

## YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

### 1 Lakiehdotusten perustelut

#### 1.1 Laki alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista

##### 1 luku Yleiset säännökset

**1 §. Lain soveltamisala.** Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalasta. Lakia sovellettaisiin 2 luvussa tarkoitettuun alueiden kehittämiseen eri hallinnonaloilla, sekä laissa tarkoitettujen kasvupalvelujen järjestämiseen työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla. Lain 2 luku sisältäisi alueiden kehittämistä koskevat säädökset. Alueiden kehittäminen on laaja-alaista, ministeriöitä, maakuntia, kuntia ja muita alueiden kehittämisen toimijoita kuten järjestöjä, yrityksiä sekä korkeakouluja ja muita oppilaitoksia koskevaa, vuorovaikutukseen perustuvaa ja monitasoista toimintaa maan eri osien kehittämiseksi. Alueiden kehittämisen menettelyjä koskevia säännöksiä soveltavat laajasti eri hallinnonalat. Vakiintuneita aluekehittämiseen vaikuttavia yhteiskuntapolitiikan osa-alueita ovat elinkeinot ja työllisyys, maaseudun kehittäminen, hyvinvointi, osaaminen, kulttuuri, elinympäristö, saavutettavuus ja turvallisuus. Uusina alueiden kehittämisen osa-alueina tässä lakiehdotuksessa on esitetty kasvupalveluja ja kotouttamista. Valtioneuvoston aluekehittämistä koskeva päätös on jo usean hallituskauden ajan valmisteltu hallituskauden alussa ministeriöiden yhteistyönä. Päätös on aluekehittämisjärjestelmän keskeisin aluekehittämistä linjaava asiakirja. Laki korvaisi voimassaolevan lain alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista (7/2014), lukuun ottamatta sellaisia lain säännöksiä, jotka on tarpeen säilyttää kuluvaan Euroopan unionin rakennerahastokauden loppuun. Niiden voimassa oloa jatketaan tähän hallituksen esitykseen sisältyvässä voimaannpanolaissa. Uutta rakennerahasto-ohjelmakautta varten tarvittavat säännökset valmistellaan erikseen siinä vaiheessa kun uutta rakennerahasto-ohjelmakautta koskevasta Euroopan unionin säännöksistä ja rahoituksesta on saatu riittävästi tietoa. Valmistelu tapahtuu laajassa yhteistyössä alueiden kehittämisen ja erityisesti rakennerahastotoimijoiden kanssa.

Alueiden kehittämisen lisäksi lakia sovellettaisiin maakuntalaissa (xxxx/yyyy) tarkoitettujen maakuntien toiminnan järjestämiseen niille maakuntalain 6 §:n nojalla siirtyvien työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tehtävien osalta, joita olisivat kestävän taloudellisen kasvun, yrittäjyyden sekä yritystoiminnan edellytysten, työmarkkinoiden toimivuuden ja kotoutumisen edistämiseksi järjestettävät palvelut (*kasvupalvelut*). Nämä kasvupalveluiksi määriteltävät palvelut tuotaisiin yhtenä kokonaisuutena aluekehittämisen osa-alueeksi ja niiden hyödyntäminen vahvistaisi aluekehittämisen resursseja sekä vaikuttavuutta.

Valtakunnallisista kasvupalveluista ja kuntien elinvoimatehtävistä ei ole tarpeen säätää tässä laissa, koska valtion ja kuntien toimiala on yleinen ja palvelut sekä niiden tuottamisen rakenteet, kuten kunnalliset ja seudulliset kehittämisyritykset, ovat jo olemassa. Kunnat tuottavat elinvoimapalveluja ja toteuttavat paikallista elinkeinopolitiikkaa yleisen toimivaltansa puitteissa. Lailla ei puututtaisi kuntien elinvoimatehtävän ja siihen liittyvien paikallisten palveluiden järjestämiseen. Maakunta päättäisi ainoastaan alueellisten maakunnallisten kasvupalvelujen järjestämisestä.

Ahvenanmaan maakunnan kansainvälisoikeudellisesti tunnustettu itsehallinnollinen asema on määritelty perustuslain 120 §:ssä ja sen perusteella annetussa Ahvenanmaan itsehallintolaissa. Ahvenanmaan elinkeinopolitiikka mukaan lukien yritystuet ja työllisyyden hoito kuuluvat maakunnan toimivaltaan. Maakunnalle kuuluu lainsäädäntövalta maakunnassa tapahtuvan kotoutumisen edistämisen osalta. Ahvenanmaan maakunta on myös itse säätänyt, mitä säännöksiä se soveltaa valtakunnan työttömyysturvainsäädännöstä. Ahvenanmaan itsehallintolain tyhjentävästä lainsäädäntövallan jaosta seuraa, ettei valtakunnan laissa tule erikseen säätää lain sovellettavuudesta Ahvenanmaalla. Aluekehittämisen osalta lakia sovelletaan vain Manner-Suomen alueella.

**2 §. Määritelmät.** Pykälässä määriteltäisiin laissa käytettävät käsitteet. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan palveluntuottajalla tarkoitettaisiin yhteisöä, säätiötä ja itsenäistä ammatinharjoittajaa, joka tuottaa maakunnalle kasvupalveluja. Yhteisöjä ovat esimerkiksi osakeyhtiö, kommandiittiyhtiö, avoin yhtiö, osakeyhtiö, osuuskunta ja yhdistys. Tuottajana olevan yksityisen toimijan yhteisömuotoa ei rajoiteta lailla. Mikäli maakunta tuottaa kilpailutilanteessa kasvupalveluja, sen on perustettava tarkoitusta varten yhtiö, jonka omistajaohjauksen sijoittumisesta maakunnan organisaatioon maakunta päättää itse. Myös markkinaehtoisesti toimivat kuntien yhtiöt voisivat toimia maakunnassa kasvupalvelujen tuottajina. Palvelun

valtakunnallisia tuottajia ei määriteltäisi laissa vaan tuottajina voisivat olla kaikki työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan virastot ja osakeyhtiöt, joilla on kasvupalveluun liittyviä tehtäviä.

Pykälän 2 kohdan mukaan alueella tarkoitettaisiin maakuntalain, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja pelastustoimen järjestämisestä annetun lain voimaannpanolain (xxx /yyyy) 5 §:ssä tarkoitettun maakuntajaon mukaisia maakunnan alueita sekä valtakunnallisessa toiminnassa Manner-Suomen aluetta.

Pykälän 3 kohdan rakennerahasto-ohjelmalla tarkoitettaisiin Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 -toimenpideohjelmaa ja Suomen takausohjelmaa kasvuyritysten rahoituksen saatavuuden parantamiseksi. Nämä ohjelmat ovat kansallisia rakennerahasto-ohjelmia, joita toteutetaan ja hallinnoidaan Suomessa.

Pykälän 4 kohdan yleisasetuksella tarkoitettaisiin yhteiseen strategiakehykseen kuuluvia Euroopan aluekehitysrahastoa, koheesiorahastoa, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä ja Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa ja koheesiorahastoa koskevista yleisistä säännöksistä sekä asetuksen (EY) N:o 1083/2006 kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 1303/2013.

Pykälän 5 kohdan palveluketjulla tarkoitettaisiin asiakkaan tarpeen vaatimaa eri palveluista koostuvaa kokonaisuutta, joka vastaa asiakkaan palvelutarpeeseen. Kasvupalvelujen toimivuuden kannalta on tärkeää, että eri toimijoiden järjestämät palvelut tuotetaan ja tarjotaan siten, että niistä muodostuu asiakkaalle saumaton kokonaisuus.

**3 §. Palvelujen kieli.** Pykälässä säädettäisiin palvelujen järjestämisessä käytettävästä kielestä. Pykälän mukaan maakunnan olisi järjestettävä palvelut siten, että jokaisella olisi oikeus käyttää sekä suomea että ruotsia.

Maakuntauudistuksen yhteydessä on linjattu, ettei tehtävien siirto valtiolta maakunnille saa heikentää kielellisiä oikeuksia. Kielellisiä oikeuksia koskevassa sääntelyssä on kysymys laissa turvatusta minimitasosta. Oikeudesta käyttää suomen tai ruotsin kieltä, tulla kuulluksi ja saada toimituskirjansa suomen tai ruotsin kielellä sekä oikeudesta tulkkaukseen käytettäessä näitä kieliä viranomaisissa säädetään kielilaissa (423/2003) sekä maahanmuuttajien osalta laissa kotoutumisen edistämisestä (1386/2010). Saamen kielilaissa (1086/2003) säädetään oikeudesta käyttää saamen kieltä.

Kielilaissa säädetään viranomaisten velvollisuuksista palvella ja tiedottaa suomen ja ruotsin kielellä. Viranomaisen tulee toiminnassaan oma-aloitteisesti huolehtia siitä, että kielelliset oikeudet toteutuvat käytännössä. Velvoitteet kohdistuvat erityisesti kaksikielisiin kuntiin ja kuntayhtymiin. Kielilain 24 § velvoittaa yhtiön, joissa kaksikielisillä kunnilla tai erikielisillä kunnilla on määräämisvalta antamaan palveluja ja tiedottamaan suomeksi ja ruotsiksi toiminnan laadun ja asiayhteyden edellyttämässä laajuudessa ja tavalla, jota kokonaisuutena arvioiden ei voida pitää yhtiön kannalta kohtuuttomana. Saamen kielilaissa säädetään vastaavat kielelliset oikeudet saamelaisille saamen kotiseutualueella eli Enontekiön, Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kunnissa ja kuntayhtymissä, joissa on jäsenenä edellä mainittuja kuntia. Viittomakielilain 3 §:n mukaan viranomaisen on toiminnassaan edistettävä viittomakieltä käyttävän mahdollisuuksia käyttää omaa kieltään ja saada tietoa omalla kielellään. Viittomakielellä tarkoitetaan suomalaista ja suomenruotsalaista viittomakieltä.

Lisäksi kielilain 25 §:n mukaan tilanteessa, jossa julkinen hallintotehtävä on lailla tai lain nojalla säädetty yksityiselle, sitä koskee sen hoitaessa tätä tehtävää, mitä tässä laissa säädetään viranomaisesta. Jos tehtävän vastaanottaja määräytyy viranomaisen päätöksen tai muun toimenpiteen taikka viranomaisen ja vastaanottajan välisen sopimuksen perusteella, viranomaisen on varmistettava, että tehtävää hoidettaessa annetaan tämän lain mukaista kielellistä palvelua. Tämä tulee myös varmistaa viranomaisen antaessa muun kuin julkisen hallintotehtävän yksityisen hoidettavaksi, jos tämän lain edellyttämän palvelutason ylläpitäminen sitä vaatii.

Kaksikielisen valtion viranomaisen on palveltava yleisöä suomeksi ja ruotsiksi. Toisin sanoen yksikielinen valtion viranomainen ei ole velvollinen palvelemaan yleisöä molemmilla kansalliskielillä. Sen sijaan se saa käyttää apunaan tulkkia, jos se ei pysty palvelemaan henkilöä tämän valitsemalla kielellä. Tulkin kutumisesta on tällöin huolehdittava viran puolesta (HE 92/2002 vp, s. 71–72).

Kotoutumisen edistämisestä annetun lain 5 §:n mukaan viranomaisen on huolehdittava asian tulkitsemisesta tai kääntämisestä, jos maahanmuuttaja ei osaa kielilain (423/2003) mukaan viranomaisessa käytettävää suomen tai ruotsin kieltä taikka hän ei vammaisuutensa tai sairautensa vuoksi voi tulla ymmärretyksi tässä laissa tarkoitettussa asiassa, joka voi tulla vireille viranomaisen aloitteesta. Viranomainen huolehtii

mahdollisuuksien mukaan tulkitsemisesta ja kääntämisestä myös muussa maahanmuuttajan oikeuksia ja velvollisuuksia koskevassa asiassa. Asia voidaan 2 momentin mukaan tulkita tai kääntää sellaiselle kielelle, jota maahanmuuttajan voidaan todeta asian laatuun nähden riittävästi ymmärtävän.

## 2 luku Alueiden kehittäminen

**4 §. Alueiden kehittämisen tavoitteet.** Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin, että alueiden kehittäminen on ministeriöiden, maakuntien, kuntien ja muiden toimijoiden vuorovaikutukseen perustuvaa laaja-alaista ja monitasoista toimintaa maan eri alueiden kehittämiseksi. Aluekehittämisen näkökulma sisältää eri hallinnonalojen ja maakuntien tavoitteiden ja toimien tarkastelemisen kokonaisuutena sekä valtakunnallisesta että alueiden näkökulmasta. Se sisältää sekä erityiset aluekehittämisen toimet ja resurssit että näkökulman siitä, että yhteiskunnallisella päätöksenteolla on vaikutuksia aluekehittämiseen.

Pykälän 2 momentin mukaan alueiden kehittämisen tavoitteena olisi:

- 1) vahvistaa alueiden uudistumista, tasapainoista kehittymistä, kilpailukykyä sekä talouden kasvua kaikilla alueilla;
- 2) vahvistaa ja monipuolistaa kestäväällä tavalla alueiden elinvoimaa ja kasvua tukevaa elinkeinorakennetta sekä edistää talouden kasvua kaikilla alueilla;
- 3) edistää kestävää työllisyyttä sekä väestön hyvinvointia, osaamista, yhtäläisiä mahdollisuuksia ja sosiaalista osallisuutta sekä maahanmuuttajien kotoutumista;
- 4) vähentää alueiden välisiä ja sisäisiä kehityseroja ja kannustaa käytettävissä olevien voimavarojen täysimääräiseen käyttöön ottoon kestäväällä tavalla;
- 5) parantaa alueiden omia vahvuuksia ja erikoistumista sekä edistää niiden kulttuuria; ja
- 6) parantaa elinympäristön laatua, kestävää alue- ja yhdyskuntarakennetta ja saavutettavuutta.

Pääministeri Sipilän hallitusohjelman ja aluekehittämispäätöksen yhtenä painopisteenä on elinvoiman vahvistaminen ja kasvun lisääminen. Siksi aluekehittämisen tavoitteita tarkennettiin viimeksi pääministeri Sipilän hallitusohjelman ja valtioneuvoston keväällä 2016 hyväksymän aluekehittämispäätöksen perusteella vuonna 2016 (HE 54/2016). Tarkistuksessa korostettiin alueiden uudistumista sekä tavoitetta vahvistaa ja monipuolistaa alueiden elinvoimaa ja kasvua tukevaa elinkeinorakennetta. Muutoin alueiden kehittämisen tavoitteet vastaavat alueiden kehittämisestä ja rakennerahastojen hallinnoinnista annetun lain (7/2014) 4 pykälän tavoitteita. Seuraavan kerran tavoitteiden tarkistaminen tulee ajankohtaiseksi seuraavien eduskuntavaalien jälkeen uuden hallitusohjelman perusteella vuonna 2019. Aluekehittämisen tavoitteita tarkennetaan käytännön toiminnan tasolle ja toteutetaan valtakunnallisissa ja maakuntien aluekehittämiseen liittyvissä päätöksissä ja ohjelmissa.

Pykälän 2 momentin 1 kohdassa ensimmäiseksi tavoitteeksi ehdotetaan alueiden uudistumisen vahvistamista, tasapainoista kehittymistä, kilpailukykyä sekä talouden kasvua kaikilla alueilla. Alueiden uudistuminen ja erityisesti tasapainoinen kehittäminen niiden erityispiirteet huomioon ottaen on ollut jo pitkään aluekehittämisen tavoitteena. Suomen kansantalous ja yritykset toimivat kansainvälisessä ympäristössä. Olennaista on uuden kestäväan kehitykseen perustuvan kasvun aikaansaaminen elinkeinorakennetta monipuolistamalla ja uudistamalla. Aluekehittämiseen käytettävien voimavarojen vähentyessä on eri toimenpiteiden vaikuttavuutta parannettava. Tärkeää on myös parantaa yrittäjyyteen ja yritystoimintaan liittyviä toimintaedellytyksiä. Tämä edellyttää uudenlaisia yhteistyömuotoja, alueiden toimijoiden kansainvälistä ja kansallista verkottumista sekä Suomen kilpailukykyyn kannalta keskeisten vahvuuksien parempaa hyödyntämistä. Suurten kaupunkiseutujen rooli kansallisen innovaatiostrategian toteuttajina ja innovaatioiden kasvualustoina on keskeinen. Alueiden kilpailukykyä lisääviä tekijöitä ovat muun muassa tuottavuus, inhimillinen pääoma, innovatiivisuus sekä alueen saavutettavuus.

Toiseksi tavoitteeksi esitetään alueiden elinvoiman ja kasvua tukevan elinkeinorakenteen vahvistamista ja monipuolistamista kestäväällä tavalla sekä taloudellisen tasapainon edistämistä. Palvelujen merkitys on kasvanut voimakkaasti. Myös muita uusia kuten bio- ja cleantech, hyvinvointiin, kulttuuriin, luoviin aloihin, matkailuun ja ympäristöön liittyviä kasvavia aloja on tuettava Suomen elinkeinorakenteen vahvistamiseksi ja monipuolistamiseksi. Kestävä kehittäminen on kaikessa toiminnassa lähtökohtana. Kestäväan kehitykseen kuuluvat ekologinen, sosiaalinen, kulttuurinen ja taloudellinen kestävyys. Taloudelliseen tasapainoon pyritään edistämällä talouden, työllisyyden ja yritystoiminnan vakaata kehitystä.

Kolmanneksi tavoitteeksi esitetään kestävää työllisyyden sekä väestön hyvinvoinnin, osaamisen, yhtäläisten mahdollisuuksien ja sosiaalisen osallisuuden sekä maahanmuuttajien kotoutumisen edistämistä. Kestäväan työllisyyteen pyritään vakauttamalla työvoiman kysyntää ja tarjontaa. Monipuolisella ja korkeatasoisella koulutuksella luodaan edellytyksiä osaamisen, innovatiivisuuden, luovuuden ja uudistumisen vahvistamiselle. Elinkeinorakenteen uudistumisen aiheuttamat muutokset osaamisen laadulle että määrälle asettavat koulutuksen järjestämiselle suuria vaatimuksia. Tämän vuoksi on tärkeää vahvistaa koulutuksen järjestämisestä vastaavien ja alueiden viranomaisten, yliopistojen ja muiden oppilaitosten sekä

yrityselämän välistä yhteistyötä. Koulutustarpeiden ennakointi on entistä tärkeämmässä asemassa. Aluekehittämisen kaikkien toimien tavoitteena on vähentää eriarvoisuutta ja syrjäytymistä sekä edistää kaikkien oikeutta osallistua, kehittyä ja saada palveluita. Erilaisuuteen perustuva monimuotoisuus olisi nähtävä hyödynnettävissä olevana voimavarana. Sosiaaliseen osallisuuteen kuuluu yhteisöön osallistuminen ja siinä osallisena eläminen. Sosiaalinen osallisuus aluekehittämisen tavoitteena tarkoittaa erityisesti osallisuutta työelämään. Sosiaalisen osallisuuden käänköpuolena on sosiaalinen syrjäytyminen. Syrjäytymisellä tarkoitetaan yhteisöllisen toiminnan ulkopuolelle joutumista. Osallisuuden lisääminen voi olla sekä yksilön aktivointia että yhteisöllisen osallisuuden ja osallistumisen mahdollisuuksien lisäämistä. Maahanmuuttajien kotouttamisen tarkoituksena on luoda maahanmuuttajalle mahdollisimman nopeasti itsenäisen ja tasavertaisen kansalaisuuden vaatimat valmiudet. Se sisältää eri viranomaisten ja kolmannen sektorin aktiivisia toimia, kuten maan kielen opetusta ja aktiivisia työllistämistoimia.

Neljäntenä tavoitteena olisi vähentää alueiden välisiä ja sisäisiä kehityseroja ja kannustaa käytettävissä olevien voimavarojen täysimääräiseen käyttöön ottoa kestäväällä tavalla. Alueen kehittyneisyyseroja vähentäviä toimenpiteitä voisivat olla alueen infrastruktuurin, erilaisten palvelujen saatavuuden ja riittävien tieto- ja liikenneyhteyksien turvaaminen. Myös alueelle sopivan yritystoiminnan kehittäminen ja tarvittavan koulutuksen tarjoaminen ovat keskeisiä keinoja alueiden välisten kehityserojen pienentämiseksi. Alueilla, jotka ovat jääneet tai jäämässä jälkeen muun maan kehityksestä, vaikeimpia ongelmia ovat työttömyys ja syrjäytyminen. Erilaisten voimavarojen käyttöön ottoa tulee tehostaa.

Viidentenä tavoitteena olisi parantaa alueiden omia vahvuuksia ja erikoistumista sekä edistää niiden kulttuuria. Alueet ovat erilaisia ja tuloksekkainta alueen kehittämistä on tunnistaa kunkin alueen omat vahvuudet ja vahvuusalueisiin perustuva erikoistuminen. Alueen erikoistuessa sellaiseen osaamiseen ja osaamisen hyödyntämiseen, johon sillä on elinkeinorakenteensa ja edellytystensä perusteella kasvupohjaa, se vahvistaa kilpailukykyään.

Kuudenneksi tavoitteeksi ehdotetaan elinympäristön laadun parantamista ja kestäväää alue- ja yhdyskuntarakennetta ja saavutettavuutta. Elinympäristö muodostuu rakennetusta ja luonnonympäristöstä. Elinympäristöön kuuluvat myös sosiaaliset ja toiminnalliset, elämän laatuun ja elinolosuhteisiin vaikuttavat tekijät. Laadukas elinympäristö muodostaa kokonaisuuden, jossa eri väestöryhmillä on mahdollisuus jokapäiväisen elämänsä sujuvaan järjestämiseen, asumiseen, työssäkäyntiin, palveluiden käyttämiseen ja harrastuksiin, ulkoiluun sekä myös yksityisyyteen. Elinympäristöön vaikutetaan muun muassa kaavoituksella ja rakentamisen ohjauksella. Alueen saavutettavuutta edistetään alueen infrastruktuurin, erilaisten palvelujen saatavuuden ja riittävien tieto- ja liikenneyhteyksien turvaamisella sekä logistiikan kehittämisellä.

**5 §. Vastuu alueiden kehittämisestä.** Pykälässä määriteltäisiin alueiden kehittämisen vastuu ja siihen liittyvät keskeiset tehtävät. Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin se tahot, jotka vastaavat alueiden kehittämisestä. Alueiden kehittäminen ja aluekehittämisviranomaisen tehtävät kuuluisivat maakuntalakia koskevan ehdotuksen 6 §:n 1 momentin 9 kohdan mukaan maakunnalle. Aluekehittämisviranomaisen tehtävillä tarkoitetaan kaikkia alueiden kehittämisestä ja rakennerrahastojen hallinnoinnista annetussa laissa maakuntien liitoille osoitettuja tehtäviä. Maakunnalle kuuluisi myös sellaisia alueiden kehittämisen kokonaisuuteen kuuluvia tehtäviä, joista osa on kuulunut maakuntien liittojen aluekehittämisviranomaisen tehtävään ja osa ELY-keskusten elinkeinojen kehittämistehtävään. Tällaisia ovat muun muassa opetus- ja kulttuuriministeriön maakuntalain (xx/xxxx) 6 §:n kohdan 9 mukainen alueiden elinkeinoelämän ja innovaatioympäristöjen kehittämiseen ja rahoittamiseen liittyvän koulutuksen ja osaamisen kehittäminen sekä kulttuurin edistäminen.

Koulutuksella ja osaamisen kehittämisellä tarkoitetaan maakunnassa erityisesti elinikäistä ohjausta ja elinikäisen ohjauksen palvelujen koordinoitua. Elinikäisellä ohjauksella vaikutetaan työllistymisen kannalta tärkeän osaamisen hankkimisen sekä koulutus ja työurien rakentamiseen, vähennetään koulukeskeytyksiä, nopeutetaan työhön siirtymistä, pidennetään työuria sekä parannetaan kansalaisten osallisuutta. Kulttuurin edistämisellä tarkoitetaan toimia, joilla maakunnassa edistetään aineettoman tuotannon syntymisen, kasvun ja jakelun edellytyksiä sekä niiden monipuolista kehittymistä ja kulttuurin matkailullista tuotteistamista. Kulttuuria edistävät toimet liittyvä pyrkimykseen vahvistaa luovan talouden kehittymisen edellytyksiä maakunnassa. Opetus- ja kulttuuriministeriön toimialalla alueiden kehittämisen työkalut ovat pitkälti opetus- ja kulttuuriministeriön ohjauksessa, erityisesti hallinnonalan toimijoiden kuten korkeakoulujen, koulutuksen järjestäjien ohjaus.

Pykäläehdotuksen mukaan aluekehittämisviranomaisen esitetään tekevän yhteistyötä alueen kuntien kanssa nykysääntelyn mukaisesti. Koska alueiden kehittäminen on monimuotoista eri toimijoiden sekä kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla tehtävää työtä, ehdotetaan, että myös kunnilla olisi vastuuta alueiden kehittämisestä. Kunnat hoitavat monia alueiden kehittämisen kannalta merkittäviä osa-alueita kuten elinvoimaan ja fyysiseen toimintaympäristöön, kulttuuriin, koulutukseen ja muuhun paikalliseen kehittämiseen liittyviä tehtäviä. Myös erilaisilla kuntien yhteistyöorganisaatioilla voi olla merkittäviäkin

alueiden kehittämiseen liittyviä tehtäviä, ja niiden asiantuntevuus on tärkeää huomioida. Kunnat delegoivat usein merkittäviäkin niiden aluekehittämisen kokonaisuuteen liittyviä tehtäviä esimerkiksi kuntien kehittämisyrityksille. Kunnat ovat myös Euroopan unionin lainsäädännön mukaan merkittäviä Euroopan rakenne- ja investointirahastojen kumppaneita.

Valtion osalta aluekehittämistä vastuuseen ei esitetä muutosta, muutoin kuin että tarkennettaisiin, että valtio vastaisi valtakunnallisesta alueiden kehittämisestä.

Pykälän 2 momentin perusteella työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi valtakunnallisesti alueiden kehittämisestä ja siihen liittyvästä yhteensovittamisesta. Valtioneuvoston ohjesäännön mukaan työ- ja elinkeinoministeriölle kuuluu alueiden kehittäminen. Alueiden kehittäminen on luonteeltaan laaja-alaista sekä sisällöltään että toimijoiltaan, joten työ- ja elinkeinoministeriön keskeisenä tehtävänä on alueiden kehittämiseen liittyvien asioiden yhteensovittaminen ja yhteistyön koordinointi. Yhteistyötä tehdään muun muassa ministeriöiden, maakuntien, kuntien, järjestöjen, korkeakoulujen, ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja tutkimuslaitosten kanssa. Tämä yhteistyö vastaisi nykyisin eri tahojen kanssa tehtävää yhteistyötä. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi keskeisten aluekehittämiseen liittyvien asiakirjojen valmistelusta yhteistyössä muiden alueiden kehittämisen toimijoiden kanssa. Aluekehittämisestä ja sen toteuttamisesta vastaisivat oman hallinnonalansa osalta kaikki ministeriöt, erityisesti valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö ja ympäristöministeriö. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi myös kansallisten rakennerahasto-ohjelmien valmistelusta kumppanuudessa ja yhteistyössä ministeriöiden, maakuntien sekä muiden alueiden kehittämisen tai muutoin ohjelmien toteuttamisen kannalta keskeisten tahojen kanssa. Suomen kannat EU:n koheesiopolitiikassa linjataan hallituksen EU-asioita käsittelevässä ministerivaliokunnassa. Ministerivaliokunnalle asiat valmistellaan työ- ja elinkeinoministeriön johtamassa EU-asiain komitean jaostossa 4 (alue- ja rakennepolitiikka), jossa maakunnat tulevat olemaan keskeisesti mukana.

Rakennerahastoja koskevat tehtävät koskevat ohjelmakautta 2014–2020. Vuonna 2021 alkavaa ohjelmakautta varten työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee yhteistyössä kansalliset rakennerahasto-ohjelmat huomioiden maakuntien itsehallinto. Tarkemmin asiasta säädetään, kun ohjelmakauden lähtökohdat tarkentuvat Euroopan unionin tasolla.

Pykälän 3 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi myös jäsenvaltiolle kuuluvasta vastuusta rakennerahasto-ohjelmassa, Euroopan unionin ulkorajayhteistyön ja Euroopan alueellisen yhteistyön ohjelmissa sekä vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun rahaston osalta. Lisäksi ehdotetaan, että maakunnat vastaisivat alueitaan koskevien rakennerahasto-ohjelmaehdotusten laatimisesta. Työ- ja elinkeinoministeriö valmistelisi ehdotukset valtioneuvoston käsittelyä varten maakuntien, ministeriöiden ja muiden alueiden kehittämisen kannalta keskeisten tahojen kanssa yleisasetuksen 5 artiklan mukaisessa kumppanuudessa.

Pykälän 4 momentin perusteella työ- ja elinkeinoministeriö hoitaisi rahasto-ohjelman kansallisia hallinto- ja todentamisviranomaisen tehtäviä siltä osin kuin niitä ei ole siirretty välittävien toimielimien tehtäviksi. Ministeriö sovittaisi yhteen maakuntien aluekehittämistehtävään liittyvien maakuntaohjelmien valmistelua ja toimeenpanoa. Ministeriön tehtävä rajoittuisi kuitenkin vain menettelyiden ja aikataulujen ja muiden käytännön asioiden yhteensovittamiseen ei esimerkiksi maakuntaohjelmien varsinaisiin sisältöihin.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, että maakunnat vastaisivat alueellaan aluekehittämisen strategisesta kokonaisuudesta ja maakunnan yleisestä kehittämisestä sekä siihen liittyvästä kansainvälisestä yhteistyöstä ja yhteistyöstä valtion viranomaisten, alueen keskuskaupunkien ja muiden kuntien, korkeakoulujen sekä muiden alueiden kehittämiseen osallistuvien tahojen kanssa sekä Lapin maakunnassa saamelaiskäräjien kanssa sekä tarvittaessa muiden maakuntien kanssa. Maakunta kehittäisi alueensa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ottaen huomioon kuntien erilaisista lähtökohdista johtuvat tarpeet ja vahvuudet. Maakunta vastaisi myös alueellisesta ennakoinnista ja siihen liittyvästä yhteensovittamisesta niin, että ennakkointiin käytettävät resurssit hyödynnettäisiin mahdollisimman tehokkaasti.

Maakunnan tehtävä vastata aluekehittämisen strategisesta kokonaisuudesta liittyy pykälän 1 momentin mukaiseen maakunnan aluekehittämistä vastaviranomaisen tehtävään. Aluekehittämistä vastaviranomaisen tehtävä on tarkoitettu tulkittavan laajasti. Osin tehtävistä säädetään tässä laissa. Lisäksi aluekehittämistä vastaviranomaisen tehtävään sisältyy vastuu kehittää aluettaan sen omista lähtökohdistaan sen mukaan kuin se katsotaan tarpeelliseksi. Alueiden kehittämiseen liittyvät tehtävät ovat monipuolisia ja niitä ovat toteuttamassa useat eri tahot. Tämän vuoksi on tärkeää, että kehittämistyötä tehdään yhdessä eri toimijoiden kanssa. Keskeisiä toimijoita ovat kunnat, valtion viranomaiset ja erilaiset järjestöt sekä alueen yrittäjät. Yhteistyökumppanit määräytyisivät kuitenkin käsiteltävän asian mukaan, esimerkiksi kaupunkien ja maaseudun paikallisesta

kehittämisestä vastaavat organisaatiot ovat kuntien ohella merkittäviä paikallisen toiminnan kehittäjiä. Maakunnan keskustaupunkien vaikutus maakunnan elinkeinoelämään on keskeinen ja maakunnan ja keskustaupungin yhteistyö on välttämätöntä molempien osapuolten tehtävien hoitamiseksi. Koska maakunnan kehitys perustuu paljolti siihen, että koulutuksen suunnittelussa huomioidaan myös alueen tarpeet, on yhteistyö korkeakoulujen, ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja muiden oppilaitosten kanssa tärkeää. Lapin maakunnassa yhteistyön saamelaiskäräjien kanssa olisi oltava sillä tavoin säännönmukaista, että saamelaiskäräjillä olisi perustuslain mukainen mahdollisuus vaikuttaa omaa kieltään ja kulttuuriaan koskeviin asioihin. Momentissa esitetty maakunnan tehtävä kehittää alueensa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä perustuu käytännössä alueen kehityksen ennakointiin, seuraamiseen ja arviointiin sekä näiden perusteella tehtäviin strategisiin valintoihin ja toimenpiteisiin. Pykälän mukaan kehittämistyössä tulee ottaa huomioon erityisesti kuntien erilaisista lähtökohdista johtuvat tarpeet ja vahvuudet, mutta globaalissa maailmantaloudessa maakunnan kehitykseen vaikuttaa, pystyykö se tukemaan yritysten verkostoitumista ja kilpailukykyä sekä kansallisilla että kansainvälisillä markkinoilla. Momentin mukaan alueellinen ennakointi ja siihen liittyvä yhteensovittaminen kuuluisi maakunnan tehtävään. Alueellinen ennakointityö on aikaisemmin ollut jakautunut muun muassa maakuntien liittojen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten välillä, jota liitot ovat sitten sovittaneet yhteen. Maakuntien liittojen ja ELY-keskusten alueellisten ennakointitehtävien kokoaminen maakunnan tehtäväksi antaisi jatkossa hyvät puitteet alueellisen ennakointityön selkeytymiselle ja sisällön monipuolistumiselle. Maakuntalain 6 pykälän 10 kohdassa maakunnan tehtäväksi on määrätty lisäksi alueellinen koulutustarpeiden ennakointi.

**6 §. Euroopan unionin rakennerahasto-ohjelman hallinnointi.** Pykälässä säädettäisiin rakennerahasto-ohjelman hallinnoinnista. Voimassa olevassa lainsäädännössä olevat Euroopan alueellisen yhteistyön ohjelmia koskevat säännökset ehdotetaan otettavaksi siirtymäsäännöksiin.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että työ- ja elinkeinoministeriö toimisi rakennerahasto-ohjelman hallinto- ja todentamisviranomaisena. Näistä tehtävistä säädetään pääosin Euroopan unionin lainsäädännössä, tässä laissa tai alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta annetussa laissa (rahoituslaki) (xxx/xxx).

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että valtiovarainministeriön valtionvarain controller -toiminnon yhteydessä toimiva tarkastusviranomaisen hoitaisi sille Euroopan unionin lainsäädännössä sekä tässä laissa ja rahoituslaissa säädetyt tehtävät. Se vastaisi myös yleisasetuksen 124 artiklan 2 kohdan mukaisen riippumattoman tarkastusviranomaisen tehtävistä.

Pykälän 3 momentissa määriteltäisiin välittävän toimielimen tehtävät yleisellä tasolla. Näitä ovat tuen myöntäminen, maksaminen ja seurantaan liittyvät tehtävät. Tarkemmin niistä säädettäisiin rahoituslaissa.

Pykälän 4 momentissa nimettäisiin välittävät toimielimet, joita olisivat maakunnat, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä Innovaatorahoituskeskus Tekes. Välittävien toimielinten tulee täyttää niille Euroopan unionin ja muualla kansallisessa lainsäädännössä asetetut edellytykset ennen kuin ne voivat toimia välittävän toimielimen tehtävässä.

Pykälän 5 momentissa esitetään, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä hallintoviranomaisen, todentamisviranomaisen ja tarkastusviranomaisen tehtävistä sekä välittävälle toimielimille asetettavista edellytyksistä ja tehtävistä.

**7 § Euroopan globalisaattorahasto.** Euroopan globalisaattorahaston tarkoituksena on tukea globalisaation tai maailman laajuisen talouskriisin vuoksi työttömäksi joutuneita työntekijöitä. Euroopan globalisaattorahastosta myönnetään tukea maailmankaupan huomattavien rakenteellisten muutosten välittömänä seurauksena työttömiksi jääneiden eurooppalaisten työntekijöiden integroimiseksi takaisin työelämään, tarkoituksena löytää uusi pysyvä työpaikka.

Euroopan globalisaattorahasto (EGR) perustettiin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 1927/2006 1 päivästä tammikuuta 2007 31 päivään joulukuuta 2013 ulottuvan monivuotisen rahoituskehityksen ajaksi. Asetuksen soveltamisalaa laajennettiin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 546/2009 osana Euroopan talouden elvytysuunnitelmaa. Nyt Euroopan globalisaattorahastosta säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1309/2013, jolla kumottiin edellä mainitut aiemmat asetukset. Asetusta sovelletaan jäsenvaltioiden esittämiin hakemuksiin Euroopan globalisaattorahaston rahoitustuen myöntämiseksi asetuksen 2 artiklan 1 kohdan mukaisille kohteille. Asetuksen 21 artiklan mukaan jäsenvaltio vastaa ensisijaisesti Euroopan globalisaattorahaston tukemien toimien hallinnoinnista ja näiden toimien varainhoidon valvonnasta. Jäsenvaltion on nimettävä hallinnosta vastaava taho sekä valvonnasta vastaava taho siten kuin varainhoitoasetuksen 59 artiklan 3

kohdassa tarkemmin säädetään. Näiden nimettyjen elinten on otettava käyttöön vaikuttava ja tehokas valvontajärjestelmä ja varmistettava sen toiminta. Nimettyjen elinten on käytettävä sellaista kirjanpitojärjestelmää, joka tuottaa järjestelmällistä, täydellistä ja luotettavaa tietoa oikea-aikaisesti. Lisäksi näiden nimettyjen elinten tulee antaa varainhoitoasetuksen 59 artiklan 5 kohdassa luetellut tiedot sekä varmistettava varainhoitoasetuksen 35 artiklan 2 kohdan mukainen tietojen jälkikäteinen julkistaminen. Nimetyissä elimissä on huolehdittava, että tulojen ja menojen hyväksyminen on työjärjestyksessä määritelty vain tietyille henkilöille. Työjärjestyksessä on määriteltävä, jos sallitaan näiden hyväksyjien siirtää hyväksymisvaltuutusta. Rahaston hallinnoinnista vastaavaksi elimeksi työ- ja elinkeinoministeriössä on tarkoitus nimetä työllisyys- ja yrittäjyysosasto ja valvonnasta vastaavaksi tahoksi työ- ja elinkeinoministeriön sisäinen tarkastus. Nämä nimeämiset tullaan kirjaamaan ministeriön työjärjestykseen.

**8 §. Alueiden uudistumisen neuvottelukunta.** Pykälän 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä toimisi alueiden uudistumisen neuvottelukunta. Sen tarkoituksena olisi sovittaa yhteen ja linjata alueiden kehittämisen strategista kokonaisuutta sekä edistää siihen liittyen alueiden kehittämistä keskeisesti vaikuttavien osa-alueiden kuten kasvupalvelujen, hyvinvoinnin, osaamisen, kotoutumisen, elinvoiman sekä saavutettavuuden strategisten linjausten toteuttamista sekä lisäksi edistää valtakunnallisten ja alueellisten toimijoiden yhteistyötä. Näillä tarkoitetaan erityisesti alueiden kehittämisen kannalta keskeisiä ministeriöitä sekä maakuntia ja muita tahoja. Neuvottelukunnan linjaukset eivät olisi oikeudellisesti sitovia. Neuvottelukunta kokoaisi ja välittäisi tietoa alueiden kehityksen tilasta ja kehittämistarpeista. Neuvottelukunnan tehtävänä olisi ja seurata sekä ennakoita alueiden kehitystä ja toimenpiteiden vaikuttavuutta. Lainsäädännön yhteensovittamiseksi sekä normien purkamiseksi neuvottelukunta käsittelee myös alueiden kehittämiseen liittyvät keskeiset uudistukset. Uudistusten käsittelemisellä tarkoitetaan, että neuvottelukunta saisi tiedoksi eri toimijoiden valmistelemaa alueiden kehittämiseen vaikuttavia uudistuksia, keskustelisi niistä ja eri toimijat edistäisivät osaltaan niiden toimeenpanoa. Maakuntalain 14 §:ssä on tarkoitus säätää maakuntatalouden neuvottelukunnasta, joka kokoontuisi julkisen talouden suunnitelman ja valtion talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä sekä tarvittaessa. Tämän lisäksi tarvittaisiin kuitenkin poikkihallinnollinen neuvottelukunta, joka mahdollistaisi laaja-alaisen aluekehittämisen (ml. kasvupalvelujen) strategisen tason kehitystyön, johon voivat osallistua keskus hallinnon ja maakuntien lisäksi myös järjestöjen edustajia.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvosto asettaisi neuvottelukunnan ja nimeäisi sen puheenjohtajan. Työ- ja elinkeinoministeriö päättäisi neuvottelukunnan jäsenistön muutoksista. Neuvottelukunta voisi asettaa jaostoja käsittelemään esimerkiksi tarkempaa valmistelua vaativia aiheita, kuten uuteen rakennerahastokauteen tai kasvupalvelujen kehittämiseen liittyviä asioita. Koska neuvottelukunnan tarkoitus on olla eri hallinnonalojen ja maakuntien välinen yhteistyöelin, on perusteltua, että sen nimittäisi valtioneuvoston yleisistunto. Neuvottelukunnalla ei ole itsenäistä päätösvaltaa, mutta se on merkittävä yhteistyömuoto uudessa hallintorakenteessa.

Pykälän 3 momentissa olisi neuvottelukuntaa koskeva asetuksenantovaltuus. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä neuvottelukunnan kokoonpanosta, toimikaudesta ja tarkemmista tehtävistä.

**9 §. Maakunnan yhteistyöryhmä.** Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että maakunnassa tulee olla aluekehittämispäätöksen, maakuntastrategian ja maakuntaohjelman, alueen kehittämiseen vaikuttamiseen vaikuttavien muiden suunnitelmien ja sopimusten sekä kansallisten ja Euroopan unionin osarahoittamisen ohjelmien toimeenpanon strategisesta yhteensovittamista varten maakunnan yhteistyöryhmä. Yhteistyöryhmän keskeisenä tehtävänä olisi lisäksi toimia yleisasetuksen 5 artiklan mukaisena kumppanuuselimenä. Myös jäsenistön kokoonpanoon sovelletaan yleisasetuksen 5 artiklan säännöksiä. Maakunnan tulee huolehtia siitä, että maakunnan yhteistyöryhmän toiminnan ja päätösten valmistelussa on varmistettu riittävä asiantuntemus eri hallinnonalojen toimintojen ja kumppaneiden osalta. Pykälän mukaan yhteistyöryhmän ja sen jaoston jäsenien sovellettaisiin rikosoikeudellista virkavastuuta sekä vahingonkorvausvastuuta koskevia säännöksiä. Koska maakunnan yhteistyöryhmän tehtäviin kuuluu julkista valtaa sisältäviä tehtäviä, sen toimintaan sovelletaan lisäksi hallinnon yleislakeja. Selkeyden vuoksi säädettäisiin myös siitä, että maakuntaan pysyväisluonteisessa palvelussuhteessa oleva henkilö voidaan valita yhteistyöryhmän jäseneksi.

**10 §. Alueiden kehittämisen painopisteet ja maakuntaohjelma.** Pykälän 1 momentin mukaan valtioneuvosto päättäisi valtakunnallisista alueiden kehittämisen painopisteistä. Kukin hallitus tarkistaisi oman hallituskautensa aikana painopisteet tarvittaessa esimerkiksi hallituksen strategian tarkistamisen perusteella. Työ- ja elinkeinoministeriön olisi aloitettava aluekehittämispäätöksen valmistelu, kun hallitus vaihtuu. Aluekehittämispäätös valmisteltaisiin poikkihallinnollisesti eri ministeriöiden kanssa. Valmistelumenettelyyn kuuluisivat myös laajemmat sidosryhmäkuulemiset.

Pykälän 2 momentin mukaan maakunta laatisi maakuntalain 35 §:ssä säädetyn maakuntastrategiaan pitkän aikavälin tavoitteiden lisäksi maakuntaohjelman, joka tarkentaisi maakunnan aluekehittämiseen liittyvien tehtävien toimeenpanoa lähivuosina. Maakuntaohjelman hyväksyisi maakuntavaltuusto, kuten se hyväksyy maakuntastrategian. Maakuntaohjelma valmisteltaisiin yhteistyössä kuntien, muiden maakunnan viranomaisten ja muiden alueiden kehittämiseen osallistuvien tahojen kanssa. Lapin maakunnassa saamelaiskulttuuria koskevan osan valmistelisi saamelaiskäräjät. Maakuntastrategiaa tarkentavan maakuntaohjelman laatiminen on sitä aluekehittämistehtävää, josta maakunta vastaa. Maakuntaohjelmalla kuvattaisiin maakuntastrategiaa tarkemmin niitä tavoitteita ja painopisteitä, joilla maakunnan aluekehittämistä toimeenpantaisiin eri viranomaisten toimesta lähivuosien aikana. Valtakunnallisen alueiden kehittämisen kokonaisuuden kannalta olisi tärkeää, että maakuntaohjelmassa tarkasteltaisiin alueen kehittämiseen keskeisesti vaikuttavia osa-alueita kuten kasvupalvelujen, maaseudun, hyvinvoinnin, osaamisen, kulttuurin, elinympäristön, saavutettavuuden ja turvallisuuden kehittämistä maakunnassa sekä lisäksi sillä edistettäisiin maakunnan toimijoiden välistä yhteistyötä. Tarkoituksena on, että maakuntaohjelmalla vaikutettaisiin maakunnan alueella toimivien viranomaisten toimenpiteisiin. Maakuntaohjelma on osa aluekehittämisjärjestelmää, mutta sen laatimisesta, sisällöstä ja toimeenpanosta päättää maakunta.

Pykälän 3 momentissa esitetään, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä aluekehittämispäätöksen valmistelusta ja sisällöstä.

**11 §. Alueiden kehittämisen keskustelut.** Pykälän 1 momentin mukaan valtio ja maakunnat keskustelisivat vuosittain alueiden kehittämisestä ja sen painopisteistä. Keskusteluihin voitaisiin kutsua myös muita osallistujia. Keskustelut tukisivat valtion ja maakuntien alueiden kehittämisen yhteistyöprosessia sekä maakuntalain 13 §:ssä tarkoitettuja neuvotteluja. Keskustelujen sisältö, laajuus ja eri hallinnonalojen osallistuminen voisi vaihdella eri vuosina. Hallituksen vaihtuessa keskustelut olisivat laajemmat ja niihin liittyisi aluekehittämispäätöksen valmistelu. Kyse olisi valmistavasta kumppanuusmenettelystä, jossa ei tehdä sitovia ratkaisuja tai päätöksiä. Keskustelujen pohjana käytettäisiin muun muassa aluekehittämisen valtakunnallista ja maakuntakohtaista tilannetta, hallitusohjelmaa, hallituksen aluekehittämispäätöstä, ministeriöiden aluekehittämiseen vaikuttavia keskeisiä strategioita sekä maakuntastrategiaa ja -ohjelmaa. Keskustelut koskisivat horisontaalisia teemoja, jotka nousevat aluekehittämiseen vaikuttavista osa-alueista (kasvupalvelut, maaseudun kehittäminen, hyvinvointi, osaaminen, kulttuuri, elinympäristö, saavutettavuus ja turvallisuus). Työ- ja elinkeinoministeriö koordinoisi keskustelujen valmistelua ja johtopäätösten laatimista. Johtopäätökset toimitaisivat osaltaan maakuntalain 13 §:ssä tarkoitettujen neuvottelujen valmisteluaineistona. Johtopäätökset koskisivat maakunnan kehityksen kannalta keskeisiä erityishuomiota vaativia asioita ja tehtäviä, keskeisten strategioiden toteuttamista maakunnassa ja resurssitarpeita.

Pykälän 2 momentin mukaan keskusteluiden tarkoituksena olisi saada valtion ja maakuntien yhteinen näkemys alueiden kehittämisen tavoitteista ja toimintaedellytyksistä. Keskusteluissa käsiteltäisiin aluekehittämiseen liittyviä eri hallinnon aloja koskevia ajankohtaisia, sisällöllisesti ja taloudellisesti merkittäviä asioita ja tavoitteita. Ministeriöt vastaavat valtakunnallisesta alueiden kehittämisestä olemassa olevilla ohjaustyökaluillaan. Alueiden kehittämistä koskevat keskustelut käytäisiin ennen maakuntalain 13 §:ssä tarkoitettua taloudellisia neuvotteluja.

Valtio ja maakunta valmistautuisivat keskusteluihin molemmat tahoillaan tehden omat, yhteensovitut esityksensä keskustelussa käsiteltävistä teemoista. Esityksissä tulisi huomioida myös ylimaakunnalliset tavoitteet, kuten kasvuvyöhykkeiden kehittäminen. Maakuntien olisi varmistuttava, että alueen kunnilla on riittävät mahdollisuudet vaikuttaa maakunnan esitykseen. Työ- ja elinkeinoministeriö valmistelisi maakuntakohtaiset keskustelun teemat näiden pohjalta. Keskusteluissa maakuntalähtöisiä aloitteita ja kehittämistyötä tarkasteltaisiin suhteessa valtakunnallisiin tavoitteisiin ja päinvastoin.

Pykälässä määritelty sisällöllinen keskustelu ja maakuntalain 13 §:n mukainen taloudellinen neuvottelu yhdessä muodostaisivat talousohjauksen ja julkisen talouden suunnitteluun liittyvän pääneuvotteluprosessin ja edistäisivät maakuntien ja valtioneuvoston välistä yhteistyötä.

**12 §. Sopimusmenettelyt.** Alueiden kehittämistä koskevien tavoitteiden toteuttamiseksi pykälässä ehdotetaan nykyisen alueiden kehittämislain (7/2014) 45 §:n mukaisen sopimusmenettelyn jatkamista. Pykälää tarkennettaisiin siltä osin, että sopimukset laadittaisiin alueiden kehittämistä koskevien tavoitteiden toteuttamiseksi. Sopimuksia olisivat esimerkiksi kaupunkien kasvusopimukset. Yhteistyösopimuksen olisi oltava yhteensopiva aluekehittämispäätöksen ja maakuntaohjelman kanssa kuten nykyisin. Yhteistyösopimus voitaisiin laatia valtion, kuntien ja toimenpiteiden rahoittamiseen osallistuvien muiden viranomaisten ja muiden alueiden kehittämiseen osallistuvien tahojen kanssa. Yhteistyösopimuksen olisi oltava yhteensopiva

aluekehittämispäätöksen ja asianomaisen maakuntaohjelman kanssa, jonka varmistamiseksi asianomainen maakunta osallistuisi sopimuksen valmisteluun. Sopimuksen allekirjoittajien olisi otettava sopimukset huomioon toimintaansa koskevissa suunnitelmissa taloudellisten kehystensä puitteissa.

**13 §. Aluejaot.** Pykälässä säädettäisiin aluejaoista. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että valtioneuvosto voisi määrätä maan heikoimmin kehittyneet alueet kehittämistarpeiden perusteella I ja II tukialueiksi. Aluejako tapahtuisi pääasiassa kokonaisten kuntien ja tarvittaessa myös kuntien osien muodostamien alueiden pohjalta. Alueita määritettäessä otettaisiin huomioon Euroopan unionin alueluokitusjärjestelmä (NUTS) ja hallinnollisista rajoista riippumaton alueiden tunnistaminen sekä tarkemmalla tasolla ainakin työssäkäynti, asiointi, kuntien välinen yhteistyö ja liikenneyhteydet. NUTS-aluejaolla tarkoitetaan eurooppalaista tilastollista alueluokitusta (Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques), jonka mukaisesti laaditaan kaikki Euroopan unionin yhteiset alueelliset tilastot. Suomen NUTS-aluejaossa Manner-Suomi ja Ahvenanmaa muodostavat NUTS 1-alueen ja suuralueet NUTS 2 tason. Hallinnollisista rajoista riippumattomalla alueluokituksella tarkoitetaan menettelyä, jolla luokitellaan alueet paikkatietoihin perustuen ja kuntarahoista riippumatta kaupunki- ja maaseututyyppeihin. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tukialueisiin määräämisen yleisistä määräämis- ja jakoperusteista.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että valtioneuvosto voisi määrätä äkillisiksi rakennemuutosalueiksi sellaiset alueet, joihin kohdistuu tai arvioitaisiin kohdistuvan voimakkaita työpaikkavähennyksiä tai muita äkillisiä alueen talouteen vaikuttavia seikkoja. Myös tietty toimiala voitaisiin nimetä äkillisen rakennemuutoksen toimialaksi, jolloin vaikutukset kohdistuvat useille alueille samaan aikaan. Äkilliseksi rakennemuutosalueeksi tai -toimialaksi voitaisiin määrätä määrääjäksi alue tai toimiala, jossa työpaikat ovat vähentyneet merkittävästi teollisuuden tai palvelutuotannon tai muun rakennemuutoksen seurauksena. Alueella tarkoitettaisiin kuntaa tai työssäkäyntialuetta, johon vaikutukset pääasiassa kohdistuisivat. Koska aluejakopäätöksillä olisi suora vaikutus eri alueilla sallittuihin tukitasoihin, niistä päättäisi valtioneuvosto. Työ- ja elinkeinoministeriö aluekehittämisestä vastaavana ministeriönä koordinoisi äkillisen rakennemuutoksen toimia kansallisella tasolla. Säännös vastaa nykyistä lakia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kuten nykyisin saaristoalueiden määräämisestä tukialueiksi.

### 3 luku **Kasvupalvelut ja niiden järjestäminen**

**14 §. Kasvupalvelut.** Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että kasvupalveluita järjestettäisiin ja tuotettaisiin valtakunnallisesti ja maakunnallisesti. Valtakunnallisia kasvupalveluja olisivat työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan virastojen ja yhtiömuotoisten toimijoiden tämän lain tavoitteita edistävät palvelut. Näitä ei määriteltäisi tässä laissa, vaan palvelut määritellään kutakin toimijaa koskevassa erityislainsäädännössä taikka tulosoikeuksien tai omistajaohjauksen yhteydessä. Työ- ja elinkeinoministeriö varmistaa jatkossakin hallinnonalan ohjauksella kulloinkin tarkoituksenmukaisten palvelujen saatavuuden ja palveluntarjoajien yhdenmukaisen toiminnan. Keskeisiä toimijoita ovat Team Finland -toimijat eli Innovaatiorahoituskeskus Tekes, Finpro Oy (tuleva Business Finland), Finnvera Oyj ja Suomen Teollisuussijoitus Oyj. Kasvupalveluihin lukeutuvia tehtäviä voi olla muillakin toimijoilla, kuten Patentti- ja rekisterihallituksella. Valtakunnallisten kasvupalvelujen tarjoajien tulisi yhdessä varmistaa johdonmukainen ja asiakastarpeisiin vastaava palvelutarjonta sekä toimia tiiviissä yhteydessä maakunnallisten kasvupalveluiden järjestäjätoimintojen kanssa.

Pykälän 2 momentin mukaan kasvupalvelut olisi järjestettävä käytettävissä olevien määrärahojen rajoissa sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaisina kuin asiakkaiden tarve edellyttää. Kasvupalvelut olisivat kuitenkin harkinnanvaraisia, eikä palvelujen käyttäjillä olisi subjektiivista oikeutta niihin. Tarvetta arvioitaessa olisi kiinnitettävä huomiota sekä väestötason että yksilötason tarpeisiin sekä henkilöasiakkaiden että yritysasiakkaiden osalta. Tarpeella ei tarkoiteta yksittäisten henkilöiden tai yritysten kokemaa subjektiivista tarvetta johonkin tiettyyn palveluun tai palvelutasoon.

Palvelut tuotettaisiin yhteen sovitettuina palveluketjuina valtion, maakunnan ja kunnan muiden palvelujen kesken tarkoituksenmukaisina toimivina palveluketjuina sekä väestön ja yritysten tarpeet huomioon ottaen. Yhteen sovittamisella ei rajoitettaisi kuntien mahdollisuutta järjestää omia palveluitaan, mutta maakunnan ja palvelujen tuottajien tulisi ottaa huomioon kuntien järjestämät palvelut kartoittaessaan asiakkaalle palveluja. Yhteen sovitetuilla palveluketjuilla tarkoitettaisiin asiakkaiden kannalta tarkoituksenmukaisia eri palveluiden ja palveluiden järjestäjien yhdistelmiä. Lisäksi niillä tarkoitettaisiin tarvetta muodostaa palvelujärjestelmä sellaiseksi, ettei julkiseen palveluun syntyisi kustannuksia perusteettomasti lisääviä päällekkäisyyksiä varsinkaan valtakunnallisten ja maakunnallisten kasvupalvelujen välillä. Palveluissa tulisi ensisijaisesti hyödyntää sähköistä asiointia, joten kasvupalvelujen järjestäminen edellyttää toimivia digitaalisia ratkaisuja,

jotka ottavat huomioon asiakkaiden valmiudet ja palvelun tavoitteet. Sähköisten palvelujen tulee olla esteettömiä.

Maakuntien tulee kasvupalveluja järjestäessään ja tuottaessaan huomioida alueen kuntien elinvoimatehtävät ja niiden olisi tehokkaasti yhteen sovitettava maakuntien kasvupalvelut ja kuntien elinvoimatehtävät. Maakunnalliset kasvupalvelut saattavat pitää sisällään myös sellaisia palveluja, joita hyvin vastaavia järjestetään valtion toimesta valtakunnallisesti tai maakuntien alueella kuntien toimesta. Elinvoimatehtävät kuuluvat kuntien yleiseen toimivaltaan. Yhteensovittamisella tarkoitetaan myös sitä, ettei maakunta laajenna palveluvalikoimaansa epätarkoituksenmukaisesti toimintaan, jota esimerkiksi kunta jo tarjoaa tietyllä alueella. Kasvupalvelulain tarkoituksena on lähentää julkisen palvelun järjestämistasoja (kunta-maakunta-valtio) toisiinsa yhteen sovittamalla julkisia panostuksia ja siten synnyttää vahvempaa lisäarvoa asiakkaille ja talouden kasvulle. Kunnat ja erityisesti suuremmat kaupungit panostavat merkittävästä yleisen toimialansa puitteissa elinvoimaa ja kilpailukykyä edistäviin toimenpiteisiin. Maakunnan ja kuntien on siten tärkeää yhdessä suunnitella alueen toimenpiteiden kokonaisuus, jossa maakunnan kasvupalvelutehtävä ja kuntien elinvoimatehtävä tukevat ja täydentävät toisiaan. Ehdotettu laki ei kuitenkaan rajoita eikä puutu kuntien mahdollisuuteen tarjota omia palveluitaan alueellaan.

Pykälän 4 momentissa määriteltäisiin kasvupalvelujen asiakkaat. Kasvupalvelujen asiakkaita ovat luonnolliset henkilöt sekä oikeushenkilöt, joiden toiminta edistää kasvua ja työllisyyttä, kasvupalveluihin liittyvää tutkimus- ja kehitystoimintaa, alueiden elinkeinoelämän ja innovaatioympäristöjen kehittämistä, niihin liittyvää koulutusta, osaamisen kehittämistä tai kotoutumista. Toimija voi olla samaan aikaan sekä valtakunnallisen ja maakunnallisen kasvupalvelun asiakas. Palveluketju saattaa muodostua esimerkiksi kansainvälistymispalveluissa niin, että asiakas ohjataan maakunnallisista kasvupalveluista valtakunnallisten kasvupalvelujen asiakkaaksi. Asiakas voisi hyödyntää myös minkä tahansa muun maakunnan maakunnallisia kasvupalveluita, esimerkiksi tilanteessa jossa asiakkaan olisi tarkoitus työllistyä siihen maakuntaan, josta palvelua hakee tai yrityspalvelu kehittää kyseisen maakunnan elinkeinotoimintaa. Asiakas ei kuitenkaan voi edellyttää maakunnalta tiettyä palvelua tai tapaa palvelua, sillä perusteella, että sitä tarjotaan jossain toisessa maakunnassa, jos kyseinen palvelu ei kuulu maakunnan palveluvalikoimaan. Perustuslainmukainen yhdenvertaisuus palveluihin on turvattu säättämällä 16 §:ssä niistä palveluista, joiden saatavuudesta maakunnan on ainakin vastattava. Palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden valtakunnallisista tavoitteista säädetään 21 §:ssä.

**15 §. Valtakunnalliset kasvupalvelut.** Pykälän 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi järjestäjänä valtakunnallisesti tuotettavista kasvupalveluista. Laissa ei säädettäisi valtakunnallisten kasvupalvelujen sisällöstä, eikä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan valtakunnallisten toimijoiden, kuten esimerkiksi Finnvera Oyj:n tai Innovaatiorahoituskeskus Tekesin toiminnasta, vaan työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan valtakunnallisista kasvupalveluiden toimijoista ja niiden tuottamista palveluista säädettäisiin jatkossakin lailla erikseen. Muita valtakunnallisia toimijoita olisivat esimerkiksi Finpro Oy ja Suomen Teollisuussijoitus Oy. Esimerkiksi valtakunnallisissa kasvupalveluissa Finnveralla, Tesillä ja Tekesillä on toimivalta omien rahoituspäätösten tekemiseen niitä koskevan lainsäädännön perusteella. Edellä mainituilla tahoilla on myös muita kuin kasvupalvelujen järjestämiseen tai tuottamiseen liittyviä tehtäviä.

**16 §. Maakunnalliset kasvupalvelut.** Pykälässä säädettäisiin maakunnan järjestämistä kasvupalveluista. Maakuntien toimivalta määräytyy maakuntalain 6 §:n 1 momentin mukaisen tehtäväluettelon perusteella siten, että maakunnalla on oikeus hoitaa vain tehtäväluetteloon sisältyviä tehtäviä. Kasvu- ja elinvoimapalvelujen järjestäjät eroavat tältä osin toisistaan siten, että valtiolla ja kunnilla on yleinen toimiala, mutta maakuntien toimiala on rajattu maakuntalain mukaiseksi. Laissa määriteltyt maakunnalliset kasvupalvelut kattaisivat maakuntalain 6 §:n 1 momentin 9 kohdan mukaiset työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tehtävät siten, että maakunnalla on oikeus harkintansa mukaisessa laajuudessa kyseisten palvelujen järjestämiseen. Ehdotettu laki ei rajoittaisi ~~eikä puutu~~ kuntien mahdollisuuksia tarjota omia palveluitaan alueellaan.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin maakunnallisista kasvupalveluista, jotka tulisi olla tarjolla jokaisessa maakunnassa. Tältä osin kyse olisi ns. minimipalveluista, jotka maakunnan tulisi järjestää työmarkkinoiden toimivuuden ja osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi. Säännöksellä varmistettaisiin osaltaan Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden noudattamista. Suomen ratifioimat ILO-konventiot velvoittavat muun muassa työnvälityksen, ammatinvalinnanohjauksen ja työllistymistä tukevan koulutuksen järjestämiseen.

Ehdotetun 1 momentin mukaan maakunta järjestäisi alueellaan maakunnallisina kasvupalveluina rekrytointi- ja osaamispalveluja siten kuin niistä erikseen säädetään. Rekrytointi- ja osaamispalveluista on tarkoitus

säätää laissa julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista, jota koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle maaliskuussa 2018.

Rekrytointipalvelut vastaisivat voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisia työnvälityspalveluja työnantaja- ja henkilöasiakkaille. Osaamispalveluina maakunnan tulisi järjestää ammatinvalinta- ja uraohjausta sekä kasvupalvelukoulutusta. Kasvupalvelukoulutus korvaisi nykyisen työvoimakoulutuksen siltä osin kun kyse on ammatillisesti suuntautuneesta koulutuksesta, jonka tavoitteena ei ole tutkinnon tai sen osan suorittaminen. Lisäksi kasvupalvelukoulutuksena järjestettäisiin yrittäjyyskoulutusta ja kotoutumiskoulutusta siten kuin laissa kotoutumisen edistämisestä säädettäisiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin maakunnan velvollisuudesta varata määrärahoja palkkatuen myöntämiseen. Palkkatuen myöntämisestä säädettäisiin erikseen laissa alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta.

Ehdotetussa 3 momentissa säädettäisiin muista palveluista, joita maakunta voisi järjestää maakunnallisina kasvupalveluina. Maakunnallisina kasvupalveluina voitaisiin järjestää myös palveluja, jotka edistävät yritystoimintaa ja yrittäjyyttä, kansainvälistymistä sekä luovat edellytyksiä innovaatioiden kehittämiselle. Nämä palvelut voivat käsittää mm. neuvontaa ja valmennusta. Näitä palveluja ei määriteltäisi tarkemmin lailla. Maakuntien myöntämistä rahoituspalveluista, sisältäen rakennerahastorahoituksen, sen sijaan säädettäisiin erikseen laissa alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta. Hallituksen esitys laiksi alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta on tarkoitus antaa eduskunnalle maaliskuussa 2018.

Yritystoimintaa ja yrittäjyyttä edistäviä palveluja olisivat yrittäjyyteen ja yrityksen perustamiseen liittyvät palvelut, yrityksen liiketoiminnan kehittämiseen ja uudelleen järjestämiseen sekä osaamisen kehittämiseen liittyvät palvelut ja työelämän laadun ja tuottavuuden edistämiseen liittyvät palvelut. Maakunta voisi tarjota eri palvelukanavien kautta monimuotoisia neuvontaa ja valmennuspalveluja henkilöille yritystoiminnan käynnistämiseksi ja yrityksille yritystoiminnan kehittämiseksi sekä yritystoiminnan murroskohdista selviytymisen tueksi omistusjärjestelyjen ja sukupolvenvaihdosten tai taloudellisten häiriöiden yhteydessä.

*Yrittäjyyteen ja yrityksen perustamiseen* liittyvillä palveluilla tavoiteltaisiin myönteisen yrittäjyysilmapiirin luomista ja uusien perustettavien yritysten määrän kasvattamista muun muassa itsensä työllistämistä tukemalla. Alkava yrittäjä voi saada mm. neuvontaa ja valmennusta liikeidean kehittämiseen ja yritystoiminnan käynnistämiseen. Kohderyhminä olisivat yritystoiminnan käynnistämistä suunnittelevat henkilöt ja vähän aikaa toimineet yritykset (henkilö- ja yritysasiakas). Palvelut räätälöitäisiin asiakkaan tarpeen mukaan ja tarvittaessa asiakkaat ohjattaisiin valtakunnallisiin Team Finland -verkoston palveluihin.

*Yrityksen liiketoiminnan kehittämiseen ja uudelleen järjestämiseen sekä osaamisen kehittämiseen* liittyvillä neuvontaa ja valmennuspalveluilla tavoiteltaisiin yritysten kannattavan liiketoiminnan kehittymistä, kasvua ja kansainvälistymisen edistämistä sekä yritysten toimintaedellytysten parantamista. Asiakkaina olisivat toimivat yritykset (yritysasiakkaat). Palvelua voitaisiin tarjota myös digitaalisesti ja maksullisena palveluna.

Kehittämisen palvelut muodostuisivat monimuotoisista palveluista, joita tuotettaisiin usean eri palvelukanavan kautta. Palveluissa voitaisiin soveltaa enenevässä määrin asiakkaan valinnanvapautta. Kehittämisen palvelut räätälöitäisiin yritysten tarpeiden mukaan ja yhteen sovitettaisiin valtakunnallisiin palveluihin.

Maakunnan *työelämän laadun ja tuottavuuden edistämiseen* liittyvillä palveluilla autettaisiin yrityksiä toimimaan tuloksellisesti tukemalla yritysten toimintatapojen kehitystyötä. Tavoitteena olisi, että tulevaisuudessa yhä useammalla työpaikalla on uudistumista ja kehittämistä tukeva toimintakulttuuri ja johtaminen.

Työelämän laadun ja tuottavuuden toimintojen tulisi keskittyä yleisen kehittämisen (liiketoiminta, johtaminen, henkilöstön osaaminen, tuottavuus) lisäksi työorganisaatioiden kokonaisvaltaisen työhyvinvoinnin kehittämiseen. Palvelua voitaisiin tarjota myös digitaalisesti ja maksullisena palveluna. Työelämän laadun ja tuottavuuden palvelut räätälöitäisiin yritysten tarpeiden mukaan ja yhteen sovitettaisiin valtakunnallisten työelämän laadun ja tuottavuuden palvelujen kanssa.

Maakunta loisi edellytyksiä innovaatioiden kehittämiselle ja innovaatiovetoiselle kasvulle, erityisesti uudelle liiketoiminnalle. Maakunta huomioisi alueensa korkeakoulujen ja koulutuksen järjestäjien, tutkimuslaitosten, yritysten sekä kaupunkien ja kuntien tarpeet ja tavoitteet. Samalla maakunta loisi edellytyksiä innovaatioiden kehittämiselle tiiviissä yhteistyössä valtakunnallisten toimijoiden kuten Tekesin kanssa. Valtakunnallisella

tasolla Tekes tarjoaa yritysten ja tutkimuslaitosten käyttöön niiden sijainnista riippumatta innovaatiotoiminnan rahoitusta ja asiantuntemusta uuden liiketoiminnan kasvattamiseksi.

Keksintöjen kehittämiseen tarvittavan neuvonnan henkilöasiakkaille järjestäisi maakunta. Neuvontapalvelut sisältäisivät keksintötoiminnan aktivoimisen, niiden edelleen kehittämisen sekä kaupallistamiseen tarvittavan tuen. Henkilö- ja yritysasiakkaiden aktivoiminen innovaatiotoimintaan ja keksintöjen kaupallistamiseen tarvitsee maakunnallisesti toimivat neuvontapalvelut sekä vahvan linkityksen Tekesin valtakunnallisiin asiantuntija- ja rahoituspalveluihin. Maakuntien järjestämisvastuulla olevat innovaatioihin ja keksintöihin liittyvät palvelut sekä henkilö- että yritysasiakkaalle olisivat pääosin aktivointia ja neuvontaa sekä niihin liittyvän informaation jakamista. Kasvupalvelussa ovat mukana myös muut yrittäjyyden aloittamiseen liittyvät palvelut henkilöasiakkaille, joten tämä sopisi hyvin maakuntien tehtäviin. Yritysasiakkaiden liiketoimintaa kasvattavien keksintöjen kehittämiseen tarvittavan tuen tarjoaisi valtakunnallisesti Tekes. Palvelut toteutettaisiin tiiviissä yhteistyössä sekä valtakunnallisten että kunnallisten toimijoiden kanssa.

Innovaatiotoiminnalla edistetään maakunnan elinkeinorakenteen uudistumista etenkin aloittavien yritysten ja kotimarkkinayritysten kasvun edellytyksiä. Maakunnille osoitettujen ulkomaisten investointien edistämistehtävien toteuttamiseksi jokaisessa maakunnassa toimisi Team Finland kasvu- ja kansainvälistymiskoordinaattori. Koordinaattorin tehtävänä olisi ulkomaisten investointien edistämistyön lisäksi koordinoida kansainvälistymisen kokonaisuutta maakunnassa sekä järjestää ja hankkia maakunnalle osoitettujen tehtävien toteuttamiseksi niihin tarvittavia palvelukokonaisuuksia vetovoimaisen alueellisen toimintaympäristön aikaansaamiseksi. Ulkomaisten yritysten sijoittumista maakuntaan edistävät toimet tulisi valmistella yhteistyössä valtakunnallisten toimijoiden kanssa. Valtakunnallisilla toimenpiteillä ja rahoituksella tulisi puolestaan huolehtia profiloituneen toimintaympäristön uudistamisesta eli siitä, miten Suomesta tehdään houkutteleva toimintaympäristö. Tässä yhteydessä huomioitaisiin myös kansainvälisten osaajien asiantuntemuksen ja innovaatiopotentialin kanavoituminen yritysten kasvun ja kansainvälistymisen sekä innovaatioympäristöjen tueksi.

Maakunnan edellytysten luomiseen innovaatioiden kehittämiseksi kuuluisivat yritysten välisen sekä yritysten ja eri toimijoiden välisen yhteistyön lisääminen, käyttäjälähtöinen innovaatiotoiminta, IP-intensiivisen yritystoiminnan kehittäminen, uudentyyppiset ratkaisut/toimintamallit osaamisen siirtämiseksi ja tutkimustulosten hyödyntämiseksi (mukaan lukien uutta liiketoimintaa edistävät tutkimusinfrastruktuurit ja yrityskehittämöt) sekä innovaatiotoiminnan edistäminen julkisten investointien, innovatiivisten julkisten hankintojen ja avoimen datan avulla.

Maakunta kehittäisi alueensa edellytysten luomista innovaatioiden kehittämiseksi tiiviissä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa ja loisi osaltaan edellytyksiä innovaatiovetoiselle kasvuille. Kasvupalveluiden järjestämisessä tulee ottaa huomioon se, että aineettoman tuotannon, luovan talouden ja muiden IP-intensiivisten alojen toimijat voivat saada kasvupalveluita eri puolilla Suomea tasa-arvoisesti ja tasalaatuisesti.

*Kansainvälistymisen palveluihin kuuluisivat yritysten tukeminen kansainvälistymisen edistämiseksi sekä siihen liittyvät valtakunnallisten kasvupalvelujen käyttöä edistävät palvelut ja työvoiman kansainvälisen liikkuvuuden tuki.*

Yritysten kansainvälistymispalvelut toteutettaisiin pääosin valtakunnallisesti Team Finland -palveluina. Maakuntien järjestämisvastuulla olevat kansainvälistymispalvelut tarkoittaisivat pääosin pk-yritysten vienti- ja kansainvälistymisvalmiuksien lisäämistä edistäviä palveluita ja rahoitusta sekä työntekijöiden kansainväliseen liikkuvuuden edistämiseen liittyviä toimia. Lisäksi maakuntien tehtävänä olisi omalta osaltaan tukea Suomeen suuntautuvan ulkomaisen matkailun edistämistä. Palvelut toteutettaisiin tiiviissä yhteistyössä sekä valtakunnallisen että kunnallisten toimijoiden kanssa.

Maakuntien tehtävänä olisi erityisesti tuoda maakunnan yrityksille tietoa kansainvälisistä liiketoimintamahdollisuuksista, kumppanuuksista ja verkostoista hyödyntäen koko Team Finland -verkoston tietämystä sekä koordinoita maakunnallisten kasvupalveluiden sekä Team Finland -palveluiden rajapintaa. Maakuntien tehtävänä olisi myös toteuttaa yritysten kansainvälistymisen ja Suomeen suuntautuvan ulkomaisen matkailun edistämiseen liittyvää muuta viestintää ja tapahtumia, joiden tavoitteena olisi liiketoimintamahdollisuustietouden lisäksi välittää yritysten tueksi tietoa Team Finland -palveluista sekä aktivoida ja kannustaa yrityksiä hakemaan kasvua kansainvälistymällä. Lisäksi maakuntien tehtävänä olisi laajemmin kansainvälisen liiketoimintaosaamisen lisääminen yrityksissä, kotimaan alueellisten Team Finland -verkostojen koordinointi, yritysasiakkaiden neuvonta ja sparraus sekä kansainvälistymisen kynnyksellä olevien yritysten ohjaaminen valtakunnallisiin Team Finland -palveluihin. Maakunnan

tehtävänä olisi lisäksi kansainvälisten osaajien asiantuntemuksen ja verkostojen kanavoiminen alueen yritysten kasvu- ja kansainvälistymisen tueksi.

Työntekijöiden kansainvälisen liikkuvuuden edistämiseksi maakunnat järjestäisivät erityisesti Eurooppalaisen työnvälitysverkoston EURES:n palveluja. Verkoston palveluiden avulla edistetään osaamisen kohtaantoa yli maarajojen tarjoten työnhakijoille kansainvälisiä työpaikkoja ja työntekijille osaavaa kansainvälistä työvoimaa. Maakunnat järjestäisivät myös työlupapalveluja (työntekijän ja elinkeinonharjoittajan oleskelulupahakemusten osapäätökset). Nämä palvelut järjestettäisiin keskitetysti joko maakuntien sopiman yhteistoiminnan tai valtioneuvoston päätöksen mukaisesti. Tästä säädettäisiin ehdotetussa 39 §:ssä. Tämän lisäksi maakunnat voisivat järjestää muita työnhakijoille, työnantajille ja yrityksille suunnattuja kansainvälistä rekrytointia tukevia palveluita. Tällaisilla palveluilla voisi kattaa esimerkiksi lähtömaakoulutuksen, työpaikkasuomen ja -ruotsin, kansainvälisen työyhteisön valmennuksen työpaikalla ja ammattitaidon testauksen. Team Finland -maakuvaviestinnällä voitaisiin tukea kansainvälisen työvoiman houkuttelua.

Maakunnille osoitettujen yritysten kansainvälistymisen, Suomeen suuntautuvan ulkomaisen matkailun, ulkomaisten investointien ja työvoiman kansainvälisen liikkuvuuden edistämistehtävien toteuttamiseksi jokaisessa maakunnassa toimisi Team Finland kasvu- ja kansainvälistymiskoordinaattori. Koordinaattorin tehtävänä olisi koordinoita kansainvälistymisen kokonaisuutta sekä järjestää ja hankkia maakunnille osoitettujen tehtävien toteuttamiseksi niihin tarvittavia palvelukokonaisuuksia.

Pykälän 4 momentin mukaan maakunta voi myöntää rahoitusta siten kuin siitä säädettäisiin laissa alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta. Tarkoituksena on uudistaa alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamista sekä rakennerahastojen hallinnointia koskeva lainsäädäntö siten, että niiden keskeinen sisältö säilytettäisiin. Laissa koottaisiin samaan lakiin ja yhdenmukaistettaisiin kansallisista varoista ja rakennerahastovaroista rahoitettavia alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoituspalveluja koskevia säännöksiä (nykyiset laki alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista (7/2014), laki alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta (8/2014) sekä laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi (9/2014).

Rahoitukseen kuuluisivat tuet yritysten kasvu, kansainvälistymisen ja liiketoiminnan edistämiseksi sekä niihin liittyvä ohjaus valtakunnallisiin kasvupalveluihin, tuet julkisoikeudellisten ja yksityisoikeudellisten oikeushenkilöiden kehittämis- ja investointitoimintaan sekä palkkatuki.

Rahoituspalvelut kytkeytyisivät osaksi muita maakunnallisia kasvupalveluita. Rahoitus voi muodostua kansallisesta julkisesta rahoituksesta ja Euroopan unionin rahoituksesta. Rahoitukseen voi sisältyä myös yksityistä rahoitusta.

Rahoitus sekä julkisoikeudellisille että yksityisoikeudellisille oikeushenkilöille olisi pääosin avustusmuotoista. Yrityksille tarjottaisiin rahoituspalveluita niiden elinkaaren eri vaiheissa. Yrityksille tarjottavilla rahoituspalveluilla tuettaisiin yritysten käynnistymistä ja uuden liiketoiminnan luomista, kasvun edellytyksenä olevaa yritystoiminnan uudistamista ja liiketoimintaosaamisen kehittämistä esim. myynnin ja markkinoinnin, johtamisen, talouden, tuotannon, tuotekehityksen, IP-oikeuksien hyödyntämisen sekä työelämän laadun/hyvinvoinnin teemoissa. Lisäksi rahoituspalveluilla tuettaisiin pk-yritysten muita kansainvälistymisvalmiuksia ja kansainvälistymistä. Rahoitus sisältäisi myös asiantuntija- ja koulutuspalvelujen ostoa.

Julkisoikeudellisille ja yksityisoikeudellisille oikeushenkilöille tarjottavilla rahoituspalveluilla edistettäisiin innovaatiotoimintaa ja innovaatioympäristöjen kehittymistä ja osaamista. Lisäksi parannettaisiin alueen yritysten toimintaedellytyksiä. Rahoituspalveluihin sisältyisi myös alueiden kehittämisen ja ympäristön ja liikenteen kehittämiseen liittyviä rahoituspalveluita. Palvelut sisältäisivät tuet erityisesti yritystoimintaa edistäville organisaatiolle. Julkisoikeudellisille ja yksityisoikeudellisille oikeushenkilöille tarjottavilla rahoituspalveluilla edistettäisiin lisäksi työllisyyttä ja sosiaalista osallisuutta.

Rahoituspalvelut räätälöitäisiin julkisoikeudellisten ja yksityisoikeudellisten oikeushenkilöiden tarpeiden mukaan sekä yhteen sovitettaisiin valtakunnallisten rahoituspalveluiden kanssa. Yrityksille tarjottaviin rahoituspalveluihin kytkettäisiin mukaan osaamiseen ja rekrytointiin liittyvät palvelut sekä muut yrityspalvelut yritysten tarpeiden mukaan. Maakunnallisista rahoituspalveluista luotaisiin saumaton palveluketju valtakunnallisiin palveluihin mm. kansainvälistymiseen liittyviin Team Finland-palveluihin.

Rahoituspalveluihin liittyvät tehtävät olisivat pääosin sellaisia, jotka maakunnan tulisi hoitaa julkisena hallintotehtävänä. Maakunta ei voisi siirtää näitä tehtäviä muun tahon hoidettaviksi. Tällaisia tehtäviä

olisivat esimerkiksi tukien ja korvausten myöntäminen, maksatukseen ja takaisinperintään liittyvät tehtävät sekä Euroopan unionin rakennerahastokauden 2014–2020 ja Euroopan globalisaatiorahaston varoin rahoitettuja hankkeita koskeva valmistelu ja päätöksenteko.

**17 §.** *Yhdessä järjestettävät maakuntien kasvupalvelut.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, että maakuntalain 122 §:ssä tarkoitettu tieto- ja viestintätekniisten palvelujen palvelukeskus vastaa tässä laissa tarkoitettujen palvelujen yhteisistä tietojärjestelmistä ja niihin liittyvästä monikanavaisesta asiakaspalvelusta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin sellaisista maakuntien kasvupalveluista, jotka järjestettäisiin yhdessä. Valtakunnallisten ja maakunnallisten kasvupalvelujen tarjoamisessa käytettävät tietojärjestelmät ja sähköiset palvelut olisivat yhteiset kaikille maakunnille. Järjestelmät ovat jo tällä hetkellä valtakunnallisia ja keskitettyä, kustannustehokasta tuotantomallia kasvupalvelujen osalta jatketaan edelleen. Järjestelmien kehittämisestä, ylläpidosta ja tarjoamisesta maakuntien käyttöön vastaisi maakuntalain 122 §:ssä tarkoitettu Tieto- ja viestintätekniisten palvelujen palvelukeskus. Palvelukeskus voisi tarjota edellä mainittuja järjestelmiä ja sähköisiä palveluja myös valtion virastojen käyttöön. Palvelukeskus vastaisi myös yhteisen monikanavaisen asiakaspalvelun tarjoamisesta. Monikanavainen asiakaspalvelu kattaisi verkkoasioinnin tuen ja vastaisi nykyisen työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen tarjoamia palveluja. Tällaisia palveluja olisivat esimerkiksi neuvonta kasvupalveluista henkilö-, yritys- ja työnantaja-asiakkaille. Henkilöasiakkaille annettaisiin neuvontaa mm. työhausta ml. kansainvälinen liikkuvuus, koulutukseen hakeutumisesta, opintojen sisällöistä, eri ammasteista ja ammattialoista, opintojen rahoitusmahdollisuuksista (koulutusneuvonta) sekä kotoutumista tukevaa neuvontaa. Puhelin- tai video-ohjausta tarjottaisiin ura- ja ammatinvalinta-asioissa sekä työhön tai opintoihin liittyvissä ongelmissa. Yritysassiakkaille annettaisiin neuvontaa mm. yrityksen perustamiseen, kehittämiseen tai talous- ja maksuvaikeuksiin liittyvissä kysymyksissä sekä yleisneuvontaa muista julkisista yrityspalveluista. Palvelu tuotettaisiin kuhunkin tilanteeseen sopivimmalla kanavalla (puhelin, chat, video, some, verkkoalustat) sekä usealla eri palvelukielellä (suomi, ruotsi, englanti, venäjä).

Pykälässä 2 momentissa säädettäisiin, että työ- ja elinkeinoministeriö määrittäisi kasvupalveluja tukevien tietojärjestelmien yhteentoimivuuden linjaukset ja periaatteet sekä niiden käytön siten, että tietojärjestelmät olisivat yhteisesti käytettäviä ja mahdollistaisivat yhtenäiset palveluketjut. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että ministeriöllä olisi kasvupalveluihin liittyvien alustojen omistajuus ja siten myös mahdollisuus antaa oikeuksia tietojärjestelmien liittyä alustojen hyödyntäjiksi.

Tarkoituksena on määrittää kasvupalvelujen järjestelmälustoilla ja yhteisissä palvelukerroksissa palvelujen tuottamiseen tarvittavien tietojärjestelmien ja toiminnallisuuden kokonaisuutta ja tuon kokonaisuuden yhteen toimivuudeksi tarvittavia linjauksia ja periaatteita. Alustan tai palvelukerroksen tarjoaja, maakunnat palvelujen järjestäjänä ja palvelutuottajat hyötyvät, kun osapuolten tarjoamat toiminnot ja palvelut ovat toisiaan täydentäviä ja yhteiskäyttöiseen järjestelmälustaan tai palvelukerrokseen saadaan uusia tuote-, palvelu- ja applikaatiokerroksia ja siten uutta asiakasarvoa.

Laissa tarkoitetuilla yhteentoimivuuden linjauksilla ja periaatteilla tarkoitetaan muun muassa säännösten määrittelyä, teknisiä määrittelyjä ja yhteistoiminnasta sopimista. Edellä mainitut asiat toimivat yhteentoimivuutta ja yhteistoimintaa määrittävinä rajapintoina alustan omistajan ja muiden osapuolien välillä. Näitä rajapintoja tarvitaan, jotta laajempi, heterogeeninen joukko voi osallistua yhteensopivien alustojen eri hyödykkeiden kehittämiseen ja ylläpitämiseen. Yhteentoimivuuden linjausten ja periaatteiden tulee tukea eri palveluntuottajien helppoa liittymistä alustojen tai ekosysteemien palveluiden hyödyntäjäksi tai hyödyttäjäksi.

Esityksen osalta linjauksiksi ja periaatteiksi käsitetään muun muassa arkkitehtuuri, erityisesti tietoarkkitehtuuri ja tietojen yhteentoimivuus, sopimukset ja jatkossa ohjelmalliset sopimusjärjestelyt lohkoketjujen tyylisesti, ohjeistukset, ohjelmointirajapinnat, data, avoimen datan määrittely sekä ”my data-käsitteen” mukaiset säännöt, alustapalveluun liittyvä ansaintalogiikka, järjestelmään liittyvät oikeudet, mukaan lukien immateriaalioikeudet. Kasvupalveluiden alustat ja muut kasvupalveluja tuottavat järjestelmät tukeutuvat kaikessa mahdollisessa kansallisen palveluarkkitehtuurin (KaPA) palveluihin. KaPA sekä sen säännöt muodostavat siten kiinteän osan yhteentoimivuuden linjauksia ja periaatteita.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että valtioneuvostolla olisi työ- ja elinkeinoministeriön esityksestä mahdollisuus käyttövelvoitteen antamiseen tiettyjen, erikseen nimettävien valtakunnallisten sekä valtakunnallisten ja maakunnallisten kasvupalvelua tukevien järjestelmien ja niihin liittyvän monikanavaisen asiakaspalvelun käyttöön. Momentissa asetettaisiin maakunnille ja niiden tytäryhteisöille maakuntalain 122 §:n mukainen käyttövelvoite, josta tulee säätää laissa. Käyttövelvoite rajoittaisi maakuntien ja niiden organisaatioiden itsenäistä päätösvaltaa. Jotta yhtenäistämällä ja keskittämällä saataisiin riittävät

tuottavuushyödyt ja varmistettaisiin asiakkaiden yhdenvertaisuus digitaalisten palveluiden laadun ja saatavuuden sekä tietosuojaan osalta valtioneuvoston asetuksella olisi mahdollisuus antaa tarkempia säännöksiä käyttövelvoitteen piiriin kuuluvista palveluista, tuottamisen tavoista ja sisällöstä. Lisäksi momentissa säädettäisiin maakuntien kuulemisvelvollisuudesta ennen valtioneuvoston asetuksen antamista. Se olisi perusteltua, koska valtioneuvosto määräisi sitovasti käyttövelvollisuudesta. Kuuleminen tulisi suorittaa riittävän ajoissa, jotta asetusta valmisteltaessa olisi tiedossa eri maakuntakonsernien toimijoiden kanta sekä vaihtoehdot käyttövelvollisuuden ajalliselle ja sisällölliselle laajuudelle. Maakunta huolehtii, että sen on huomionnut näkemystään muodostaessaan tarvittavassa laajuudessa myös maakunnan tytäryhteisöt.

Käyttövelvollisuuden piiriin tulevia järjestelmiä olisivat mm. julkisesta työvoima- ja yrityspalveluista (916/2012) sekä yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain (293/2017) mukaiset tietojärjestelmät ja rakennerrahastohankkeiden hallinnoinnissa kaudella 2014–2020 käytettävät järjestelmät sekä eräiden yritystukien myöntämisessä käytettävä Tuki2014 tietojärjestelmä. Säännöksellä varmistettaisiin palvelutuotannon yhteismitallisuus, yhtenäinen asiakkuuden hallinta ja edellytykset kustannustehokkaaseen toimintaan. Tällaisena järjestelmänä tarkoitettaisiin myös valtakunnallisesti järjestettyä, digitalisoitua ja eri toimijoille avointa työnvälityspalvelua, työmarkkinatoria.

Lisäksi asetuksella voitaisiin tarkentaa pykälän 2 momentin tarkoittamia järjestelmäalustojen yhteentoimivuuden periaatteita, jotka liittyvät muun muassa palvelujen tuottamisen tapoihin ja sisältöön.

Tarkemmin kasvupalvelujen järjestämistä ja tuottamista tukevista järjestelmistä säädetään osana tiedonhallinnan ja tietojärjestelmien lakia.

Työ- ja elinkeinoministeriö on käynnistänyt aluekehittämisjärjestelmän ja kasvupalvelujen tiedonhallinnan ja tietojärjestelmien lainsäädäntötyön, jossa koottaisiin uudistuksen kannalta tarpeelliset asiakaslähtöistä tiedonhallintaa ja digitalisaation edistämistä koskevat säädökset siten, että laki tarkemmin velvoittaisi yhteiskäyttöisten valtakunnallisten ja maakunnallisten kasvupalvelujärjestelmien käyttöön sekä mahdollistaisi kasvupalvelujen järjestämiseen, ohjaukseen, valvontaan, toiminnan arviointiin, kehittämiseen ja tiedonhallintaan liittyvien tietojen tai asiakirjojen tallentamisen. Laissa säädettäisiin kasvupalvelun asiakastietojen ja asiakkaan itsensä tuottamien tietojen tietoturvallisesta käsittelystä ja tiedon hyödyntämisestä.

**18 §. Maakunnan järjestämisvastuu.** Pykälässä säädettäisiin tehtävistä, jotka kuuluisivat maakunnan järjestämisvastuuseen. Ehdotetun 1 momentin 1 kohdan mukaan maakunta hoitaisi itse tai maakunnat yhdessä hoitaisivat asiakasryhmien palvelutarpeen arvioinnin ja palvelujen tarveharkinnan, valitsisi palvelujen tuottajat valinnan sekä päättäisi maakunnan resurssien käyttämisestä. Asiakasryhmien palvelutarpeen arvioinnilla tarkoitettaisiin maakunnan toimia, joilla se segmentoisi asiakasryhmät heidän tarvitsemiensa palvelujen perusteella. Tämän perusteella maakunta päättäisi palveluista, joita maakunnassa järjestetään. Maakunta valitsisi palvelujen tuottajat joko hankintalain mukaisella menettelyllä tai hyväksymällä kriteerit täyttävät toimijat palvelun tuottajiksi. Markkinapuutetilanteessa maakunta voi myös valita palvelun tuottajan suoraan hankinnalla. Maakunta myös osoittaisi määrärahat eri tukimuodoille sekä määrittäisi määrärahapäätösten perusteet. Momentin 2 kohdan mukaan osana järjestämistehtävää maakunnan tulisi varmistaa palvelujen saatavuus siten, että asiakas voisi mahdollisimman monen palvelun osalta valita tarvitsemansa palvelun tuottajan useammasta kuin yhdestä vaihtoehdosta.

Järjestämisvastuuseen kuuluvien tehtävien käytännön organisoinnilla on yhteys ehdotetun 19 §:n mukaiseen maakunnan kasvupalveluihin liittyvien julkisten hallintotehtävien hoitamiseen. Järjestämistoiminto huolehtisi sekä julkisista hallintotehtävistä, palvelujen järjestämisestä päättämisestä että palvelujen hankintaan ja määrärahojen osoittamiseen kuuluvista kysymyksistä.

Pykälän 2 momentin mukaan maakunnan olisi huolehdittava, että työnhakijan palvelutarve arvioidaan ja palveluista sovitaan siten kuin siitä erikseen säädetään. Palvelutarpeen arviointia koskevia säännöksiä olisi ehdotetuissa laeissa julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista ja kotoutumisen edistämisestä. Ehdotetun julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluja koskevan lain mukaan työnhakijan palvelutarve arvioitaisiin jatkossakin nykyistä vastaavasti kahden viikon kuluessa työnhaun alkamisesta ja sen jälkeen säännöllisesti viimeistään kolmen kuukauden välein, mikäli työttömyys jatkuu. Palvelutarvearvion perusteella työnhakijan kanssa sovittaisiin hänen palvelutarpeensa mukaisista palveluista. Jatkossa maakunnalla olisi enemmän harkintaa sen suhteen millä tavoin ja minkälaisin välinein se järjestää edellä mainitut asiat. Ehdotetun kotoutumisen edistämistä koskevan lain mukaan maakunnan tulee jatkossakin nykyistä vastaavasti huolehtia, että kotoutumissuunnitelma laaditaan kasvupalvelun asiakkaaksi rekisteröityneelle työttömälle työnhakijalle. Kotoutumissuunnitelman tarkoituksena olisi tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia työllistyä ja hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavia tietoja ja taitoja

sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Kotoutumissuunnitelmassa voitaisiin sopia maahanmuuttajan työllistymistä ja yrittäjyyttä tukevista toimenpiteistä ja muusta koulutuksesta, kotoutumiskoulutuksesta, suomen tai ruotsin kielen opiskelusta, oman äidinkielen opetuksesta, yhteiskuntaan perehdyttävästä opetuksesta, luku- ja kirjoitustaidon sekä perusopetusta täydentävästä opetuksesta, ja muista kotoutumista yksilöllisesti edistävästä toimenpiteistä.

Yksittäisen työnhakijan palvelutarpeen arviointi on pääsääntöisesti tarkoituksenmukaista osoittaa palvelun tuottajan tehtäväksi. Maakunta voi kuitenkin hoitaa itse erityisesti sellaisten työnhakijoiden palvelutarpeen arvioinnin, jolla on tunnistettu korkea riski pitkäaikaistyöttömyyteen tai monialaisten palvelujen tarve.

Yksittäisen työnhakijan palvelutarpeen arviointi on pääsääntöisesti tarkoituksenmukaista osoittaa palvelun tuottajan tehtäväksi. Maakunta voi kuitenkin hoitaa itse erityisesti sellaisten työnhakijoiden palvelutarpeen arvioinnin, jolla on tunnistettu korkea riski pitkäaikaistyöttömyyteen tai monialaisten palvelujen tarve.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin maakunnan velvollisuuksista asiakasta kohtaan. Maakunnan olisi huolehdittava asiakkaan oikeuksista, velvollisuuksista ja etuuksista tiedottamisesta sekä palvelujen käyttöön liittyvästä neuvonnasta, sekä näihin liittyvästä ohjauksesta siten kuin niistä erikseen säädetään. Maakunnan tiedottamisvelvollisuus tarkoittaisi muun muassa sitä, että maakunnan tulisi huolehtia siitä, että tieto kasvupalveluiden tuottajista olisi helposti saatavilla. Maakunnan tulisi www-pohjaisen tietopalvelun lisäksi varmistaa, että asiakkaalla olisi myös muuta kautta mahdollisuus saada palveluntuottajista. Momentissa säädettyä tiedottamisvelvoitetta täydentäisi maakuntalain (xxxx/yyyy) 28 §:ssä säädetty viestintävelvoite. Maakunnan olisi erityisesti huolehdittava heikommassa työmarkkina-asemassa olevien asiakkaiden neuvonnasta ja ohjauksesta tarkoituksenmukaisiin palveluihin osoittamalla selkeästi palvelun tuottajat, joista asiakas voisi valita. Työnhakijan informoinnista säädettäisiin erikseen valmisteilla olevassa rekrytointi- ja osaamispalveluita koskevassa laissa ja maahanmuuttaja-asiakkaiden osalta erikseen myös laissa kotoutumisen edistämisestä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin lisäksi, että maakunnan olisi palveluja järjestäessään huomioitava Suomea sitovat kansainväliset velvoitteet, erityisesti yhdenvertaisuuden ja esteettömyyden toteutuminen palvelujen saatavuudessa sekä eri asiakasryhmien ja yksittäisten asiakkaiden syrjimätön kohtelu. Näiden velvoitteiden sisältö määräytyy käytännössä pääosin muussa lainsäädännössä, mutta maakunta saattaa viranomaisena myös joutua arvioimaan velvoitteiden sisältöä ja merkitystä yksittäistapauksissa. Yhdenvertaisuussäätelyn taustalla oleva ILO:n yleissopimus nro 111 syrjinnästä työmarkkinoilla ja ammatin harjoittamisen yhteydessä (SopS 63/1970) on yleinen ja koskee kaikkea työmarkkinoilla ja ammatin harjoittamisen yhteydessä tapahtuvaa syrjintää. Sopimuksen 1 artiklan mukaan syrjintä on kielletty rodun, ihonvärin, sukupuolen, uskonnon, poliittisten mielipiteiden sekä kansallisen ja yhteiskunnallisen alkuperän perusteella. Sopimus edellyttää, että jäsenvaltio sitoutuu kehittämään ja noudattamaan sellaista kansallista politiikkaa, joka maan olosuhteisiin ja käytäntöön sopivin keinoin pyrkii edistämään yhtäläisiä mahdollisuuksia ja yhdenvertaista kohtelua työmarkkinoilla ja ammatin harjoittamisessa.

Maakunnan olisi palveluja järjestäessään otettava huomioon yhdenvertaisuuslain (1325/2014) säännökset. Yhdenvertaisuuslaissa kielletään syrjintää iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Yhdenvertaisuuslain säännökset velvoittaisivat maakuntaa sekä arvioimaan että edistämään yhdenvertaisuuden toteutumista kasvupalveluissa. Yhdenvertaisuuslaki velvoittaisi myös kasvupalvelujen tuottajaa toimimaan syrjimättömästi ja edistämään yhdenvertaisuutta.

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetussa laissa (609/1986) säädetään puolestaan viranomaisen velvollisuudesta toimia sukupuoleen perustuvan syrjinnän estämiseksi ja naisten ja miesten välisen tasa-arvon edistämiseksi. Naisten ja miesten välinen tasa-arvon edistäminen pitää ottaa huomioon myös palvelujen saatavuudessa ja tarjonnassa.

Maakunnallisten kasvupalvelujen järjestämiseen vaikuttavat muun muassa YK:n vammaissopimuksen työtä ja työllistymistä koskeva artikla ja Euroopan Neuvoston sosiaalinen peruskirja. Lisäksi kasvupalvelujen järjestämiseen vaikuttavat ILO:n työnvälityksen järjestelyä koskeva sopimus numero 88 ja ILO:n ammatinvalinnanohjausta ja ammattikoulutusta koskeva yleissopimus numero 142.

**19 §. Maakunnan julkiset hallintotehtävät.** Pykälässä säädettäisiin maakunnallisiin kasvupalveluihin liittyvistä julkisista hallintotehtävistä, joita ei voida siirtää yksityisten hoidettavaksi. Perustuslain 124 §:n mukaan merkittävän julkisen vallan käyttöä ei voida siirtää yksityisen hoidettavaksi. Merkittävä julkisen vallan käyttö tarkoittaa perustuslain 124 §:ssä hallintotehtävää, ei lainsäädäntö- tai tuomiovaltaa. Merkittävää

ja siis luovutuskiellon piirissä olevaa julkisen vallan käyttämistä on muun muassa oikeus puuttua merkittävällä tavalla yksilön perusoikeuksiin. Tällaisia oikeuksia voidaan säätää vain viranomaiselle (HE 1/1998 s. 179).

Pykälän 1 momentin 1–2 kohdissa säädettäisiin tuen ja korvauksen myöntämiseen, maksatuksen tai sen keskeyttämiseen ja lopettamiseen sekä takaisinperintään liittyvistä päätöksistä, jotka maakunnan tulisi tehdä itse tai maakunnat voisivat hoitaa mainittuja tehtäviä yhdessä.

Kohta 3 koskisi työnantajalle tai yritykselle tarjottavien palvelujen epäämistä. Kohdassa 4 säädettäisiin ulkomaalaislain mukaisiin työntekijän ja elinkeinonharjoittajan oleskelulupaan liittyvistä tehtävistä, jotka nykyisin kuuluvat työ- ja elinkeinotoimiston tehtäviin.

Kohdan 5 mukaan maakunnan olisi hoidettava julkisena hallintotehtävänä myös Euroopan unionin rakennerahastokauden 2014–2020 ja Euroopan unionin globalisaatiorahaston varoin rahoitettuja hankkeita koskeva päätöksenteko. Tämä sisältää myös päätöksen valmisteluun ja maksatukseen liittyvät tehtävät.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut tuet tai korvauksen maksatukset ja takaisinperinnän avustavat tehtävät voisi hoitaa myös maakuntalain 121 §:ssä tarkoitettu talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus muissa kuin 6 kohdan rakennerahastokautteen 2014–2020 liittyvissä tehtävissä.

Pykälän 1 momentissa lueteltujen tehtävien lisäksi maakunnan tulisi hoitaa julkisena hallintotehtävänä myös muulla lainsäädännössä maakunnan tehtäväksi nimenomaisesti säädetty tehtävät. Tällaisia tehtäviä olisivat esimerkiksi kasvupalvelukoulutukseen liittyvät opiskelijavalinta- ja keskeyttämispäätökset sekä työkokeiluihin liittyvät keskeyttämispäätökset. Näistä säädettäisiin julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista annettavassa laissa. Maakunnan tulisi myös ratkaista, voidaanko työnhakijan omaehtoisia opintoja tukea työttömyysetuudella. Tästä säädettäisiin työttömyysturvalaissa.

**20 §. Työllisyyden edistäminen.** Pykälän 1 momentissa maakunnille asetettaisiin velvoite huolehtia käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa, että sen alueella on tarjolla riittävästi maakunnallisia kasvupalveluja, jotka edistävät työttömien mahdollisuuksia saada työtä. Maakunnan tulisi erityisesti huolehtia, että maakunnallisilla kasvupalveluilla tuetaan heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä. Maakunnan tulisi siten kohdistaa yleiskatteellista rahoitusta siten, että se omalta osaltaan edistäisi työllisyyttä perustuslain (731/1999) 18 § 2 momentin mukaisesti. Maakunnan tulisi erityisesti varmistaa niiden henkilöiden työllistymistä edistävät palvelut ja palveluiden saavutettavuus, jotka ovat heikossa työmarkkina-asemassa tai joilla on monialaisen palvelun tarve. Monialainen palvelu tarkoittaisi työttömän tarvitsemien kasvupalvelujen, sosiaali- ja terveystalvelujen sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutuspalvelujen sekä muiden viranomaisten tai tahojen järjestämien palvelujen yhteensovittamista.

Pitkään työttömänä olleilla ikääntyneillä olisi voimassa olevaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:ssä säädettyä vastaava oikeus kuntoutus-, koulutus- tai työntekomahdollisuuteen. Asiasta säädettäisiin julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista annettavassa laissa. Maakunnan tulisi turvata työttömälle työnhakijalle mahdollisuus työllistymistä edistävään kuntoutukseen tai koulutukseen, jos hänen oikeutensa palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan johdosta hänen täytettyään 57 vuotta, mutta ennen kuin hän täyttää 60 vuotta. Lisäksi maakunnan tulisi järjestää 60 vuotta täyttäneelle työttömälle työnhakijalle mahdollisuus työllistymistä edistävään palveluun tai palkkatuettuun työhön muun kuin kunnan palveluksessa ennen kuin hänen oikeutensa palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan takia. Jos edellä tarkoitettu työtön työnhakija ei työllistyisi avoimille työmarkkinoille, eikä hänelle voitaisi järjestää soveltuvaa kuntoutusta, koulutusta, työllistymistä edistävää palvelua tai palkkatuettua työtä muun kuin kunnan palveluksessa, työnhakijan kotikunta olisi velvollinen järjestämään hänelle maakunnan osoituksesta kuuden kuukauden työntekomahdollisuuden.

Pykälän 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriön tulisi seurata työllisyyskehitystä sekä työllistymistä ja osaamisen kehittämistä edistävien palvelujen saatavuutta valtakunnallisesti ja maakunnan omalla alueellaan. Mikäli maakunnan työllisyystilanne tai palvelujen saatavuus poikkeaisi merkittävästi muista maakunnista tai maakunnan eri osien kesken valtio ja maakunta neuvottelevat tarvittavista toimista ja niiden edellyttämistä resursseista ja maakunta päättää neuvottelussa sovittujen toimenpiteiden toteutuksesta.

Ehdotetussa 2 momentissa tarkoitettuina merkittävänä poikkeamina pidettäisiin sitä, että maakunnallisten kasvupalvelujen saatavuus tai saavutettavuus olisi merkittävästi huonompi kuin muissa maakunnissa, palvelujen laatu olisi merkittävästi huonompi kuin muissa maakunnissa tai palvelujen yksikkökustannukset ovat merkittävästi suuremmat kuin muissa maakunnissa. Vastaavasti merkittävästä poikkeamasta olisi kyse,

jos maakunnalla olisi merkittävästi muita maakuntia heikompi kyky varmistaa, että siellä on kasvupalvelujen järjestämisen edellyttämä henkilöstö ja osaaminen tai maakunnan kyky järjestää kasvupalveluja olisi muusta syystä vakavasti ja pitkäaikaisesti vaarantunut. Säännöksessä tarkoitetut neuvottelut tarvittavista toimista ja resursseista käytäisiin myös tilanteessa, jos maakunnan alueen kuntien kesken olisi kuvatus kaltaisia merkittäviä poikkeamia. Maakunnan tulisi huolehtia siitä, että sillä on käytettävissään riittävä informaatio tämän varmistamiseksi.

Mahdolliset neuvottelut tarvittavista toimenpiteistä ja niiden edellyttämisestä resursseista sovitettaisiin ehdotetun 11 § mukaisesti osaksi maakuntalain 13 § tarkoittamia neuvotteluja.

**21 §. Kasvupalvelujen valtakunnalliset tavoitteet.** Pykälässä säädettäisiin siitä, että valtioneuvosto voisi tarvittaessa täsmentää 10 pykälän 1 momentin aluekehittämispäätöksessä olevia kasvupalvelujen strategisia tavoitteita määrittelemällä maakuntien järjestämisvastuulle kuuluvien kasvupalvelujen osalta ainakin:

- 1) tavoitteet palvelujen yhteensovittamisen ja yhdenvertaisen saatavuuden, valinnanvapauden, ja kielellisten oikeuksien turvaamiseksi; ja
- 2) yleiset linjaukset yhteisistä järjestelmistä ja eri tuotantotapojen hyödyntämisestä sekä tiedonhallinnan kehittämiskohteista.

Pykälän 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö valmistelisi ehdotuksen 1 momentissa 1 kohdassa tarkoitetuiksi valtakunnallisiksi tavoitteiksi sekä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut linjaukset yhteistyössä maakuntien kanssa.

Kasvupalveluiden strategisten tavoitteiden lähtökohtana olisivat työllisyyttä, työvoimaa ja yritysten kasvua koskevat seurantatiedot sekä niihin pohjautuvat tiedot palvelutarpeista. Myös talouden asettamat mahdollisuudet on otettava huomioon valtakunnallisissa kasvupalveluiden strategisissa tavoitteissa. Talouden näkökulmasta kasvupalveluiden strategiaan tavoitteisiin vaikuttavat sekä valtiontalous että maakuntien taloutta koskevat seurantatiedot ja niiden vaikutus palveluihin. Lisäksi kasvupalveluiden strategisissa valtakunnallisissa tavoitteissa on otettava huomioon valtioneuvoston asettamat julkisen talouden finanssipoliittiset tavoitteet. Näiden kautta valtakunnalliset tavoitteet kytkeytyvät merkittävällä tavalla laajemminkin julkisen talouden suunnitteluun.

Peruslähtökohtana on, että tavoitteet koskevat maakuntien järjestämisvastuulle kuuluvia kasvupalveluja. Tavoitteilla ei tämän mukaisesti ole välitöntä vaikutusta laajemmalle. Kuitenkin maakuntien järjestämisvastuuseen kuuluvia palveluja toteutetaan ja tuotetaan eri tavoin. Sen kautta valtakunnalliset tavoitteet ulottavat vaikutuksensa laajasti myös maakunnille palveluja tuottavien yksityisten yritysten, yhteisöjen, järjestöjen ja itsenäisten ammatinharjoittajien toimintaan.

Momentin 1 kohdan perusteella valtioneuvosto asettaisi tavoitteita sille, miten ihmiset ja palvelujen käyttäjät otetaan huomioon palveluja toteutettaessa ja suunniteltaessa. Kasvupalvelu-uudistuksen keskeisiä tavoitteita ovat alueiden kasvua tukevien alueen asukkaiden ja toimijoiden tarpeista lähtevien palvelujen ja palveluintegraation toteuttaminen. Näihin liittyvät myös palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden turvaaminen, mahdollisuus valita palvelun tuottaja ja mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa palveluihin sekä asiakkaiden kielellisten oikeuksien turvaaminen.

Momentin 2 kohdan tarkoittamilla yleisillä linjauksilla yhteisistä järjestelmistä tarkennettaisiin pykälän 25–28 tavoitteita. Eri tuotantotapojen hyödyntämiselle voitaisiin asettaa yleisiä linjauksia varsinkin silloin, kun se edesauttaa palveluiden yhdenvertaista saatavuutta.

Pykälän 3 momentin mukaan pykälän 1 momentin mukaisia tavoitteita ja linjauksia käsiteltäisiin 11 §:n mukaisissa alueiden kehittämisen keskusteluissa käsiteltäisiin muun muassa aluekehitystä tukevien kasvupalvelujen palvelurakenteen kehittämistä tai muita kasvupalvelujen suuntaamistarpeita. Keskustelujen tarkoituksena olisi myös edistää palvelurakenteen kehittämistä informaatio-ohjauksen avulla, joten keskusteluissa käsiteltäisiin maakunnan kasvupalvelujen keskeisiä tavoitteita sekä palvelutuotannon työnjakoa ja maakunnan yhteistoimintaa muiden maakuntien kanssa. Keskusteluissa voitaisiin tarkastella myös maakunnan omavalvonnan toteutumista. Keskusteluissa arvioitaisiin lisäksi valtakunnallisten kasvutavoitteiden toteutumista, maakunnan palvelujen kehitystä ja alueellisia kehittämistarpeita, toimintaympäristön ja palvelujen tarpeen muutoksia sekä tuottavuuden lisäämistä. Keskusteluissa voitaisiin käsitellä myös muita kasvupalvelujen järjestämiseen ja toteuttamiseen liittyviä asioita kuten 20 §:n 2 momentin tarkoittamaa työllisyyskehitystä.

**22 §. Palvelujen yhteensovittaminen.** Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että maakunnan olisi huolehdittava kasvupalvelujen sekä maakunnan muiden palvelujen yhteensovittamisesta tarkoituksenmukaisiksi palveluketjuiksi. Palveluketjuun voi kuulua myös kunnan, muun viranomaisen tai tahon järjestämiä palveluja. Maakunnan olisi palveluja järjestäessään huolehdittava, että mahdolliset maakunnan liikelaitoksen tuottamat sosiaalipalvelut tai asiakasseteli- tai henkilökohtaisen budjetoinnin palvelut, sosiaali- ja terveyskeskusten tuottamat palvelut, Kelan palvelut, maakunnan julkisen hallintotehtävän palvelut sekä kasvupalvelujen tuottajien palvelut integroidaan niin, että palvelut muodostavat tehokkaan ja vaikuttavan palveluketjun työnhakijan työllistymiseen. Lisäksi maakunnan tulee huolehtia, että myös muiden työnhakijan palveluketjuun mahdollisesti kuuluvien palveluiden järjestäjien palvelut ovat osa palvelukokonaisuutta. Tällöin on kyseessä esimerkiksi lain kotoutumisen edistämisestä 8 §:n mukaisista toimijoista, kuten kunnan järjestämisvastuulla olevat nuorisotoimen palvelut taikka opetusviranomaisten järjestämisvastuulla olevat palvelut.

Maakuntien tulisi myös yhdessä varmistaa, että kasvupalveluja voi saada useasta maakunnasta ja maakuntien tulisi myös tehdä yhteistyötä erityisesti sellaisissa alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden kysymyksissä, jotka koskevat useita alueita yhteisesti tai samanaikaisesti. Esimerkiksi maakuntien yhteistyö voi merkittävästikin edistää ratkaisujen löytämistä työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaanto-ongelmiin.

Palvelujen yhteensovittamista koskeva velvoite olisi laaja ja kattaisi sekä saman asiakkaan tarpeisiin liittyvät kasvu- ja sote-palvelut että erilaiset muut kasvupalveluihin liittyvät maakunnan palvelut. Kasvupalvelun välineiden ja sen määrärahojen tehokas käyttäminen edellyttää, että maakunnat sovittavat toisiinsa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan kasvupalveluja sekä muita asukkaille ja yrityksille tarjottavia palveluja, kuten maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan maaseutuyrityksille tarkoitetut palvelut sekä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alan tutkimukseen johtavaan koulutukseen ja muuhun koulutustarjontaan liittyvät palvelut. Tavoitteena tulisi olla, että maakunnalla on laaja-alaisia asiakkuuksia ja että asiakkaat saavat tarvitsemansa palvelut tarpeidensa mukaisina ja johdonmukaisina kokonaisuuksina siitä riippumatta, minkä nimisestä tai minkä hallinnonalan toimintaan liittyvistä palveluista on kysymys.

Yhteen sovittuja palveluita tarvitsevat esimerkiksi heikossa työmarkkina-asemassa olevat työttömät. Monilaisesta palvelutarpeesta ja kasvupalvelujen sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen tai Kansaneläkelaitoksen järjestämisvastuulle kuuluvien kuntoutuspalvelujen yhteensovittamisesta säädettäisiin ehdotetussa laissa rekrytointi- ja osaamispalveluista. Maakunta vastaisi myös kasvupalvelujen sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen sovittamisesta yhteen kunnan nuorisopalvelujen, sivistystoimen ja muiden tahojen palvelujen kanssa nuorten työllistymisen edistämiseksi (Ohjaamo -toiminta). Ohjaamot tarjoavat matalan kynnyksen henkilökohtaista palvelua ilman ajanvarausta.

Kasvupalveluiden maahanmuuttaja-asiakkaat tarvitsevat usein yllä kuvattuja yhteen sovitettuja palveluita. Momentin ohjaus- ja yhteensovittamisvelvoite korostuisi etenkin niiden kotoutuja-asiakkaiden kohdalla, jotka ovat muuttaneet Suomeen haavoittuvassa asemassa. Lain kotoutumisen edistämisestä mukaan kotoutumista edistäviä palveluita järjestetään osana kunnallisia peruspalveluja ja työ- ja elinkeinohallinnon palveluja sekä muina kotoutumista edistävinä toimenpiteinä. Maakuntaudistuksen myötä kotoutuja-asiakkaat tarvitsisivat yhteen sovitettuja maakunnan järjestämisvastuulla olevia kasvupalveluita ja sosiaali- ja terveyspalveluita sekä kunnan peruspalveluita ja muita kunnan kotoutumista edistäviä palveluita samoin kuin opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan koulutustarjontaa. Osa maahanmuuttajista tarvitsee kattavampaa ja pitkäjänteistä osaamisen kehittämistä sekä tukea kotoutumiseen ja työmarkkinoille siirtymiseen. Pitkäjänteistä kotoutumisen tukea tarvitsevien osalta palveluiden yhteensovittaminen ja soveltuvien palveluketjujen muodostaminen etenkin sosiaali- ja terveyspalveluiden ja kunnan palveluiden kanssa olisi oleellista.

Pykälän 2 momentin mukaan maakunnan on huolehdittava, että kasvupalveluja sekä 1 momentissa tarkoitettuja yhteen sovitettuja palveluja tarvitsevat asiakasryhmät ja asiakkaat tunnistetaan, heidän tarvitsemansa palveluketjut määritellään sekä asiakasta koskevaa tietoa hyödynnetään eri tuottajien välillä. Maakunnan tulee tunnistaa eri asiakasryhmien mahdollisesti tarvitsemat palvelut ja rakentaa palveluohjaus siten, että työnhakija ja häntä palvelevat toimijat tietävät työnhakijan muut mahdollisesti tarvitsemat palvelut. Eri toimijoiden tulee voida asiakkaan suostumuksen mukaisesti mahdollisimman hyvin hyödyntää yhteisiä asiakastietojärjestelmiä. Kasvupalvelujen tuottajan tulee 27 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisesti viimekädessä varmistaa, että asiakkaan tiedot hänelle sovitusta palveluista ja palvelujen etenemisestä kirjataan tarpeellisin osin työnhakijan tietoihin.

Pykälän 3 momentin mukaan maakunnan ja sille palveluja tuottavan toimijan on tunnistatessaan, että asiakas tarvitsee 1 momentissa tarkoitettuja palveluja huolehdittava 27 §:n mukaisesti tarkemmin sovittavalla tavalla siitä, että asiakas saa maakunnan ja muun tahon järjestämisvastuulle kuuluvat palvelut

tarkoituksenmukaisena kokonaisuutena ja että hänet tarvittaessa ohjataan muun tahon järjestämisvastuulla olevien palvelujen piiriin.

Järjestämisvastuussa oleva maakunta huolehtisi lisäksi siitä, että palvelun tuottajat toimivat keskenään yhteistyössä siten, että asiakkaiden käytössä on yhteen sovitettuja palveluja. Maakunta voi ottaa velvoitteen huomioon esimerkiksi suunnitellessaan maakunnan palvelujärjestelmää ja hankintapolitiikkaa sekä sitä, miten palveluntuottajien korvaukset määräytyvät.

**23 §. Järjestämisen ja oman palvelutuotannon eriyttäminen.** Pykälän 1 momentin perusteella maakunnan olisi omassa toiminnassaan eriytettävä kasvupalvelujen järjestäminen ja palvelujen tuottaminen toisistaan. Pykälä tarkentaa maakuntalain 8 §:n 1 momentin säädöstä maakunnan järjestämisvastuulle kuuluvan palvelun tuottamisen erottamisesta ja vastaa rakenteeltaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 22 §:n 1 momenttia. Perustuslakivaliokunta ei lausunnossaan PeVL 26/2017 vp noston esille eriyttämisveloitetta. Perustuslakivaliokunta ei myöskään ottanut kantaa eriyttämiseen lausunnossaan (PeVL 63/2014 vp) kuntalakiin, jonka taustalla maakuntalain järjestämistehtävien eriyttäminen tuottamisesta on.

Järjestämisellä tarkoitetaan pääasiallisesti lain 3 luvussa säädettyjä tehtäviä, jotka tarkentavat maakuntalain 7 §:n järjestämisvastuuta. Järjestämiseen sisältyisivät esimerkiksi tuotettavien palvelujen ja niihin varattavien resurssien määrittely, palvelujen kilpailuttaminen tai palveluntuottajien hyväksyminen sekä tuottajille maksettavien korvausten ja niiden perusteiden oikeellisuudesta varmistuminen. Kasvupalvelujen tarjonnan ja laadun sekä palvelujen kustannustehokkuuden kannalta olisi tärkeää, että maakunnat resursoivat järjestämistoiminnan tarkoituksenmukaisella tavalla. Järjestämistoiminnon tulisi pystyä arvioimaan eri asiakasryhmien palvelutarve, kartoittamaan erilaisten palvelujen ja palvelumuotojen tarve, tekemään päätökset tai perustellut ehdotukset järjestettävistä palveluista, valitsemaan ja / tai arvioimaan palveluntuottajat sekä arvioimaan tuotannon laatua ja asiakkaiden oikeuksien toteutumista. Järjestämistoiminnon vastuulla olisi myös maakunnan kasvupalveluihin osoittaminen määrärahojen tehokas käyttö ja palvelujen tuotantoon liittyvien markkinoiden jatkuva arviointi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että maakunnan omasta palvelujen tuotannosta (maakunnan julkiset hallintotehtävät) ja maakunnan järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen yhteensovittamiseksi tarvittavasta yhteistyöstä muiden palvelun tuottajien kanssa vastaisi maakunta. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että maakunnan tulisi huolehtia, että tarvittava viranomaisasiointi ei kohtuuttomasti hidasta kasvupalvelujen tuottajan asiakkaalle suuntaamaa palveluprosessia. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi siitä, että asiakas joutuu odottamaan viranomaispäätöstä etuudesta. Vaikka kasvupalvelut luonteeltaan eroavat sosiaali- ja terveyspalveluista nyt ehdotettavassa laissa on vastaavaa sääntelyä kuin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettavassa laissa. Palveluntuottajien tulee tallentaa asiakastiedot 27 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaisesti maakunnan osoittamiin järjestelmiin, joka osaltaan varmistaa asiakaspalveluprosessin jatkuvuuden. Maakunnan vastuulla on 18 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti tunnistaa asiakasryhmien erilaiset palvelutarpeet sekä päättää resursseista. Maakunnan tulee näin ollen olla tietoinen, kuinka paljon maakunnan alueella on tiettyyn asiakasryhmään kuuluvia toimijoita. Tämä mahdollistaa maakuntaa ennakoimaan maakunnan julkisten hallintotehtävien kysynnän ja varmistamaan, että maakunnalla on riittävät resurssit oikea-aikaiseen palveluun.

Maakunnan tulisi myös huolehtia, että palveluntuottajat ovat tietoisia maakunnan julkisena hallintotehtävänä tuottamista palveluista ja siitä milloin asiakas tulee ohjata näiden palvelujen piiriin. Maakunta voi esimerkiksi järjestää palveluntuottajilla koulutusta maakunnan julkisista hallintotehtävistä ja maakunnan ja palveluntuottajan tulee riittävästi vaihtaa tietoa ko. asiakkaiden tilanteesta esimerkiksi sähköisten järjestelmien välityksellä. Palvelun tuottajan velvollisuudesta ohjata asiakas maakunnan, toisen viranomaisen tai palveluntuottajan palveluihin säädetään 22 § 3 momentissa palvelujen yhteensovittamisesta.

**23a §. Kirjanpidollinen eriyttäminen (LUONNOS).** Tähän tullaan tekemään nyt valmistelussa oleva SOTE-järjestämislakia vastaava pykälä, jossa maakuntaa edellytetään kirjanpidollisesti eriyttämään tuotantotehtävänsä kustannusvastaavasti.

#### 4 luku **Kasvupalvelujen tuottaminen**

**24 §. Maakunnallisten kasvupalvelujen tuottajat.** Pykälässä säädettäisiin kasvupalvelujen tuottajasta. Tällä hetkellä julkisia työvoima- ja yrityspalveluja ostetaan yksityisiltä toimijoilta noin 280 000 miljoonan euron arvosta, mutta hallinnonalalla ei ole vastaavaa sääntelyä julkisten palvelujen tuottajista kuin sosiaali- ja terveysalalla on laissa yksityisistä sosiaalipalveluista (cc/CCCC) ja laissa yksityisestä terveydenhuollosta (VV/VVVV). Kyseiset lait on tarkoitus kumota lailla sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta (cc/CCCC). Kasvupalveluihin ei liity vastaavanlaisia asiakas- ja potilasturvallisuuteen liittyviä riskejä kuin sosiaali- ja

terveyspalveluihin. Julkisesti rahoitettujen kasvupalvelumarkkinoiden kooksi on arvioitu noin 400 miljoonaa euroa ja valinnan vapauden piiriin kuuluvien sosiaali- ja terveyspalvelumarkkinoiden kooksi noin 8 miljardia euroa. Kasvupalvelujen tuottajista ei ole perusteltua säädellä samalla tarkkuustasolla kuin sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta, kun ottaa huomioon sen, että sääntelyn tulee olla suhteessa sen aiheuttamiin vaikutuksiin.

Pykälän 1 momentin mukaan maakunta valitsee maakunnallisten kasvupalvelujen tuottajat. Maakunta tekisi palvelun tuottajan kanssa julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) mukaisen hankintasopimuksen tai palvelujen sisältöä, laatua ja hinnoittelua koskevan päätöksen, silloin kun palveluntuottaja täyttää palveluntuottajan hyväksymiselle määritellyt kriteerit. Maakunnalla olisi mahdollisuus valita, valitseeko se palveluntuottajan hankintalain mukaisella kilpailutuksella vai esimerkiksi suoraan asiakasvalintajärjestelmällä kuten palvelusetelillä. Kasvupalveluiden palveluntuottajaa valittaessa edellytettäisiin kuitenkin aina kilpailullisuutta tai hinnan ja laadun vähimmäiskriteereiden varmistamista. Kasvupalveluissa ei ole tarkoitus luoda täysin vapaata oikeutta yhteiskunnan maksamien palvelujen tarjoamiseen, vaan tämä edellyttää aina jotakin hankintamenettelyllä tai vähintään hankintakelpoisuuden mittareilla testattavia kriteereitä hinnan, laadun, saatavuuden jne. suhteen. Esimerkiksi myös palvelusetelin käyttö voi perustua hankintalain mukaiseen puitejärjestelykilpailutukseen, mutta lopullisen palveluntuottajavalinnan tekisi valittujen palveluntuottajien joukosta kuitenkin aina asiakas.

Maakunnan tulisi palveluntuottajan valinnassa mahdollisuuksien mukaan hyödyntää monipuolisesti myös innovatiivisia hankintoja. Mahdollisimman monipuolinen tuotantorakenne edistää myös pk-yritysten mahdollisuuksia osallistua kasvupalvelujen tuotantoon.

Pykälän 2 momentissa valittavan palvelun tuottajan tulee kyetä tuottamaan kasvupalveluja maakunnan tarpeiden edellyttämällä tavalla siten, että palvelut ovat laadukkaita ja asiakkaiden saavutettavissa. Palvelun tuottaja vastaa siitä, että sillä on käytettävissään palvelujen tuottamiseen osaava ja riittävä henkilöstö. Jos palveluntuottajalta esimerkiksi vaaditaan toimipistettä, tulee toimipisteen olla asiakaspalveluun sopiva. Toimitilojen ja toimintaympäristön suunnittelussa ja käytössä on otettava huomioon esteettömyys, asiakkaiden yksilölliset tarpeet sekä yksityisyyden suoja. Palvelun tuottajalla tulee olla riittävästi muun muassa tietokoneita niiden henkilöasiakkaiden käyttöön, jotka joko asioivat tuesti tai jotka muusta syystä hoitavat sähköisen asioinnin palveluntuottajan toimipisteessä. Henkilöstön määrää arvioitaessa tulisi ottaa huomioon asiakkaiden palvelutarve ja siinä tapahtuvat muutokset. Asiakkaiden tulisi saada palvelut kohtuullisessa ajassa ja palvelun tuottajalla tulisi henkilöstön koosta päättäessään varmistaa, että asiakkaan palvelutarve tulee arvioiduksi rekrytointi ja osaamislaissa säädetysti 3 kuukauden välein.

Pykälän 3 momentin mukaan kasvupalvelujen tuottajaksi ei voida valita ehdokasta tai tarjoajaa, joka on viimeisen viiden vuoden aikana oleellisesti laiminlyönyt hoitaa veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- ja työttömyysvakuutusmaksuihin sekä tullin perimiin maksuihin liittyvät velvollisuutensa, ellei maakunta erityisistä syistä pidä kasvupalvelun tuottajan valintaa tarkoituksenmukaisena. Kyseinen sääntely vastaa hankintalain 80 §:n 4 momenttia.

Momentissa 4 säädettäisiin, että maakunnallisten kasvupalveluiden tuottaja ei voisi olla 25 §:ssä tarkoitetussa kilpailutilanteissa julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) 15 §:n mukainen kunnan sidosyksikkö. Ennen sopimuksen tai päätöksen tekemistä maakunnan tulisi pyytää kasvupalveluiden tuottajalta vakuutus siitä, että se ei ole tarjousta toimittaessaan tai sopimusta tehtäessä hankintalain mukainen sidosyksikkö.

Sidosyksikön tehtävänä tulee olla vain siihen määräysvaltaa käyttävien hankintayksiköiden palveleminen. Hankintalain (1397/2016) mukaan vuodesta 2019 alkaen sidosyksikköaseman ulkopuolinen liikevaihto voi olla vain viisi prosenttia sidosyksikön liikevaihdosta ja enintään 500 000 euroa. Näin ollen mahdollisuus osallistua kasvupalvelumarkkinoille ei toisi merkittävää lisää sidosyksikön liiketoimintaan. Toimintana se voisi olla hyvin kannattavaa varsinkin, jos kyseessä olisivat palvelut, joita sidosyksikkö jo tuottaa hankintayksikölle, jonka määräysvallassa sidosyksikkö on.

Sidosyksiköt voivat kilpailutilanteissa saada etua siitä, että niiden kiinteät kustannukset katetaan hankinnoilla, joita ei kilpailuteta. Sidosyksiköt voivat siksi tarjota palvelujaan keinoitekoisen alhaiseen hintaan, kun hinnan on katettava vain juuri kyseisen toiminnan muuttuvat kustannukset ja tarjoajalle riittää lisäkassavirran saaminen. Suurikokoisen sidosyksikön liiketoiminnasta muutamankin prosentin myynti voi tarkoittaa käytännössä sitä, että yksikkö voisi tuottaa huomattavan osan kasvupalvelumarkkinoista ja määrätä siten hinnanmuodostuksen markkinoilla. Turvatus asemansa kautta tämä hinnoittelu voi olla tasoltaan sellainen, ettei yksityinen toimija pysty kannattavana liiketoimintana palveluita tuottamaan. Tällöin sidosyksikön toiminta markkinoilla saattaa poistaa yksityisiä toimijoita markkinoilta tai jopa estää

kasvupalvelumarkkinoiden syntymisen. Kilpailuoikeudellisesti on katsottu, että sidosyksiöiden asemalla hankintayksikköön on kilpailua vääristäviä vaikutuksia.

Pykälän 5 momentin mukaisesti maakunnan on kohdeltava kasvupalvelujen tuottajia tasapuolisesti.

Momentissa 6 todetaan, että maakunnalla on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä ja maksutta välttämättömiä tietoja viranomaiselta tai muulta julkista tehtävää hoitavalta tämän pykälän 3 momentissa mainittujen seikkojen selvittämiseksi. Kyseessä on sen selvittäminen onko ehdokkaalla tai tarjoajalla alle viisi vuotta vanha lainvoimainen päätös tai tuomio verojen tai sosiaaliturvamaksujen laiminlyönnistä. Tiedot voidaan antaa teknisen käyttöyhteyden välityksellä tai muutoin sähköisesti ja ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty. Maakunta voisi hyödyntää laissa harmaan talouden selvitysyksiköstä (1207/2010) 5 §:ssä tarkoitettua velvoitteidenhoitoselvitystä.

**25 §. Maakunta kasvupalvelujen tuottajana.** Pykälässä viitattaisiin maakuntalain 15 luvun säännöksiin siitä, miten maakunnan tulee toimia tuottaessaan palveluja kilpailutilanteessa markkinoilla. Maakunnasta kasvupalvelujen tuottajana ei annettaisi tehtävälakohtaisia säännöksiä.

Maakuntalain säännökset vastaavat kuntalain 126—128 §:n säännöksiä ja liittyvät EU-valtiontukisäännöksen vastaisten tukielementtien eli konkurssisuojan ja mahdollisten veroetujen poistamiseen sekä kilpailuneutraliteetin toteuttamiseen maakunnan harjoittaessa toimintaa kilpailutilanteessa markkinoilla. Maakunta voisi kaikissa tilanteissa tuottaa kasvupalveluja itse, mutta toimiessaan kilpailutilanteessa markkinoilla maakunnan olisi yhtiöitettävä palvelutuotantonsa. Yhtiöittämisvelvoitteesta voisi poiketa silloin, kun markkinoilla tapahtuva toiminta on hyvin vähäistä tai satunnaista ja erillisen yhtiön perustaminen aiheuttaisi kohtuutonta hallinnollista taakkaa. Tällöin riittäisi, että maakunta eriyttää kirjanpidollisesti tällaisen markkinoille myynnin muusta toiminnastaan. Myynnin on lisäksi oltava markkinaperusteisesti hinnoiteltua. Lisäksi maakunnan tuotantoon sovellettaisiin kilpailulakia (948/2011), jonka noudattamisen valvonta maakuntakonsernin tuotannossa tulisi kilpailu- ja kuluttajaviraston valvonnan piiriin.

Maakuntalain 112 §:n sisältää pääsäännön, jonka mukaan maakunnalla on yhtiöittämisvelvollisuus toimiessaan kilpailutilanteessa markkinoilla. Maakunnan ei katsota hoitavan tehtävänsä kilpailutilanteessa markkinoilla, jos maakunta tuottaa palveluja lain perusteella omana toimintanaan palveluja maakunnan asukkaille ja muille, joille maakunnan on lain perusteella järjestettävä palveluja; jos tehtävää hoidetaan yhteistoiminnassa tai lakiin perustuen maakunnalle koottuna; tai jos kyse on hankintalain 15 §:ssä tarkoitetun sidosyksikön tai 16 §:ssä tarkoitetun toisen hankintayksikön toiminnasta taikka yhteistoimintaan ei muutoin sovelleta kilpailuttamisvelvollisuutta. Maakunta toimii kilpailutilanteessa markkinoilla, jos se osallistuu tarjouskilpailuun.

Maakunta ei tuota palveluja kilpailutilanteessa markkinoilla, jos kyseisen palvelun osalta on markkinapuute. Maakunta voi selvittää markkinoiden toimivuutta eri tavoin, esimerkiksi käyttämällä avointa kuulemismenettelyä maakunnan verkkosivustolla, ammattilehdessä, pyytämällä ulkopuolisen asiantuntijan arvion markkinatilanteesta tai julkaisemalla markkinakartoitusta koskeva ilmoitus julkisten hankintojen HILMA-ilmoittamisportaalissa. Markkinapuute voidaan joskus todeta myös tilanteessa, jossa suoritetaan hankintalain mukainen kilpailutus. Kyse olisi esimerkiksi tilanteesta, jossa ei ole saatu lainkaan tarjouksia tai alalla on vain yksi toimija, joka voi käytännössä määrittää hintatason. Maakunta voi saada myös palautetta markkinoiden toimimattomuudesta asiakaskyselyistä tai eri sidosryhmien kanssa tehtävän yhteistyön kautta. Markkinapuutteesta voi olla kysymys esimerkiksi tilanteesta, jossa yksittäinen palveluntarjoaja pystyy vaikuttamaan markkinahintaan tai jopa asettaa sen. Jos kysytyn kaltaista palvelua ei ole lainkaan markkinoilta saatavissa, vallitsee markkinoilla säännöksessä tarkoitettu markkinapuute.

Markkinapuutetta todentaessa maakunta ei voi rajata tarjoajien toimipaikan sijaintia, mutta se voi asettaa tarjottavan palvelun toteutukselle myös palvelujen saatavuutta ja henkilöasiakkaiden osalta palveluntuottajan toimipisteiden sijaintia koskevia ehtoja. Maakunnan tulee tuotteistaa palvelunsa tarkoituksenmukaisesti ja todentaa markkinapuute tuotekohtaisesti. Tuotteistaminen voidaan tehdä esimerkiksi palvelutyypikohtaisesti kuten koulutus, työnvälitys ja yritysneuvonta. Tuotteistaminen voi tapahtua myös asiakassegmenteittäin, jolloin palvelut jaetaan asiakastarpeen mukaan esimerkiksi yrityspalveluihin, työpaikanvaihtajien, kotoutujien ja pitkäaikaistyöttömien palveluihin. Markkinapuutetta ei voida todentaa sellaisella markkinakartoituksella, jossa palveluntarjoajan tulisi voida toteuttaa kaikkia maakunnan kasvupalvelukokonaisuuksia. Maakunnalla ei ole kuitenkaan velvollisuutta jakaa palvelutuotantoa omalta kannaltaan epätarkoituksenmukaisiksi tai liian pieniksi osiksi yksittäisen palveluntuottajan intressien vuoksi.

Maakuntalain 113 §:ssä säädetään eräistä poikkeuksista, joissa maakunnan on mahdollista yhtiöittämisvelvollisuudesta huolimatta hoitaa tehtäviä omiana toimintanaan. Poikkeustilanne on käsillä muun muassa silloin, kun toiminnan on katsottava olevan vähäistä.

Maakuntien kilpailutilanteet voivat olla keskenään erilaisia. Joissakin palvelutuotteissa tai asiakassegmenteissä markkinat voivat olla valmiiksi valtakunnalliset, ja joissakin palvelutuotteissa tai asiakassegmenteissä markkinat voivat toimia joidenkin maakuntien alueilla tai maakunnan osassa. Palveluiden tuotteistaminen vaikuttaa kilpailutilanteen muodostumiseen tai markkinapuutetilanteen syntymiseen. Maakunta voi esimerkiksi kilpailuttaa koko työnvälityksen hoitamisen tai toimialakohtaisia työnvälityksiä tai työnvälitykseen liittyviä osatehtäviä. Joidenkin palvelutehtävien osalta ei tällä hetkellä ole markkinoita, mutta palveluiden markkinat ovat myös luotavissa.

Jos maakunta sekä tuottaa että ostaa samaa palvelua, maakunta toimii markkinoilla ja oma tuotanto on lähtökohtaisesti yhtiöitettävä, ellei kyseessä ole jokin maakuntalain 113 §:ssä tarkoitettu yhtiöittämisvelvollisuutta koskeva poikkeus. Maakuntalain 114 §:ssä säädetään maakunnan tuotannon taloudellisesta eriyttämisestä ja hinnoittelusta kilpailutilanteessa markkinoilla. Toiminnan talouden eriyttämisellä luodaan edellytykset hinnoittelun läpinäkyvyyteen. Pykälän säännöksellä varmistetaan, ettei 113 §:ssä tarkoitetuissa poikkeustapauksissa maakunnan tuotannossa harjoiteta kilpailua vääristävää alihinnoittelua ja että tuottaessa yhtiöittämisvelvollisuuden perusteella palveluja maakunta hinnoittelee palvelunsa markkinaperusteisesti. Maakuntalain 113 §:n perusteluissa todetaan, että markkinaperusteisella hinnoittelulla tarkoitetaan hintatasoa, jonka suuruiseksi vastaava yksityinen toimija hinnoittelisi palvelut.

Maakuntalain 115 §:ssä säädetään lainasta, takauksesta tai muusta vakuudesta, jonka maakunta voi antaa. Maakuntalain 116 §:ssä säädetään julkisesta palveluvelvoitteesta, jonka maakunta voi antaa määräajaksi kilpailutilanteessa markkinoilla toimivalle palveluntuottajalle. Maakuntalain 117 §:ssä säädetään kilpailulain soveltamisesta sekä kilpailu- ja kuluttajaviraston oikeudesta puuttua maakunnan tai maakunnan määräysvaltaan kuuluvan yhteisön harjoittamaan kilpailulain vastaiseen menettelyyn tai toiminnan rakenteeseen. Kilpailu- ja kuluttajaviraston kilpailulain 30 a §:ssä määritelty toimivalta ulotettaisiin maakuntauudistuksen yhteydessä maakunnan kilpailulain vastaiseen toimintaan puuttumiseen. Kilpailu- ja kuluttajavirasto voisi puuttua maakunnan tai sen määräysvaltaan kuuluvan yhteisön harjoittaman kilpailulain vastaiseen menettelyyn tai toiminnan rakenteeseen, jos menettely tai rakenne vääristäisi tai olisi omiaan vääristämään kilpailua, estäisi tai olisi omiaan estämään taloudellisen kilpailun syntymistä tai kehittymistä tai olisi ristiriidassa maakuntalain 114 §:ssä säädetyn markkinaperusteiden hinnoittelun vaatimuksen kanssa.

**26 §.** *Asiakkaan oikeus valita kasvupalvelun tuottaja.* Pykälässä säädettäisiin valinnanvapaudesta maakunnallisten kasvupalvelujen osalta. Pykälän 1 momentin mukaan maakunnallisten kasvupalvelujen asiakkaalla olisi oikeus valita haluamansa palveluntuottaja maakunnan järjestämisvastuunsa mukaisesti nimeämien palveluntuottajien joukosta, jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä. Tällä tarkoitettaisiin asiakkaan oikeutta hyödyntää myös minkä tahansa muun maakunnan maakunnallisia kasvupalveluita, edellyttäen, että kyseisellä palvelulla tähdätään kyseistä palvelua järjestävän maakunnan alueen kasvuun. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että asiakkaan olisi tarkoitus työllistyä siihen maakuntaan, josta hän palvelua hakee tai, että yrityspalvelu kehittäisi kyseisen maakunnan elinkeinotoimintaa.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin palveluntuottajan vaihtamisesta. Kun asiakas olisi valinnut palveluntuottajan, palveluntuottajan vaihtaminen edellyttäisi maakunnan lupaa. Maakunta voisi antaa luvan, mikäli asiakkaalla olisi perusteltu syy palveluntuottajan vaihtamiseen. Koska erityisesti työnhakijoille tarjottavat maakunnalliset kasvupalvelut voivat olla pitkäkestoisia palvelukokonaisuuksia, joissa palveluntuottajan saama korvaus perustuu tiettyyn tulokseen, palveluntuottajan vaihtamiselta on tarkoituksenmukaista edellyttää perusteltua syytä. Perusteltu syy voisi olla esimerkiksi objektiivisesti todettavissa olevat sovittamattomat ristiriidat ja luottamuspuola asiakkaan ja palveluntuottajan välillä. Maakunta voisi myös velvoittaa asiakkaan valitsemaan uuden palveluntuottajan tilanteessa, jossa asiakkaan palvelutarve olisi muuttunut eikä nykyinen palveluntuottaja maakunnan arvion mukaan enää vastaisi asiakkaiden tarpeisiin.

Asiakkaan valintaoikeus käsittäisi oikeuden valita palvelun tuottaja kilpailutuksen tai maakunnan muuten ennalta määriteltyjen kriteerien perusteella valitsemien palveluntuottajien joukosta silloin, kun hänelle olisi myönnetty oikeus palveluun, koska kyseessä ei ole subjektiivinen oikeus.

Maakunnan tulisi tukea asiakkaita käyttämään valinnanvapautta. Tieto ~~ko~~ palveluun tarkoitettusta valittavista olevista palveluntuottajista tulisi olla selkeästi saatavilla. Asiakkaan ~~www~~-pohjaisten käyttöliittymien tulisi tukea osaltaan valinnan tekemisen helppoutta. Maakunnan tulisi huolehtia, että tieto kaikista palveluntuottajista on tasapuolisesti saatavilla. Valinnanvapauden käyttämiseen liittyvässä ohjauksessa olisi

erityisesti huomioitava sellaiset henkilöt, joilla saattaa olla muita heikommät edellytykset itsenäiseen valintaan. Pääsääntöisesti asiakas ohjautuisi asiakasryhmänsä mukaisille palveluntuottajille. Tämä osaltaan varmistaisi sen, että esimerkiksi maahanmuuttaja ohjautuisi kotoutumista edistävällä tavalla palvelun tuottajalle, jolla olisi edellytykset ohjata maahanmuuttaja myös opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan koulutuksiin, sosiaali- ja terveyspalveluihin ja kunnan palveluihin.

**27 §. Maakunnallisen kasvupalvelun tuottajan velvollisuudet.** Pykälän 1 momentissa säädettäisiin maakunnalle vastuu sopia kasvupalvelujen tuottajien velvoitteista. Toisin kuin sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä annetussa laissa, kasvupalveluissa tuottajalle ei asetettaisi suoraan lailla yhtäläisiä velvoitteita. Koska kasvupalveluille ei ole perustuslailla säädetty samantyyppistä perusoikeusasemaa kuin sosiaali- ja terveyspalveluille perustuslain 19 §:ssä, on säätämässä tarkoituksenmukaista mahdollistaa maakunnalle sosiaali- ja terveyspalveluja laajempi toimivalta päättää kasvupalvelujen tuottajien velvollisuuksista. Tällä myös huomioidaan maakunnan harkintavalta kasvupalvelujen järjestämisessä. Pykälässä sen sijaan säädetään, mistä asioista maakunnan tulee vähintään sopia palvelun tuottajan kanssa. Tällä varmistetaan tarpeellinen valtakunnallinen yhdenmukaisuus palvelujen tuotannossa sekä eri maakuntien palvelun tuottajien yhdenvertaisuus.

Pykälän 1 momentin mukaan maakunta voisi palveluja koskevassa sopimuksessa tai palvelun tuottajan hyväksymistä koskevissa ehdoissa määritellä, millä tavoin palvelun tuottajan on

- 1) noudatettava maakuntastrategiaa;
- 2) toteutettava asiakkaan palvelut;
- 3) noudatettava maakunnan määrittelemiä palvelukokonaisuuksia ja palveluketjuja sekä varmistettava palveluketjujen integraation toteutuminen ja toimittava integraation edellyttämässä yhteistyössä muiden palvelun tuottajien kanssa;
- 4) tallennettava asiakastiedot valtakunnallisiin ja maakunnan nimeämiin maakunnallisiin järjestelmiin;
- 5) toimitettava maakunnalle sen järjestämistehtävän edellyttämät välttämättömät tiedot salassapitosäätöjen estämättä palvelujen asianmukaisen tuotannon edellytysten varmistamista ja valvonnan toteuttamista varten;
- ja
- 6) yhdessä maakunnan kanssa varmistettava kasvupalvelujen valmius- ja jatkuvuudenhallinta kriisi- ja häiriötilanteiden varalta.

Maakunta itse yksilöisi palvelun tuottajan velvollisuuksiin liittyvät vaatimukset palveluntuottajille kohdistettavassa tarjouspyynnössään tai palveluntuottajien listautumisen edellytykseksi asetettavissa vaatimuksissa. Palveluntuottajan ei siis tarvitsisi itse seurata esimerkiksi maakunnan päätöksentekoa, jotta pykälän 1 momentin 1 kohta tulee noudatetuksi. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa mainitusta maakuntastrategiasta säädetään maakuntalain 35 §:ssä. Maakunnan strategiassa tulee muun muassa ottaa huomioon asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen maakunnan tehtävälalla sekä palvelutavoitteet.

Maakunnan on tämän lain 14 §:n mukaisesti järjestettävä kasvupalvelut käytettävissä olevien määrärahojen rajoissa laajuudeltaan ja laadultaan sellaisina kuin asiakkaiden tarve edellyttää. Tämän pykälän 1 momentin 2 ja 3 kohta tarkentavat tätä velvoitetta säätämällä, että maakunnan on määriteltävä palvelun tuottajalle, millä tavoin palvelun tuottajan on toteutettava asiakkaan palvelut. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, kuinka usein asiakkaaseen tulee ottaa kontakti, minkä tyyppinen kontaktin tulee olla tai kuinka nopeasti asiakkaaseen tulee olla yhteydessä hänen ilmoittauduttua asiakkaaksi. Sopimuksessa tai ehdoissa voidaan määritellä kieli, millä palveluja on annettava.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan maakunta voisi sopia tai asettaa ehdot myös sille, miten kasvupalvelujen tuottajan on noudatettava maakunnan mahdollisesti määrittämiä palvelukokonaisuuksia tai palveluketjuja. Tämä voi tarkoittaa ehtoja siihen, mitä palveluja tuottajalla tulee olla tarjolla, jotta se voi ilmoittaa olevansa tietyn asiakasryhmän kasvupalvelujen tuottaja tai mihin palveluihin kasvupalvelun tuottajan on ohjattava asiakas, vaikka ne eivät sisältyisi palvelun tuottajan omaan palveluvalikoimaan sekä miten palvelun tuottajat toimivat yhteistyössä toistensa kanssa.

Palveluntuottaja saattaa olla velvoitettu tuottamaan sellaista informaatiota, jotta toiset palveluntuottajat voivat saumattomasti jatkaa palveluketjua. Kasvupalveluiden tuottaja voitaisiin velvoittaa esimerkiksi tiedottamaan asiakasta muista palvelutarjoajista ja maakunnan viranomaisena tuottamista palveluista.

Säännöksen toteutuminen edellyttää käytännössä, että maakunta on määritellyt miten palveluintegraatio toteutetaan erilaisissa tilanteissa asiakkaiden tarpeita vastaavalla tavalla. Lisäksi maakunnan on määriteltävä miten näitä palvelukokonaisuuksia ja -ketjuja käytännössä toteutetaan silloin, kun asiakkaat tarvitsevat useita erilaisia ja eri palvelun tuottajien toteuttamia palveluja. Näiden mukaisesti palvelun tuottajien on toimittavat keskenään yhteistyössä tavalla joka varmistaa sen, ettei palveluissa ole viiveitä eikä palveluketjuissa katkoja.

Palveluintegraation kannalta on olennaisen tärkeää, että kaikki asiakas- ja potilastiedot ovat palvelun tuottajan käytettävissä. Tämän varmistamiseksi 1 momentin 4 kohdan perusteella maakunnalle asetetaan oikeus sopimuksessa tai ehdoissa määritellä, millä tavoin tuottajan on tallennettava asiakastiedon valtakunnallisiin järjestelmiin. Muun muassa keskeiset työnhaun aloitukseen ja päättämiseen liittyvät ilmoitukset sekä työttömyysturvan edellytyksiin liittyvät asiat on koottava valtakunnalliseen rekisteriin, jotta tietoa työttömistä olisi saatavilla työttömyysturvapäätösten tekemiseksi, yleisen työttömyystilanteen hahmottamiseksi sekä palveluiden suunnitteluun, toteutukseen ja toteutuksen arviointiin. Lisäksi tietoa saatetaan kerätä 22 §:ssä tarkoitetun palvelujen yhteentoimivuuden varmistamiseksi. Valmisteilla olevassa kasvupalvelujen tietohallintolaissa tarkennetaan, mitä tietoja palveluntuottajat voidaan velvoittaa valtakunnalliseen järjestelmään tuomaan ja mitä vaatimuksia henkilötietojen käsittely asettaa.

Jotta maakunta voi huolehtia järjestämisvastuunsa toteutumisesta, tarvitsee se tietoja siitä, miten palvelut toteutuvat. Momentin 5 kohdassa säädetään palveluntuottajan velvollisuudesta toimittaa maakunnalle sen järjestämistehtävän edellyttämät välttämättömät tiedot salassapitosäännösten estämättä, jotta palvelujen asianmukaisen tuotannon edellytykset voidaan varmistaa ja valvonta toteuttaa. Kyseessä ei kuitenkaan ole oikeus saada tietoa palvelun tuottajien asiakkaista. Maakunnilla itselleen on pääsy järjestelmien asiakastietoon ja tähän liittyvistä oikeuksista ja velvoitteista säädetään erikseen tietohallintolaissa. Kyseessä on palvelun tuottajan palvelutuotantoon ja toimintamalleihin liittyvät tiedot.

Kasvupalveluja tukevissa tietojärjestelmissä on arkaluonteista tietoa muun muassa henkilöiden työllistymisestä, terveyden tilasta ja hänen vastaanottamistaan palveluista. Lisäksi järjestelmissä on tietoa, joiden perusteella tehdään päätös henkilön saamasta etuudesta. Tämän tyyppisiin valtakunnallisiin tietojärjestelmiin voi kohdistua hyökkäyksiä tai urkintaa. Momentin 6 kohdassa säädetään, että palvelun tuottajan on yhdessä maakunnan kanssa varmistettava kasvupalvelujen valmius- ja jatkuvuudenhallinta kriisi- ja häiriötilanteiden varalta. Maakunta ja palvelun tuottajat voivat keskenään sopia esimerkiksi, miten palvelun tuottajat osallistuvat mahdollisiin yhteisiin harjoituksiin, miten palvelun tuottajat kuvataan valmiussuunnitelmassa ja mikä rooli palvelujen tuottajilla on kriisi- ja häiriötilanteissa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kasvupalveluihin liittyviä julkisia hallintotehtäviä hoitavan yksityisoikeudellisen palveluntuottajan palveluksessa olevan henkilön rikosoikeudellisesta vastuusta. Maakunnallisia kasvupalveluja tuottavan toimijan palveluksessa olevaan henkilöön sovellettaisiin momentin mukaan samoja rikosoikeudellisia säännöksiä kuin vastaavia tehtäviä virkavastuulla hoitaviin. Lisäksi momentissa informatiivisuuden vuoksi todettaisiin, että vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

## 5 luku **Palvelujen monimuotoisuus ja yhteiset järjestelmät**

**28 §.** *Kasvupalvelujen monimuotoisuus ja yhdessä käytettävyys.* Pykälässä säädettäisiin, että kasvupalveluja järjestettäessä olisi pyrittävä monimuotoisiin sekä ensisijaisesti digitaalisen palvelutarjonnan ja sähköisen asioinnin mahdollistaviin toimintamalleihin. Henkilöasiakkaiden asioinnin vähimmäisvaatimuksista säädettäisiin erikseen.

Maahanmuuttajien osalta digitaalisten palveluiden täysimääräisessä hyödyntämisessä olisi varmistettava riittävän kattava kielivalikoima oma-asioinnin tukena. Osa kotoutujista tarvitsee tukea ja henkilökohtaista palvelua digitaalisten palveluiden käytössä varsinkin maahanmuuton alkuvaiheessa.

Pykälässä todettaisiin kasvupalvelujen monimuotoisuus ja yhdessä käytettävyys. Kasvupalvelujen tarkoituksena on tuottaa asiakaslähtöinen, kustannustehokas ja vaikuttava palvelutuotanto. Tätä varten tarvitaan saumattomat, yhteiseen tietoon perustuvat palveluketjut, jossa toimijakohtaiset siilot, hallinnon tasot tai viranomaisrajat häviävät. Kasvupalvelutuotannon tarkoituksena on tarjota asiakkaiden käyttöön monikanavaiset palvelut, joissa ensisijainen palvelukanava on digitaalinen verkkopalvelu ja toissijainen palvelukanava henkilökohtainen asiointi puhelimitse, kuvallisena etäpalveluna tai käyntiasiointina. Kasvupalveluja varten tulee digitaalisen palvelutuotannon kehittämällä luoda edellytykset asiakaspalvelun toimintatapojen muuttamiseen, laadukkaaseen ja kustannustehokkaaseen palveluiden järjestämiseen ja toiminnan digitaalisuusasteen nostamiseen siten, että kansalaisten ja yritysten omatoiminen sähköinen asianhoito olisi mahdollista. Digitaalinen kasvupalvelutuotanto edellyttää yhteistä tietoa ja siihen kytkeytyvää digitaalista asiankäsittelyä ja prosessien hallintaa. Tavoitteena on, että palveluprosessit ovat täysimääräisesti digitalisoituja sekä ja hyödyntävät keskitettyjä tietovaranto- ja asiakasjärjestelmiä. Omatoimisilla asioinneilla ja digitaalisilla palveluratkaisuilla tähdätään henkilökohtaisen asiantuntijatyöpanoksen siirtämiseen rutiinitehtävien hoitamisesta vaativiin asiantuntijapalveluihin.

Tarkoituksena on, että valtakunnalliset ja maakunnalliset kasvupalvelun järjestäjät ja tuottajat toimivat keskenään yhteistyössä siten, että asiakkaiden käytössä on yhteen sovitettuja palvelukokonaisuuksia ja palveluketjuja yhteisistä tietopalveluista neuvontaan ja asiointeihin. Yhteen sovitetuilla palvelukokonaisuuksilla tarkoitetaan erityisesti useita erilaisia palveluja tarvitseville asiakkaille järjestettävien palvelujen toiminnallista kokonaisuutta, johon voi sisältyä sekä kuntien, maakuntien tai valtion palveluja. Palvelut on toteutettava siten, että ne muodostavat asiakkaille toimivan kokonaisuuden, jossa yhteistyö palvelun tuottajien välillä ja siirtyminen palvelusta toiseen toteutuu tarkoituksenmukaisella tavalla ilman perusteettomia viiveitä tai katkoja. Lisäksi asiakkaalla tulee olla näkyvyys siihen, miten asian käsittely etenee ja milloin päätös palvelun saamisesta valmistuu sekä mitkä oikeudet ja velvoitteet häntä koskevat. Palveluissa hyödynnetään tehokkaasti sekä tiedon hallintaa että digitaalisia toimintamalleja ja palvelutuotanto nojaa periaatteisiin, joiden mukaan tieto ilmoitetaan vain kerran, tieto seuraa asiakasta ja että tiedot ovat niitä tarvitsevien saatavilla.

**29 §. Kasvupalvelujen järjestämistä ja tuottamista tukevat järjestelmät.** Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että työ- ja elinkeinoministeriö sekä kasvupalvelun valtakunnalliset toimijat pitäisivät yllä ja kehittävät valtakunnallisia sekä valtakunnallisia ja maakunnallisia kasvupalveluja tukevia järjestelmiä. Maakunnat sekä maakuntien yhteiset palvelukeskukset sekä maakuntien keskenään tai keskenään ja yhdessä valtion kanssa omistamat yhtiöt pitäisivät yllä yhteiskäyttöisiä valtakunnallisia ja maakunnallisia kasvupalveluja tukevia järjestelmiä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että maakunta kehittäisi ja pitäisi tarpeen mukaan yllä alueensa kasvupalveluja tukevia sekä maakunnan ja alueen kuntien yhteistoimintaa tukevia järjestelmiä.

Pykälässä säädettäisiin kasvupalvelujen järjestämistä ja tuottamista tukevien järjestelmien vastuista. Maakuntien järjestämisvastuuseen sisältyy vastuu asiakkaiden integroitujen palvelukokonaisuuksien toteuttamisesta. Säännöksen tarkoituksena on varmistaa yksilön tarpeen mukaisten palvelujen toteutuminen myös monituottajamallissa. Osa asiakkaan saamista palveluista voi olla kunnan, maakunnan tai valtion palveluja ja edellyttää yhteensovittamista esimerkiksi työvoima- ja elinkeino-, sosiaali- ja terveydenhuolto- tai opetusviranomaisten palvelujen kanssa.

Maakunnan tulisi huolehtia siitä, että erilaisia palveluja tarvitsevan ja käyttävän asiakkaan palvelut muodostavat tarpeen mukaisen ja keskenään yhteen sovitettun kokonaisuuden. Lain tarkoituksena on varmistaa, että kasvupalveluissa asiakkaille tarjotaan sujuvat ja vaivattomat asiointimahdollisuudet sekä mahdollisuus yhteisten monikanavaisten tukipalvelujen käyttöön ja näkyvyys asian käsittelyn etenemiseen, päätöksentekoon sekä siihen, mitkä velvoitteet koskevat kyseessä olevaa palvelua.

Laissa tarkoitettujen kasvupalvelujen integroitujen palveluketjujen tuottamisessa digitalisointi toteutetaan useasta kerroksesta muodostuvina palveluekosysteemeinä ja yhteiskäyttöisinä alustoina, jotka mahdollistavat reaaliaikaisen yhteisen tiedon hyödyntämisen ja tiedonvaihdon. Palveluekosysteemeissä kulloinkin järjestämisvastuussa olevan tahon tulee huolehtia, että maakunnan palvelutuotannossa hyödynnettävät alustat noudattavat työ- ja elinkeinoministeriön määrittämiä yhteentoimivuuden linjauksia ja periaatteita.

Lain tarkoituksena on säädellä myös kasvupalvelujen tuottamista ja kohdentamista tukevan seuranta- ja raportointitiedon tuottamisesta riittävällä tasolla. Palvelun tuottajan on toimitettava maakunnalle sen järjestämistehtävän edellyttämät tiedot palvelujen toteutumisesta. Lähtökohtana seurannalle ja arvioinnille on luotettava, tehokas ja ajantasainen tietotuotanto, joka palvelee maakunnan toiminnanohjausta ja palveluntuottajien kanssa käytävää vuoropuhelua. Tietoa tarvitaan myös palvelujen tuottamiseen liittyvistä sopimuksista sekä niihin perustuvasta palvelujen tuottamisesta, laadusta, kustannuksista ja vaikuttavuudesta. Tietoperustan tulee olla yhtenäinen ja vertailukelpoinen sekä kansallisella tasolla että maakunnissa ja palveluntuottajien välillä. Tietotuotannon tulee olla avointa ja mahdollistaa asukkaiden vaikutusmahdollisuudet.

Palveluintegraation kannalta on tärkeää myös, että esimerkiksi asiakastiedot ovat palvelun tuottajan käytettävissä. Tämän varmistamiseksi tulisi jokaisen maakunnalle kasvupalveluja tuottavan tahon tallentaa asiakastiedot yhteiseen asiakasrekisteriin yhteiskäyttöisiä valtakunnallisia tietojärjestelmäpalveluja käyttäen. Näin toimimalla jokaisen maakuntien järjestämisvastuulle kuuluvia palveluja saaneen asiakkaan tiedot ovat kootusti rekisterissä ja siten muiden palvelun tuottajien saatavissa sieltä. Edellä olevan johdosta on asiakastietojen käsittelyä ja rekisterinpitoa koskevaa lainsäädäntöä tarpeen uudistaa. Uudistuksen tavoitteena tulee olla esimerkiksi salassapidon, asiakkaan antaman valtuutuksen tai muiden käyttöoikeuksia koskevien säännösten yksinkertaistaminen. Tarvittavien muutosten tavoitteena on mahdollistaa asiakkaiden asiakastietojen saatavuus käyttöön aina palveluja toteutettaessa. Kasvupalvelujen palvelutuotannossa hyödynnetään yhteisten tietojärjestelmien lisäksi kansallista palveluarkkitehtuuria, keskitettyjä,

yhteiskäyttöisiä ja yhteentoimivia ratkaisuja, yhteisiä tietoja ja tietovarantoja sekä yhteisiä teknisiä komponentteja.

Työ- ja elinkeinoministeriö on käynnistänyt aluekehittämisjärjestelmän ja kasvupalvelujen tiedonhallinnan ja tietojärjestelmien lainsäädäntötyön, jossa koottaisiin uudistuksen kannalta tarpeelliset asiakaslähtöistä tiedonhallintaa ja digitalisaation edistämistä koskevat säädökset siten, että laki mahdollistaisi kasvupalvelujen järjestämiseen, ohjaukseen, valvontaan, toiminnan arviointiin, kehittämiseen ja tiedonhallintaan liittyvien tietojen tai asiakirjojen tallentamisen. Laissa säädettäisiin kasvupalvelun asiakastietojen ja asiakkaan itsensä tuottamien tietojen tietoturvallisesta käsittelystä ja tiedon hyödyntämisestä.

**30 §. Järjestelmien avoimuus ja käytettävyys.** Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että valtakunnallisia kasvupalveluja tukevat järjestelmät tulisi toteuttaa ja ylläpitää sellaisina, että ne mahdollistaisivat ja edistäisivät kaikkien valtakunnallisten toimijoiden yhteistä palveluntarjontaa ja että kaikki valtakunnallisten kasvupalvelujen järjestäjät ja tuottajat voisivat tukeutua samoihin järjestelmiin.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin, että valtakunnallisia ja maakunnallisia kasvupalveluja tukevat järjestelmät tulisi toteuttaa ja ylläpitää sellaisina, että ne mahdollistavat ja edistävät yhteistä palveluntarjontaa maakunnallisten kasvupalvelujen järjestäjien kanssa ja että kaikki maakunnat voivat palvelujen järjestäjinä tukeutua samoihin järjestelmiin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että maakunnallisia kasvupalveluja tukevat järjestelmät tulisi toteuttaa ja ylläpitää sellaisina, että kaikki maakunnat voisivat palvelujen järjestäjinä tukeutua samoihin järjestelmiin. Valtakunnallisesti yhtenäisten järjestelmien käyttö on asiakkaan laadukkaan palvelun ja palvelujen vaikuttavuuden toteutumiseksi ja arvioimiseksi ensisijaisen tärkeää. Yhtenäisillä valtakunnallisilla järjestelmillä saataisiin myös kustannussäästöjä.

Pykälässä tarkoituksena on mahdollistaa kasvupalveluja tukevien palveluekosysteemien ja yhteisten palvelualustojen toteuttaminen siten, että ne mahdollistavat ja edistävät hallinnonalan tasot ja viranomaisraajat ylittävät valtakunnallisesti yhteiset palvelut ja että kasvupalvelujen järjestäjät, tuottajat ja asiakkaat voisivat tukeutua yhteisiin alustoihin ja samoihin järjestelmiin.

Kasvupalveluihin liittyviä alusta- tai ekosysteemijattelun mukaisia toteutuksia ovat esimerkiksi yhteiskäyttöiset digitaalisen asioinnin tukipalvelut, työvoimapalvelujen työnhakijoiden ja -antajien yhteiskäyttöinen palvelualusta, yritysten yhteiskäyttöinen kasvupalvelujen alusta mukaan lukien yritysten ja palvelutuottajien yhteiset työtilat ja kehittämisen työkalut sekä lupien, valvonnan ja muiden viranomaisvelvoitteiden hoitamisessa tarvittavan tiedon hyödyntämisen ja tiedonvaihdon yhteiskäyttöinen palvelukerros. Yhteistä näille toteutuksille on se, että niiden ympärillä ja niiden peruspalveluja ja tietoja käyttäen voisivat palveluja rakentaa niin yksityiset, puolijulkiset kuin julkiset palveluntarjoajat. Lain 28 §:ssä on tarkoituksena säätää näiden alustojen rajaresurssien määrittelyksi työ- ja elinkeinoministeriö.

Muita valtakunnallisesti yhteiskäyttöisiä järjestelmiä ovat rakennerahastohankkeiden hallinnoinnissa rakennerahastokaudella 2014–2020 käytettävät EURA2014- ja TUKI2014 -tietojärjestelmät, EURA 2014 on työ- ja elinkeinoministeriön omistama, ohjelmakauden 2014–2020 rakennerahastohallinnointiin tarkoitettu valtakunnallinen sähköisen asioinnin palvelukokonaisuus, mikä on rakennettu täyttämään hallintoviranomaisen sekä Euroopan komission rakennerahastohallinnoinnille asettamat vaatimukset täysin sähköisestä hankehallinnoinnista. Järjestelmässä asioidaan lakisääteisesti (8/2014, 23 §) pelkästään sähköisesti. Järjestelmää käyttävät hankehakijoiden ja -toteuttajien lisäksi hankkeita hallinnoivat viranomaiset (ELY-keskukset ja maakuntien liitot sekä ministeriöt). EURA 2014 toimii myös virallisena viranomaisten sähköisenä arkistona kaikille muodostamilleen asiakirjoille. Lisäksi EURA 2014 tuottaa rakennerahastojen hallinnointiprosessien yhteydessä syntyvän kaiken virallisen raportointitiedon sekä maksupyyntötiedot Euroopan komissiolle. Tuki 2014 on työ- ja elinkeinoministeriön omistama järjestelmä, jolla hallinnoidaan ELY-keskuksissa käsiteltävien yritystukien prosessia. EAKR-osarahoitteisten yritystukihankkeiden osalta järjestelmä toimii EURA 2014 -järjestelmän ohjauksessa ja järjestelmästä siirretään EU-tason raportointia varten tarvittavat tiedot EURA 2014 -järjestelmään. Järjestelmä on käytössä ELY-keskuksissa.

Muita valtakunnallisia yhteiskäyttöisiä järjestelmiä olisivat esimerkiksi yhteisen asiakastiedon mahdollistavat asiakastiedonvaihdon järjestelmät sekä kaikkikanavaista valtakunnallista palvelutarjonnan yhdenvertaisuutta tukeva puhelinneuvonta, ja kuvallisen etäpalvelun ratkaisut ja valtakunnallisesti tarjolla oleva digitaalinen työmarkkinatori.

Tarkemmin järjestelmien avoimuudesta ja käytettävyydestä säädetään osana kasvupalvelujen tiedonhallinnan ja tietojärjestelmien laissa.

## 6 luku Erinäiset säännökset

**31 §. Palvelun järjestämis- ja tuottamisvastuun osoittaminen talousarviossa.** Pykälän 1 momentin mukaan maakunnalle taikka yhdelle tai useammalle maakunnan kunnalle voidaan valtion talousarviossa osoittaa järjestämis- tai tuottamisvastuu sellaisesta kasvupalvelusta tai siihen liittyvästä toiminnasta, jota varten talousarviossa osoitetaan erillinen määräraha.

Momentin 2 mukaan työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin 1 momentissa järjestämisen ja tuottamisen menettelytavoista.

**32 §. Suunnittelu, kehittäminen ja yleinen ohjaus.** Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että kasvupalvelujen yleinen ohjaus ja strateginen kehittäminen kuuluisivat työ- ja elinkeinoministeriölle. Ministeriö vastaisi valtakunnallisesta kasvupalvelupolitiikasta, valtakunnallisten tavoitteiden valmistelusta ja niiden huomioon ottamisesta maakuntien toiminnan ohjauksessa.

Pykälän 2 momentin perusteella maakunnat vastaisivat laissa säädettyihin palvelukokonaisuuksiin sisältyvistä palveluista sekä suunnittelisivat niiden järjestämisen ja tuottamisen. Tähän kuuluvia järjestämistehtäviä sekä suunnittelu ja kehittämistehtäviä voidaan osoittaa maakuntien yhteistyöelimille ja tuottamistehtäviä maakuntien yhdessä omistamille yhtiöille. Maakuntien ja valtion yhteisillä palvelukeskusyhtiöillä on myös keskeinen rooli sekä maakuntien sopimien yhteisten keskeisten toimintamallien että valtakunnallisten digitaalisten toimintamallien suunnittelussa, kehittämisessä ja ylläpitämisessä. Maakuntien, palvelukeskusyhtiöiden ja valtion hyvä keskinäinen vuoropuhelu on keskeistä.

Maakunnat, niiden asukkaiden tarpeet ja maakuntien edellytykset järjestää ja tuottaa palveluja ovat keskenään erilaisia. Sen vuoksi maakuntien välillä tarvitaan yhteistyötä ja työjakoa palvelujen toteuttamisessa ja tuottamisessa. Tällaiselle maakunnat ja maakuntien yhteistyöalueet ylittävälle työnjaolle asetettaisiin tavoitteet pykälän toisen momentin perusteella.

Pykälän 1 momentissa mainittujen valtakunnallisten tavoitteiden pohjalta yhteistyöalueiden maakunnat voisivat tarkastella omalla alueellaan toiminnan järjestämistä ja työnjakoa. Valtakunnallisissa tavoitteissa merkittävä asema voisi myös olla yhteistyöalueiden välisten yhteistyömuotojen ja työnjaon edistäminen.

Pykälän 2 momentin mukaan maakunnan olisi myös arvioitava ennakkoon ja otettava huomioon päätösten vaikutukset eri asiakasryhmiin. Maakunnan olisi lisäksi suunnittelussaan asetettava kasvupalvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen liittyvät elinkeinojen kehittämistä, työllisyyttä ja yrittäjyyttä edistävät valtakunnallisiin tavoitteisiin pohjautuvat tavoitteet sekä määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet ja vastuutahot.

Pykälän 3 momentin perusteella maakunta osallistuisi kansalliseen kasvupalveluiden kehittämiseen sekä toimii yhteistyössä kuntien sekä koulutus-, kehittämis- ja tutkimustoimintaa harjoittavien organisaatioiden kanssa.

**33 §. Palvelujen saatavuuden ja kustannuskehityksen seuranta.** Pykälän mukaan työ- ja elinkeinoministeriö seuraisi palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden ja rahoituksen tason riittävyyden toteutumista valtakunnallisesti ja maakunnittain. Ministeriö voisi tarvittaessa pyytää yhdeltä tai useammalta maakunnalta selvityksen, jossa tarkastellaan kasvupalvelujen tarvetta, saatavuuden ja laadun toteutunutta sekä arvioitua tulevaa kehitystä. Lisäksi selvityksessä voitaisiin pyytää arvioimaan maakunnassa toteutettavia kustannusten hallinnan kannalta välttämättömiä toimenpiteitä ja mahdollisia muita toimenpiteitä, joilla kasvupalvelujen yhdenvertainen saatavuus ja laatu voidaan valtionrahoituksella ja muulla tulorahoituksella turvata.

Pykälän tarkoituksena on varmistaa työ- ja elinkeinoministeriölle riittävä tiedonsaanti, jotta se voi todentaa hallinnonalaansa kuuluvan politiikkalohkon rahoitusta. Pykälä ei anna työ- ja elinkeinoministeriölle valtuutta puuttua siihen, miten maakunta kohdentaa yleiskatteellisen rahoituksen. Työ- ja elinkeinoministeriön tulee kuitenkin olla tietoinen, miten kasvupalveluita on rahoitettu maakunnissa. Muuten ei välttämättä muodostuisi esimerkiksi kokonaiskuvaa kasvupalveluresurssien käytöstä eikä pystyittäisi valtakunnan tasolla arvioimaan vaikuttavuutta ja tehokkuutta. Havaintojen avulla voitaisiin kuitenkin tuoda esiin, jos nähtävissä on rahoituksen käytön suhteen suuria eroja, jotka voisivat jo vaikuttaa palveluiden yhdenvertaiseen saatavuuteen.

**34 §. Maakunnan omavalvonta.** Pykälässä säädettäisiin maakunnan omavalvonnasta. Maakunnan olisi laadittava sen järjestämisvastuuseen kuuluvista tehtävistä ja palveluista omavalvontaohjelma. Omavalvonnalla tarkoitettaisiin järjestelyä, jonka avulla varmistetaan, että kasvupalvelut järjestetään lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Sen tarkoituksena olisi myös varmistaa toiminnan ja järjestettävien palvelujen suunnitelmallisuus. Ohjelmassa olisi määriteltävä, miten kasvupalveluiden toteuttaminen, saatavuus ja laatu sekä asiakkaiden yhdenvertaisuus varmistettaisiin siitä riippumatta, tuottaako palvelun maakunta tai joku muu palvelun tuottaja. Omavalvontaohjelmassa olisi lisäksi todettava, miten kasvupalveluiden toteutumista, laatua sekä yhdenvertaisuutta ja esimerkiksi käsittely- ja maksatusaikoja seurataan ja miten havaitut puutteellisuudet korjataan. Omavalvonnan kautta voitaisiin myös saada tietoa korvausten maksamiseen liittyviä tekijöistä esimerkiksi tilanteissa, jossa palvelun tuottaja saa korvauksen asiakkaasta, jota ei tosiasiallisesti palvele. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä omavalvontaohjelman sisällöstä ja laatimisesta sekä omavalvontaohjelmaan sisältyvästä suunnitelmasta laadunhallinnan sekä vaikuttavuuden edistämiseksi.

**35 §. Laillisuusvalvonta.** Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kasvupalveluiden laillisuusvalvonnasta. Maakuntalain 10 §:n 2 momentin mukaan aluehallintovirasto voi kantelun johdosta tutkia, onko maakunta toiminut voimassa olevien lakien mukaan. Kantelut ovat toimiva menettely yksittäistapauksissa turvaamassa yksittäisen asiakkaan palvelujen lainmukaisen saannin. Kantelujen kautta on kuitenkin vaikeaa havaita kasvupalvelun kokonaisuuteen, yhteensovitukseen tai muihin rakenteellisiin seikkoihin liittyviä ongelmia tai kehittämistarpeita. Palvelujen toimivuuden kannalta olisi perustelua, että aluehallintovirasto voisi valvoa kasvupalveluita myös muutoin kuin kanteluiden kautta. Lakiesityksen 2 luvun alueiden kehittämiseen ja rakennerahastojen hallinnointiin liittyvää laillisuusvalvontaan ei esitetä aluehallintoviraston tehtäväksi. Alueiden kehittäminen on eri hallinnonalojen ja maakuntien sekä muiden toimijoiden välistä yhteistyötä eikä se ole luonteeltaan sellaista että sen lainmukaisuutta tulisi valvoa. Rakennerahastotoiminnan tarkastuksista säädetään erikseen Euroopan unionin lainsäädännön linjausten perusteella. Kasvupalveluiden ohjaus kuuluisi työ- ja elinkeinoministeriölle 32 §:n mukaisesti. Aluehallintovirastolle kuuluisi sen laillisuusvalvonnan edellyttämä ohjaus. Tähän kuuluu muun muassa valvontojen käytännön toteuttamiseen tarvittava ohjaus sekä sellainen välttämätön valvontatehtävään liittyvä ohjaus, jonka tarkoituksena on ehkäistä lainvastaista toimintaa tai ohjattaisiin toimintaa lainmukaiseksi. Valvontatoimen riippumattomuuden vuoksi on tärkeää, että aluehallintovirasto ei ohjaa muutoin kasvupalveluiden sisältöä, vaan antaa tällaisesta tarpeesta viivytyksettä tiedon työ- ja elinkeinoministeriölle ja tuottamiseen liittyvien havaintojen osalta myös kasvupalveluiden järjestämisestä vastuussa olevalle maakunnalle.

Pykälän 2 momentin mukaan silloin jos kasvupalveluiden järjestämisessä tai tuottamisessa ei olisi noudatettu tätä tai muuta kasvupalveluiden järjestämisestä tai tuottamista koskevaa lakia aluehallintovirasto voisi antaa maakunnalle määräyksen puutteiden tai epäkohtien korjaamisesta tai poistamisesta. Määräystä annettaessa olisi annettava määräaika, jonka aikana toimenpiteet on suoritettava. Määräyksen tehosteeksi olisi mahdollista asettaa uhkasakko.

Pykäläehdotuksen 3 momenttiin on otettu tiedoksisaantioikeutta koskeva säännös. Ehdotuksen mukaan maakunnan tulisi antaa työ- ja elinkeinoministeriölle ja aluehallintovirastolle niiden pyytämät tiedot ja selvitykset tässä laissa tai muussa kasvupalveluja koskevassa laissa niille säädettyjen tehtävien toteuttamiseksi. Näitä tarvitaan kasvupalvelujen laillisuusvalvontaa varten, mutta niitä voidaan lisäksi käyttää laajemmin kasvupalvelujen riittävyden arvioimiseen ja seurantaan liittyviin tehtäviin. Henkilötietoja koskevista tiedonsaantioikeuksista säädetään erikseen.

**36 § Tarkastusoikeus .** Pykälässä säädettäisiin maakunnan tai maakunnan liikelaitoksen tai palvelun tuottajan tässä laissa tarkoitetun toiminnan sekä toiminnassa käytettävien toimitilojen tarkastuksesta. Tarkastus voitaisiin tehdä ennalta ilmoittamatta, jos valvontaviranomainen arvioi, että ennakkoilmoitus vaarantaisi tarkastuksen onnistumisen. Pääsääntöisesti tarkastukset suoritettaisiin valvontaviranomaisen tekemään tarkastussuunnitelmaan perustuen. Tarkastussuunnitelman laatimisessa on otettava toiminnasta tehty riskianalyysi. Tarkastuksia tulisi tehdä tarkastussuunnitelmaan sisältyvien tarkastusten lisäksi myös silloin, kun erilliseen tarkastukseen ilmenee tarvetta. Tällainen tarve voi tulla valvontaviranomaisen tietoon esimerkiksi kantelun tai tiedotusvälineissä esitettyjen tietojen kautta. Myös maakunta tai työ- ja elinkeinoministeriö voisivat esittää pyynnön erillisen tarkastuksen toteuttamisesta, jos niillä on epäily epäsäännönmukaisesta menettelystä.

Valvontaviranomaisen päättäessä tehdä tarkastuksen se laatii asiasta tarkastusmääräyksen. Tarkastusmääräykseen kirjataan tarkastuksen kohde, tarkastuksen syyt, seikat joihin tarkastuksessa tulee erityisesti kiinnittää huomiota ja mahdollisesti tarkastuksen suorittava viranomainen. Tarkastaja esittää tarkastuksen alussa tarkastusmääräyksen tarkastettavalle. Tarkastusmääräys ei ole oikeudelliselta

luonteeltaan päätös, jolla tehdään ratkaisu valvonta-asiassa, vaan asian selvittämiseen liittyvä toimenpide. Sen vuoksi tarkastusmääräykseen ei ole valitusoikeutta.

Tarkastus tulisi voida tehdä myös ennalta ilmoittamatta. Hallintolain 39 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on ilmoitettava toimivaltaansa kuuluvan tarkastuksen suorittamisen aloittamisajankohdasta asiainosaiselle, jota asia välittömästi koskee, jollei ilmoittaminen vaaranna tarkastuksen tarkoituksen toteutumista. Ehdotetun pykälän mukaiset tarkastustilanteet ovat usein luonteeltaan sellaisia, että etukäteen ilmoittaminen voisi vaarantaa tarkastuksen tarkoituksen toteutumisen. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan sen vuoksi sisällyttävän maininta siitä, että tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta. Näitä erityistapauksia lukuun ottamatta käytännön tarkastustoiminnalle on luonteenomaista, että tulevasta tarkastuksesta ilmoitetaan hyvissä ajoin. Näin tarkastuksen toimittaminen sujuu nopeammin, koska ennakkoilmoitus sisältää kuvauksen tarkastuksessa tarvittavista asiakirjoista ja henkilöistä joiden tulisi olla paikalla tarkastustilanteessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tarkemmin tarkastuksen suorittamisesta. Säännöksen lähtökohtana on, että tarkastajalla on oltava oikeus päästä kaikkiin tarkastettavan kohteen toimitiloihin ja saada kaikki tarkastuksen toimittamiseksi tarvittavat asiakirjat ja muut tiedot. Oikeus saada tietoja ja asiakirjoja tulee olla mahdollista salassapitosäännösten estämättä. Tarkastuksessa voi olla tarpeen tarkastaa esimerkiksi asiakastietoja. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävät tilat voitaisiin tarkastaa vain, jos tarkastaminen on välttämätöntä asiakkaan aseman tai asianmukaisten palvelujen turvaamiseksi.

Joissakin tapauksissa voi olla tarpeen, että tarkastajalla on mukanaan ulkopuolinen asiantuntija tai asiantuntija. Tällainen tarve voi tulla esimerkiksi jonkin tietyn erityisalan tuntemuksesta. Pykälään ehdotetaan sen vuoksi otettavaksi selventävä säännös mahdollisuudesta käyttää asiantuntijaa. Tarkastuksessa mukana olevaan asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä silloin kun hän toimii pykälässä tarkoitettussa tehtävässä. Säännöksessä todettaisiin myös, että vahingonkorvauslaissa säädetään vahingonkorvauksesta.

Lisäksi säännöksessä, sen 3 momentissa on selkeyden vuoksi maininta siitä, että poliisin on tarvittaessa annettava virka-apua valvontaviranomaiselle virka-apua tarkastuksen suorittamiseksi. Poliisin muille viranomaisille antamasta virka-avusta virka-avusta säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ssä. Poliisin on annettava pyynnöstä muulle viranomaiselle virka-apua, jos niin erikseen säädetään.

Pykäläehdotuksessa, sen 4 momentissa on lisäksi viittaus hallintolain 39 §:ään, jossa on yleiset säännökset tarkastuksen tekemisestä. Pykälässä on säännökset muun muassa tarkastuskertomuksesta ja asianosaisen oikeudesta olla läsnä tarkastuksessa.

**37 §. Hallintomenettely ja julkisuus.** Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että kasvupalveluja tuottavan maakunnan ja kunnan määräysvallassa olevan yksikön ylläpitäjän toimintaan sovelletaan hallintolakia tämän lain mukaisessa toiminnassa myös silloin, kun palvelun tuottaja on osakeyhtiö, yhdistys tai muu yhteisö. Hallintolain esteellisyysäännöksiä sovelletaan kuitenkin kaikessa palvelun tuottajan toiminnassa. Mainitun lain 28 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohtaa sovelletaan palvelun tuottajaan sekä palvelun tuottajan muodostamaan kirjanpitoalaissa (1336/1997) tarkoitettuun konserniin kuuluvaan yhteisöön vain asiassa, jossa palvelun tuottajan ja yhteisön edut ovat ristiriidassa keskenään tai jossa asian tasapuolinen käsittely sitä edellyttää.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että edellä tarkoitettun palvelun tuottajan tämän lain mukaisen toiminnan julkisuuteen sovellettaisiin, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään mainitun lain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettun viranomaisen toiminnan julkisuudesta. Säännöksessä on rajattu julkisuuslain soveltuvuus vain julkisomisteisiin yhtiöihin. Tätä voidaan perustella kasvupalvelujen luonteella sekä erityisesti sillä, että kasvupalvelut on tarkoitettu tuottaa ensisijaisesti markkinamekanismeilla ja vasta viimesijaisesti julkisesti. **TARKISTETAAN**

Valmistelun yhteydessä ei ole nähty perusteita sille, että eri palveluja tuottaviin yksityisiin toimijoihin sovellettaisiin julkisuuslain velvoitteita 2 momentissa säädettyä laajemmin.

**38 §. Keskitetysti hoidettavat tehtävät.** Pykälässä säädettäisiin tehtävistä, jotka edellyttävät yhtä maakuntaa laajempaa järjestämistä tai toimialueeltaan laajempaa tuottamisen yksikköä, jotta voitaisiin turvata palvelujen laatu ja saatavuus, kielellisten oikeuksien toteutumisen edistäminen, riittävien henkilöstö- ja muiden voimavarojen tai tehtävässä tarvittavan erityisasiantuntemuksen turvaaminen taikka muu vastaavanlainen perusteltu syy. Näistä kaikista käytetään nimitystä keskitetysti hoidettavat palvelut, vaikka palveluilla voi olla myös useampia kuin yksi järjestäjä.

Ensisijaisena toimintamallina on, että maakunnat sopisivat keskenään maakuntalain 8 luvussa tarkoitettusta yhteistoiminnasta näiden järjestämisessä. Jos maakunnat eivät haluaisi tai pystyisi sopimaan yhteistoiminnasta x.x.20xx mennessä, työ- ja elinkeinoministeriöllä olisi oikeus päättää palveluiden järjestämistehtävän keskittämisestä yhdelle tai useammalle maakunnalle siihen asti, kunnes maakunnat pääsevät sopimukseen yhteistoiminnasta. Vastaava ministeriön oikeus syntyisi, mikäli sopimuksen purkautuessa maakunnat eivät pystyisi sopimaan uudesta sopimuksesta. Menettely olisi välttämätön, jottei syntyisi katkosta asioiden hoitamiseen. Pykälässä säädettäisiin vain sellaisista kasvupalveluihin kuuluvista sisältötehtävistä, jotka vaativat maakuntaa laajempaa järjestämistä. Lain 17 §:ssä tarkoitettuihin yhteisiin järjestelmät ja niitä tukevat monikanavaiset asiakaspalvelut järjestetään keskitetysti maakuntien yhteisten palvelukeskustyhtiöiden ja muiden vastaavien valtakunnallisten organisaatioiden toimesta.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa keskitetysti hoidettavaksi määriteltäisiin rakennerahastotoiminnan valtakunnallisten teemojen mukaiset toimet, jotka jatkavat toimintaansa ohjelmakauden loppuun palvelujen teemojensa mukaista valtakunnallista kehittämistä. Valtakunnallisia kehittämishankkeita on kuudella alueella: Uusimaa, Pohjois-Karjala, Häme (2 hanketta), Pirkanmaa, Varsinais-Suomi ja Keski-Suomi. Seuraavan, 2021 alkavan, ohjelmakauden osalta päätökset tehdään ohjelmakauden valmistelun yhteydessä.

Momentin 2 kohdassa keskitetysti hoidettavaksi nimettäisiin kansainvälinen työnvälityspalvelu, jota nykyisin tuotetaan ja tarjotaan keskitetysti viidellä kansainvälisen työnvälityksen alueella (kv-alueella). EURES-palvelun valtakunnallinen koordinointi ja kehittäminen toteutettaisiin valtakunnallisesti keskitetysti. Samoin tulisivat keskitetyksi lain 4 luvun 10 §:ssä säädetyt työntekijöiden kansainväliseen liikkuvuuteen liittyvät asiat.

Yhteisen eurooppalaisen työnvälityksen työkalun EURES:n tavoitteet on asetettu EU/ETA-maiden tasolla yhteisesti. EURES-työkalu on luotu tukemaan EU/ETA alueen työvoiman vapaata liikkuvuutta. EURES on EU/ETA maiden yhteinen julkiset työvoimapalvelut kattava työnvälitysverkosto (1000 EURES asiantuntijaa) sekä sähköinen EURES työpaikkaportaali. Kesällä 2016 voimaan tullut EURES asetus (EU) 2016/589 velvoittaa lakitasolla Suomea antamaan mahdollisuuden kaikille työntekijöille ja työnantajille saada asetuksen mukaisia kansainvälisen työnvälityksen Euroopan laajuisia palveluita yhdenvertaisen kohtelun periaatteen mukaisesti.

EURES-verkostolla parannetaan unionin työmarkkinoiden toimintaa, koheesiota ja yhtenäisyyttä, mukaan lukien rajat ylittävällä tasolla; edistetään oikeudenmukaisuuteen perustuvaa vapaaehtoista alueellista ja ammatillista liikkuvuutta unionissa, unionin ja kansallisen lainsäädännön ja käytännön mukaisesti. Komissio avustaa EURES-verkostoa sen tehtävien suorittamisessa. Asetuksen soveltamisesta jäsenvaltioissa vastaavat kansalliset koordinoitimet.

Asetuksen mukaan EURES-verkosto organisoidaan komission ja jäsenmaiden välillä ja tietoja vaihdetaan koskien paikkailmoituksia, työhakemuksia ja ansioluetteloita. Asetus määrittää työvoiman liikkuvuuden tukipalvelut sekä työnhakijoille että työnantajille (tukipalvelut todettu tämän paperin lopussa liitteenä). Suomen kansallinen EURES koordinoitintoimisto raportoi vuosittain Suomen EURES toiminnasta ja sen tuloksista komissiolle yhteisesti sovittuja seurantaindikaattoreita noudattaen. Komissio vastaa Euroopan parlamentille EURES:n tuloksista raportoinnista.

EURES-portaali on komission ja EU/ETA-maiden yhteinen asiakkaille suunnattu ”matching” työkalu, missä miljoona avointa työpaikkaa sekä 200 000 työpaikkahakemusta. Portaali on myös EU/ETA maiden EURES asiantuntijoiden välinen tiedonvaihtojärjestelmä. EURES verkosto ja portaali muodostavat perustan asiakaslähtöiselle ja yhdenvertaiselle palvelutuotannolle kaikissa EU/ETA-maissa. EURES tarjoaa samalla mahdollisuuden alueellisten ja paikallisten tarpeiden ja palvelupainopisteiden huomioimiseen. EURES-portaali ja sen kehittäminen kytkeytyvät meillä kansallisesti vahvasti verkko- ja puhelinpalveluun, joka sekin ollaan organisoimassa valtakunnallisesti. EURES:n viestintätoimet ovat Euroopan laajuisia komission aloitteita. Komissio järjestää säännöllisiä koulutuksia EURES-verkostoon kuuluville.

Kansainvälinen EURES toiminta edellyttää jäsenmaissa lisärahoitusta. Tällä hetkellä lisärahoituksen kanava on Euroopan sosiaalirahasto, josta toteutetaan vuoteen 2020 jatkuvaa valtakunnallista EURES kehittämishanketta, jolla tuetaan yhtenäisesti Suomen EURES:n toteuttamista ja sen kehittämistä.

Työntekijän ja elinkeinonharjoittajan oleskelulupa-asioissa hakemusten vireillepano tapahtuu Suomen edustustossa tai poliisilaitoksella, nykyisin kuitenkin enenevässä määrin sähköisesti netissä. Myös asiakkaiden neuvonta, lisäselvitysten pyytäminen ja toimittaminen ja muu yhteydenpito asiakkaan ja viranomaisen välillä tapahtuu valtaosin sähköisesti. Siksi nykymuotoisessa keskittämisessä pysyminen ei vaaranna asiakaslähtöisyyttä. Keskittäminen on kustannustehokasta sähköisen yhteydenpidon lisäksi myös

siksi, että rajallisen lupakäsittelijäresurssin asiantuntemuksen ja osaamisen ylläpito voidaan tehdä tehokkaasti.

Maakuntarajat ylittävän elinkeinotoiminnan kehittämisen sekä työvoiman alueellisen ja ammatillisen liikkuvuuden edistämisen kannalta maakuntien välisen yhteistyön on oltava tiivistä. Valtakunnalliset keskitetyt kansainvälisen työnvälityksen palvelut edellyttävät ja edistävät vuorovaikutusta ja yhdessä tekemistä. Nykyistä toteutusta on pidetty tarkoituksenmukaisena ja toimivana, mutta ensisijainen päätösvalta tulevasta toimintamallista olisi maakunnilla.

Momentin 3 kohdassa keskitetysti hoidettaviksi nimettäisiin lain 3 luvun 14 §:ssä säädetty työntekijän ja elinkeinonharjoittajan oleskelulupia koskevat asiat. Näitä käsitellään nykyisin keskitetysti työntekijän osalta kolmesta viiteen kv-alueella ja elinkeinonharjoittajan osalta yhdellä kv-alueella. Näistä tehtävistä säädetään ulkomaalaislaissa (301/2004). Työntekijän oleskelulupiin liittyviä tehtäviä ovat yhteistyö työmarkkinajärjestöjen kanssa (UlkL 71 §), työ- ja elinkeinotoimiston osapäätös työntekijän oleskelulupahakemukseen (UlkL 73 §), ennakkotieto työntekijän oleskeluluvan myöntämisen edellytyksistä (UlkL 75 §) sekä työntekijän oleskeluluvan myöntämisestä pidättäytyminen (UlkL 187 §). Elinkeinonharjoittajan oleskelulupiin liittyviä ulkomaalaislain mukaisia tehtäviä ovat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen osapäätös elinkeinonharjoittajan oleskelulupahakemukseen (UlkL 76 §) sekä toimivalta myöntää elinkeinonharjoittajan oleskelulupa (UlkL 84 §).

Edellä mainittuihin tehtäviin viitattaisiin myös lain 3 luvun 14 §:n 1 momentissa, jossa säädettäisiin julkisista hallintotehtävistä, jotka maakunnan tulee hoitaa (kohta 2). Ulkomaalaislain mukaiset hallintotehtävät poikkeavat muista pykälässä mainituista hallintotehtävistä siinä, että niitä hoidetaan keskitetysti. Ulkomaalaislain 85 §:n mukaan ulkomaalaislaissa säädettyihin tehtäviin ovat toimivaltaisia ulkomaisen työvoiman liikkuvuuden kannalta merkittävimmissä kunnissa sijaitsevat työ- ja elinkeinotoimistot siten kuin työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella tarkemmin säädetään. TEM:n asetuksessa ulkomaalaislain nojalla säädettyihin tehtäviin toimivaltaisista työ- ja elinkeinotoimistoista (648/2012) säädetään, että näitä TE-toimistoja on mantereella kolme. Elinkeinonharjoittajan oleskelulupien osaratkaisut tehdään Uudenmaan ELY-keskuksessa. Ratkaisukäytännön yhdenmukaisuuden vuoksi on paikallaan, että myös vastaisuudessa näitä asioita voitaisiin hoitaa keskitetysti.

Työntekijän oleskelulupahakemusten käsittely keskitettiin mantereella kolmeen työvoimatoimistoon (Uusimaa, Pirkanmaa, Kaakkois-Suomi) vuonna 2006. Syynä oli se, että maassa oli lukuisia työvoimatoimistoalueita, joilla hakemuksia oli vuosittain vain muutamia tai muutamia kymmeniä. Tämä hankaloitti lupakäsittelyn vaatiman asiantuntemuksen ylläpitämistä työvoimatoimistoissa ja tuotti työnantajien suunnasta kielteistä palautetta, koska lupakäytännöt eri puolilla maata vaihtelivat liikaa. Elinkeinonharjoittajan oleskelulupahakemusten käsittely oli keskitetty jo vuonna 2004, pääosin samoin perustein.

Momentissa tarkoitetun keskittämisen piiriin kuuluu myös Turun INTERACT-toimipiste ohjelmakaudella 2014–2020. Sen tehtävät ja henkilöstö siirretään Varsinais-Suomen ELY-keskuksesta maakuntaan. Turun toimipisteessä työskentelee tällä hetkellä noin 10 henkilöä. Toimipisteen tehtävänä on tukea EU:n sisä- ja ulkorajayhteistyöohjelmien toteuttamista ja toiminnan kehittämistä. Toimipiste ei rahoita normaalia hanketoimintaa, vaan se tuottaa ja toimittaa erilaisia palveluita EU:n sisä- ja ulkorajayhteistyöohjelmien parissa työskenteleville toimijoille, jotta ohjelmia voitaisiin toteuttaa entistä vaikuttavammin ja tehokkaammin. Kyse on kansainvälisestä toimipisteestä, jonka sijoittamisesta Turkuun on sovittu INTERACT-ohjelmaan osallistuvien jäsenvaltioiden kesken (EU28). Toimipisteen työn jatkuminen tulee varmistaa koko ohjelmakauden 2014–2020 ajan. Toimipisteen toimikaudeksi on ohjelmakauden 2014–2020 osalta määritelty 1.1.2016–31.12.2023.

Asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi työntekijän ja elinkeinonharjoittajan oleskelulupiin liittyvät osapäätökset on perusteltua säilyttää keskitetyssä nykymuodossaan. Hakemusten käsittely edellyttää erityisosaamista, jota on hankala ylläpitää alueilla, joissa hakemuksia on vuosittain vain vähän. Pääosa luvista (2/3) myönnetään Etelä-Suomen alueelle. Pohjois- ja Itä-Suomeen haetaan ja myönnetään vuosittain vain joitakin satoja työntekijän oleskelulupia, elinkeinonharjoittajan oleskelulupia vain muutamia. Keskittäminen myös tukee yhdenmukaista lupamenettelyä.

Momentin 4 kohdassa nimettäisiin keskitetysti hoidettavaksi Pohjoiskalotin koulutussäätiötä koskevat asiat. Tällä huomioitaisiin Pohjoiskalotin koulutussäätiön valtiosopimuksen mukainen erityisasema. Tällä hetkellä Pohjoiskalotin koulutussäätiöstä hankittavaa koulutusta ja siihen varattua määrärahaa hallinnoi Lapin ELY-keskus, mutta muun muassa koulutuksen tarvesuunnitteluun ja opiskelijahankintaan tarvitaan yhteistyötä muiden ELY-keskusten kanssa. Toiminta edellyttäisi siten jatkossa maakuntien yhteistoimintaa.

Suomen, Norjan ja Ruotsin hallitusten vuonna 1990 perustaman Pohjoiskalotin koulutussäätiön tehtävänä on järjestää ja kehittää koulutusta etupäässä Suomen, Norjan ja Ruotsin pohjoisimpien osien työmarkkinoiden tarpeisiin. Säätiön tulee pyrkiä antamaan opiskelijoille sellainen ammattipätevyys, joka edistää liikkuvuutta Pohjoismaiden työmarkkinoiden välillä, minkä tarkoituksena on muun muassa lisätä pohjoismaista osaamista ja kilpailukykyä.

Suomi, Norja ja Ruotsi ovat valtiosopimuksella sitoutuneet ostamaan koulutussäätiöltä vuosittain tietyn määrän koulutuspaikkoja. Voimassaoleva sopimus koskee vuosia 2016–2019 ja sen mukaan Suomi sitoutuu hankkimaan sopimusjakson aikana vuosittain 80 koulutuspaikkaa. Vuonna 2016 tähän kohdistetaan 1,7 miljoonaa euroa momentilta 32.30.51. Ruotsi on sitoutunut hankkimaan vuosittain 145 ja Norja 60 koulutuspaikkaa. Suomen oppilasvolyymista on tullut viime vuosina reilu puolet Lapin alueelta ja loput muualta. Koulutussäätiön koulutustarjonta lisää merkittävästi Lapin koulutustarjontaa ja kolmikielisenä kouluttajana se täydentää myös muun Suomen ruotsinkielistä koulutustarjontaa. Lisäksi se antaa opiskelijoille konkreettisen mahdollisuuden hyödyntää Kalottialuetta laajemmin työmarkkina-alueena heikon työllisyystilanteen aikana. Pohjoiskalotin koulutussäätiö on vakiinnuttanut paikkansa yhteispohjoismaisena työvoimakouluttajana ja konkreettisena yhteistyöfoorumina.

Pykälän toinen momentti varmistaisi sen, että silloin kun maakuntien yhteistoimintasopimus purkautuu, eivätkä maakunnat pääse sopimukseen, valtioneuvosto voisi työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä nimetä järjestämistehtävän yhdelle tai useammalle maakunnalle siihen saakka, kunnes maakunnat pääsevät sopimukseen yhteistoiminnasta. Menettely on tarkoitettu viimesijaiseksi ja maakuntien yhteistoiminta olisi ensisijaista.

Kolmannessa momentissa nimettäisiin tehtävät, joissa työ- ja elinkeinoministeriöllä olisi jatkossakin valtakunnallinen hallinnointi- ja koordinoititehtävä. Tällaisia olisivat rakennemuutostilanteet ja muutosturvaan liittyvien toimintamallien ylläpito sekä Euroopan globalisaatorahaston rahoituksen ohjaaminen alueille. Näissäkin asioissa maakunta olisi varsinainen toimija, jolle TEM osoittaisi tehtävät ja määrärahat.

**39 §. Muutoksenhaku.** Valtion tai maakunnan viranomaisen tämän lain nojalla tehtyyn päätökseen saisi vaatia oikaisua siten kuin hallintolain 7 a luvussa säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että päätös, jonka 1 momentissa mainittu viranomainen on tehnyt, voitaisiin muutoksenhausta huolimatta panna täytäntöön, ellei muutoksenhakuviranomainen toisin päättäisi.

**40 §. Lain voimaantulo.** Pykälässä esitetään, että lain voimaantulosta säädetään erikseen annettavalla lailla.

## 1.2 Laki kasvupalvelujen järjestämisestä Uudenmaan maakunnassa

**1 §. Lain tarkoitus.** Pykälän mukaan lain tarkoituksena on turvata laadukkaat kasvupalvelut ja asiakkaiden yhdenvertainen kohtelu Uudellamaalla. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää pääkaupunkiseudun kuntien yleisen toimialan elinvoimatehtävien hoitamiseksi suuntaaman taloudellisen panoksen ja niiden yhteistyöverkoston yhteensovittamista kuntayhtymän järjestämien Uudenmaan maakunnan kasvupalvelujen kanssa.

Uudenmaan kuntien ja maakunnan voimavarojen yhteensovittaminen koskee kuntien yleisen toimialan elinvoimatehtäviä ja kuntayhtymän kasvupalvelujen järjestämistehtävää. Kasvupalveluilla tarkoitetaan alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista esitetystä laissa (kasvupalvelulaissa) tarkoitettuihin valtion ja maakuntien toimenpiteisiin kestävänsä taloudellisen kasvun, yrittäjyyden sekä yritystoiminnan edellytysten, työmarkkinoiden toimivuuden ja kotoutumisen edistämiseksi. Kuntien elinvoimatehtävillä tarkoitetaan kuntien osittain ei-lakisäateisiä toimenpiteitä eri sektoreilla. Elinvoimatehtäviin voivat kuulua elinkeinopolitiikan, ammatillisen ja muu koulutuksen, korkeakouluysteistyön, turvallisuustyön, alueiden käytön ja infrastruktuurin tehtäviä sekä asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, osallisuuden ja lähidemokratian edistämistä. Elinvoimatehtävien tavoitteet ovat samansuuntaisiin kasvupalvelujen tavoitteiden kanssa. Elinvoimapalvelut voivat olla myös samanlaisia palveluja kuin maakuntien kasvupalvelut. Tässä laissa säädettäisiin yhteistoiminnasta, joka edistäisi Uudenmaan kuntien muiden kuin lakisäateisten elinvoimatehtävien ja kasvupalvelujen yhteensovittamista päällekkäisen työn välttämiseksi. Laki mahdollistaisi Uudenmaan kuntien ja maakunnan voimavarojen yhteensovittamisen kasvupalvelu- ja elinvoimatehtävissä Uudenmaan taloudellisen ja toiminnallisen merkityksen hyödyntämiseksi tehokkaimmalla mahdollisella tavalla. Yhteensovittaminen olisi kriittinen menestystekijä kaikkien maakuntien ja valtion taloudelle. Pääkaupunkiseutu toimii valtakunnan kasvun veturina muun muassa bruttokansantuotteen sekä yritysten ja työpaikkojen lukumäärän perustella. Voimavarojen yhteensovittamisella tavoitellaan parasta mahdollista kasvua ja työllisyyttä sekä tehokkaimpia mahdollisia kotouttamispalveluja Uudellamaalla.

**2 §. Soveltamisala.** Pykälässä säädettäisiin tämän lain soveltamisalasta. Tässä laissa säädettäisiin Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan kaupunkien velvollisuudesta järjestää kasvupalvelut yhteistoiminnassa Uudenmaan maakunnassa ja yhteistoiminnasta hallinnon, talouden ja toiminnan järjestämiseksi kuntayhtymän, muiden Uudenmaan kuntien ja maakunnan kesken.

Uudenmaan maakunnan muodostumisesta säädetään maakuntalain ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain voimaannpanosta annetun lain (xxx/xxxx) 5 §:n 1 momentin 1 kohdassa. Voimaannpanolain 5 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan Uudenmaan maakunnan alue muodostuu Askolan, Espoon, Hangon, Helsingin, Hyvinkään, Inkoon, Järvenpään, Karkkilan, Kauniaisten, Keravan, Kirkkonummen, Lapinjärven, Lohjan, Loviisan, Myrskylän, Mäntsälän, Nurmijärven, Pornaisten, Porvoon, Pukkilan, Raaseporin, Sipoon, Siuntion, Tuusulan, Vantaan ja Vihdin kunnista.

**3 §. Kuntayhtymän tehtävät.** Pykälässä säädettäisiin kuntayhtymän lakisäateisten tehtävien kokonaisuudesta. Kuntayhtymä voisi ottaa hoitaakseen myös jäsenkunnan yleiseen toimialaan kuuluvia tehtäviä siten kuin 4 §:n 2 momentissa säädettäisiin.

Pykälän 1 alakohdassa määriteltäisiin kuntayhtymän järjestämistehtävä maakuntalain 7 §:n mukaisen järjestämisvastuun täyttämiseksi Uudenmaan maakunnan kasvupalveluissa. Kuntayhtymä ei hoitaisi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 2 luvun mukaisia alueiden kehittämistä koskevia tehtäviä eikä 32 §:n 1 ja 2 momenteissa tarkoitettuja alueiden kehittämistä koskeviin keskusteluihin liittyviä tehtäviä, jotka Uudenmaan maakunta hoitaisi.

Lisäksi kohdissa 2–6 säädettäisiin kuntayhtymän lakisäateisistä tehtävistä. Kuntayhtymän tehtävät olisivat osaamis- ja rekrytointipalveluista annetussa laissa (xxx/xxxx) tarkoitettut maakunnan tehtävät, työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitettut maakunnan tehtävät, alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta annetussa laissa (.../...) tarkoitettut maakunnan tehtävät ja kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (.../....) tarkoitettut maakunnan tehtävät sekä ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettut elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen [maakunnan] tehtävät. Euroopan unionin rakennerahastoista osarahoitettuja yritystukia koskevat tehtävät kuuluisivat maakunnalle samoin kuin kasvupalvelujen ja maakunnan muiden palvelujen, esimerkiksi sosiaali- ja terveystalvelujen yhteensovittamista koskevat tehtävät.

**4 §. Uudenmaan maakunnallisten kasvupalvelujen järjestämisvastuu.** Pykälän 1 §:ssä säädettäisiin alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetussa laissa tarkoitettusta kasvupalvelujen järjestämisvastuusta

Uudenmaan maakunnassa. Järjestämisvastuussa olisi kuntayhtymällä, joka Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan kaupunkien olisi perustettava.

Pykälän 2 momentin mukaan kuntayhtymä voisi ottaa hoitaakseen myös jäsenkunnan yleiseen toimialaan kuuluvia tehtäviä, jos yleisen toimialan tehtävien ottamisesta sopiminen on mahdollista kuntayhtymän perussopimuksen mukaan. Jäsenkunnat voisivat sopia kuntayhtymän kanssa erityisesti kuntayhtymän kasvupalvelutehtäviin läheisesti liittyvien tehtävien hoitamisesta silloin, kun niiden hoitamisesta kunnassa tai muulla tavoin ei olisi erikseen säädetty muuta.

**5 §. Sovellettava lainsäädäntö.** Pykälässä säädettäisiin kuntayhtymään ja sen tehtäviin sovellettavasta lainsäädännöstä. Pykälän 1 momentin mukaan kuntayhtymään sovellettaisiin kuntalain 8 luvun kuntayhtymää koskevia säännöksiä. Kuntayhtymän tehtävään kasvupalvelujen järjestäjänä sovellettaisiin alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annettua lakia lukuun ottamatta lain 2 luvun 4 – 10 ja 12 sekä 13 §:ssä säädettyä. Alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 2 luvussa säädettäisiin alueiden kehittämisestä. Alueiden kehittäminen kuuluisi myös Uudellamaalla maakunnan tehtäviin. Alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun 11 §:ssä tarkoitetut alueiden kehittämisen keskustelut koskisivat kuntayhtymää siten, että kuntayhtymällä olisi niissä edustaja siten kuin jäljempänä tämän lain 7 §:n 2 momentissa säädetään. Kuntayhtymä järjestäisi Uudenmaan kasvupalvelut samojen säännösten mukaisesti kuin maakunta järjestää ne muilla alueilla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että kuntayhtymän toimintaan kilpailutilanteessa markkinoilla sovelletaan, mitä maakuntalain 112 ja 113 sekä 115 – 117 §:ssä säädetään maakunnasta ja mitä 114 §:ssä säädetään maakunnan tuotannon hinnoittelusta kilpailutilanteessa markkinoilla. Säännös vastaa alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 25 §:n säännös, jonka mukaan maakunnan on tuottaessaan kasvupalveluja kilpailutilanteessa markkinoilla yhtiöittettävä toimintansa. Säännös on informatiivinen, koska edellä 1 momentissa säädetyn mukaisesti mitä alueiden kehittämisestä ja kasvupalvelululaista annetussa laissa säädetään maakunnasta, koskee eräin poikkeuksin myös kuntayhtymää. Mitä maakuntalain 23, 24 ja 28 §:ssä säädetään maakunnan asukkaiden, palvelujen käyttäjien ja alueella toimivien yhteisöjen ja säätiöiden mahdollisuudesta osallistua ja vaikuttaa kuntayhtymän päätöksentekoon sovelletaan kuntayhtymän jäsenkuntiin ja niiden jäseniin sekä niihin Uudenmaan kuntiin, jotka eivät ole kuntayhtymän jäseniä ja näiden kuntien jäseniin. Maakuntalain 119 §:ssä tarkoitettu maakunnan ja sen tytäryhteisön, joka ei toimi markkinoilla, velvollisuus käyttää maakuntien palvelukeskuksen palveluja koskisi kuntayhtymää ja sen tytäryhteisöä, joka ei toimi markkinoilla Jos maakunnan käyttövelvoitteen piiriin kuuluvista palvelusta säädettäisiin maakuntalain 119 §:n 2 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella, asetusta sovellettaisiin myös kuntayhtymän järjestämiin Uudenmaan maakunnan kasvupalveluihin.

**6 §. Kuntayhtymän jäseneksi ottaminen.** Kuntayhtymän jäsenkunnaksi on oikeus tulla myös muulla Uudenmaan maakunnan kunnalla kuin kuntayhtymän perustavilla pääkaupunkiseudun kunnilla. Kuntayhtymän jäsenyys alkaa seuraavan kalenterivuoden alusta, jos kunta on ilmoittanut kuntayhtymälle jäsenyydestään vähintään kuusi kuukautta ennen jäsenyyden alkamista. Jäseneksi liittymisestä johtuvista oikeuksista ja velvoitteista kuten jäsenkuntien osuudesta kuntayhtymän varoihin ja vastuusta sen veloista sovitaan perussopimuksesta kuntalain 8 luvun mukaisesti. Lähtökohtaisesti kunnat eivät luovuttaisi omaa pääomaa kuntayhtymään liittyessään.

**7 §. Kuntayhtymän yhteistyö kuntien, maakunnan ja valtion kanssa.** Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kuntayhtymän yhteistyöstä kuntien, maakunnan ja valtion kanssa. Pykälän 1 momentin mukaan kuntayhtymällä olisi velvollisuus toimia tehtävässään yhteistyössä Uudenmaan maakunnan ja kuntayhtymään kuulumattomien Uudenmaan kuntien kanssa. Kuntayhtymän yhteistyön järjestämisestä Uudenmaan ja kuntayhtymään kuulumattomien Uudenmaan kuntien kanssa tehtäisiin sopimus.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kuntayhtymän osallistumisesta maakunnan ja valtion yhteistyöhön Uudenmaan kasvupalveluita koskevissa asioissa. Momentin mukaan kuntayhtymällä olisi edustaja niissä maakuntalain 13 §:ssä tarkoitetuissa valtion ja maakunnan neuvottelussa, joissa käsitellään Uudenmaan kasvupalveluja. Maakuntalain 13 §:n 1 ja 2 momenttien mukaan julkisen talouden suunnitelmassa tapahtuvan valtioneuvoston päätöksenteon tueksi ja maakuntien taloudellista ohjausta varten on valtion ja maakunnan välinen neuvottelu, jota johtaa valtiovarainministeriö ja joita varten maakuntien tehtävien ohjaamisesta vastaava ministeriö valmistelee toimialansa tehtävien ja kustannusten arvioinnin. Lisäksi kuntayhtymällä olisi edustaja alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 11 §:ssä tarkoitetuissa alueiden kehittämisen keskusteluissa, joiden tehtävänä on tukea maakuntalain 13 §:ssä tarkoitettua neuvottelua sekä edistää valtioneuvoston ja maakuntien yhteistyötä.

**8 §. Kuntayhtymän perustaminen.** Pykälässä säädettäisiin kuntayhtymän perustamisesta. Espoon, Kauniaisten, Helsingin ja Vantaan on päätettävä Uudenmaan maakunnan kasvupalveluja järjestävän kuntayhtymän perussopimuksesta viimeistään 1 päivänä maaliskuuta 2019. Jos perussopimus syntyy määräaikaan mennessä, vastuu Uudenmaan kasvupalvelujen järjestämisestä on kuntayhtymällä 1 päivästä tammikuuta 2020 lukien. Ellei perussopimusta syntyisi määräaikaan mennessä, Uudenmaan maakunta vastaisi 1 päivästä tammikuuta 2020 alkaen kasvupalveluista Uudenmaan alueella alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain mukaisesti.

**9 §. Yhtymäkokous.** Pykälässä säädettäisiin kuntayhtymän päätösvalasta. Ylintä päätösvaltaa käyttäisi 1 momentin mukaan yhtymäkokous. Yhtymäkokouksessa jokaisella jäsenkunnalla olisi edustaja. Pykälän 2 momentin nojalla jäsenkunnan edustaja käyttäisi jäsenkuntien asukaslukuun suhteutettua äänivaltaa. Äänivaltaa rajoitettaisiin kuitenkin siten, ettei yhdenkään kunnan ääniosuus olisi yli 50 %.

**10 §. Muutoksenhaku.** Kuntayhtymän päätöksiä koskisi kuntalain (410/2015) 16 luvussa säädetty muutoksenhakuoikeus. Kuntalain (410/2015) 16 luvussa säädetty muutoksenhakuoikeus on myös muun Uudenmaan maakunnan kunnan kuin tässä laissa tarkoitetun kuntayhtymän jäsenkunnalla ja sen jäsenellä, kun päätös koskee alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain tarkoittaman kasvupalvelun järjestämistä. Tässä pykälässä säädettyä muutoksenhakuoikeutta sovellettaisiin kasvupalvelulain x §:ssä tarkoitettuun päätöksen palveluntuottajan hyväksymisestä...

**11 §. Uudenmaan kasvupalvelujen rahoituksesta.** Pykälässä säädettäisiin Uudenmaan kasvupalvelujen rahoituksesta. Valtiovarainministeriö myöntäisi kuntayhtymälle rahoituksen kasvupalvelujen järjestämiseen hakemuksetta varainhoitovuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä. Kuntayhtymälle kasvupalvelujen järjestämiseen myönnettävä rahoitus vastaisi euromäärää, joka vähennettäisiin maakuntien rahoituksesta annetun lain (xx/xxxx) 22 a §:n perusteella Uudenmaan maakunnan valtion rahoituksesta.

Pykälän 2 momentin mukaan kuntayhtymän rahoituksen maksamisessa ja muutoksenhaussa noudatetaan, mitä maakuntien rahoituksesta annetun lain 22 §:n 2 momentissa ja 23–27 §:ssä säädetään.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Uudenmaan kasvupalvelujen rahoituksesta, joka poikkeaisi maakuntien rahoituksesta annetun lain 3 §:n 2 momentissa säädetyistä maakuntakohtaisen rahoituksen laskemisesta. Valtio myöntäisi Uudenmaan kasvupalvelujen määrärahat korvamerkittyinä suoraan kuntayhtymälle. Uudenmaan maakunnalle myönnettäisiin valtion rahoituksena euromäärä, joka saataisiin vähentämällä 9 §:n mukaisten sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisten kustannusten ja 17 §:n mukaisen asukaskohtaisen perushinnan summasta Uudenmaan maakunnalle 18 §:ssä tarkoitettujen kasvupalvelua kuvaavien tekijöiden perusteella määräytyvät laskennalliset kustannukset sekä se osuus 17 §:ssä tarkoitetuista asukasmäärän perusteella määräytyvistä laskennallisista kustannuksista, joka vastaa 1,5 prosenttia 18 §:n nojalla Uudenmaan maakunnalle määräytyvistä laskennallisista kustannuksista.

### 1.3 Laki alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain voimaanpanosta

**KAIKKI LAKILUONNOKSESSA OLEVAT AIKATAULUT TULLAAN VIELÄ VARMISTAMAAN, ETTÄ OVAT YHDENMUKAISET MAKU II VOIMAANTULOSÄÄNNÖSTEN KANSSA**

**1 §. Voimaan tulevat säännökset.** Pykälässä säädetään alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain sekä kasvupalvelujen järjestämisestä Uudenmaan maakunnassa annetun lain voimaantulon ajankohdasta. Tarkoituksena on, että lait tulisivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020.

**2 §. Kumottavat säädökset.** Pykälä sisältäisi säännöksen ehdotetulla lailla kumottavista laeista kumottavasta laista. Ehdotetulla lailla kumottaisiin laki alueiden kehittämisestä ja rakennerrahastotoiminnan hallinnoinnista (7/2014).

**3 §. Euroopan unionin rakennerrahastotehtäviä koskevat siirtymäsäännökset.** Pykälässä säädettäisiin Euroopan unionin rakennerrahasto-ohjelmien ja vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun rahastosta osarahoitettujen ohjelmien hallinnointiin tarvittavista siirtymäsäännöksistä. Siirtymäsäännökset ovat tarpeen, jotta ohjelmien toteuttamiseen ei maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksen vuoksi tulisi viivästyksiä kesken ohjelmakauden. *Sovellettaviksi jäävät asetukset tarkentuvat.*

Pykälän 1 momentissa mainittujen ohjelmien hallinnointi säilyisi samanlaisena ohjelmien sulkemiseen saakka. Ohjelmien sulkemisen lopullista päivämäärää ei voida tässä vaiheessa tarkoin sanoa.

Pykälän 2 momentissa on listattu tarkemmin se asiat, joissa siirtymäsäännöksiä ei tarvitse noudattaa ohjelmien sulkemiseen saakka, vaan joissa tehtävän luonteesta johtuen siirtymäsäännöksiä noudatetaan lyhyemmän aikaa. Näiden siirtymäsäännösten ehdotetaan olevan voimassa ohjelmien tukikelpoisuusajan päättymiseen saakka.

Jotta Euroopan unionin rakennerrahasto-ohjelman välittävien toimielinten tehtävien järjestäminen ja rakennerrahasto-ohjelman mahdollisimman keskeytymätön toimeenpano maakunnissa voidaan sovittaa yhteen maakuntalain voimaantulon ja sen mukaan määräytyvän maakuntien toiminnan aloittamisen kanssa pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että maakuntien liitot ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset voisivat voivat tämän lain voimaan tultua tehdä sopimuksen siitä, miten maakunnissa hoidettaisiin vuoden 2020 alusta lukien rakennerrahasto-ohjelman välittävien toimielimien tehtäviä rakennerrahastokauden 2014–2020 sulkemiseen saakka. Sopimukset tulisi tehdä niin, että ne antaisivat pohjan vuoden 2018 aikana tehtäviin välttämättömiin tietojärjestelmä- ja henkilöstömuutoksiin. Sopimusosapuolina olisivat maakuntien liitot ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. Työ- ja elinkeinoministeriö rakennerrahasto-ohjelman hallintoviranomaisena yhteensovittaisi neuvotteluja. Ministeriön mukanaololla neuvotteluissa pyrittäisiin varmistamaan, että valittu välittävien toimielinten hallinnointimalli täyttäisi niille lainsäädännössä asetetut vaatimukset. Sopimus olisi voimassa ohjelman sulkemiseen saakka. Maakuntahallinnon käynnistyttyä maakunnat sopisivat tehtävien järjestämisestä noudattaen maakuntalain 8. luvun säännöksiä yhteistoiminnasta. Ennen vuotta 2021 alkavaa uutta ohjelmakautta päätetään kyseistä kautta koskevista toimielinten järjestämisestä noudattaen silloin voimassa olevaa lainsäädäntöä.

**4 §. Maakuntien liitoissa vireillä olevia asioita ja henkilöstöä koskevat siirtymäsäännökset.** Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset maakuntien liittojen tehtävien ja henkilöstön siirtymisestä perustettaviin maakuntiin. Maakuntaudistuksessa ehdotetaan maakuntien liittojen tehtävät siirrettäväksi maakunnille. Maakuntien liittojen henkilöstö siirtyisi näin kokonaisuudessaan uusien maakuntien palvelukseen. Tässä laissa tarkoitettuja maakuntalain 6 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitettuja maakuntien liittojen lakisääteisiä tehtäviä ovat alueiden kehittämisestä ja rakennerrahastojen hallinnoinnista annetussa laissa (7/2014) säädetyt aluekehittämisviranomaisen tehtävät, mukaan lukien siihen kuuluvat välittävän toimielimen tehtävät. Näihin tehtäviin liittyvät vireillä olevat asiat, tehdyt sopimukset ja sitoumukset samoin kuin niistä johtuvat oikeudet ja velvollisuudet ehdotetaan 2 momentin mukaan siirrettäväksi 1 päivästä tammikuuta 2020 toimivaltaiselle maakunnalle. Toimivaltainen maakunta määräytyisi muun lainsäädännön perusteella. Välittävän toimielimen tehtävien hoitamista on keskitetty valtioneuvoston asetuksella alueiden kehittämisestä ja rakennerrahastojen hallinnoinnista (356/2014) sen 19 ja 20 pykälissä eräisiin maakuntien liittoihin. Hallituksen linjauksen mukaan kaikki maakunnat tulisivat olemaan välittäviä toimielimiä, ja näin välittävien toimielinten tehtäviä hoitaisivat kaikki maakunnat, elleivät ne muuta sovi. Maakuntien omaisuusjärjestelyjä koskevat säännökset sisältyisivät voimaantulolain 4 pykälään.

Työnantajavaihdostilanteita sääntelee virkamies- ja työoikeudessa niin sanottu liikkeenluovutusperiaate. Liikkeenluovutuksella tarkoitetaan kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain (304/2003) (jäljempänä viranhaltijalaki) 25 §:n mukaan kunnan tai kuntayhtymän toiminnallisen osan luovuttamista toiselle

työnantajalle, jos luovutettava osa pysyy luovutuksen jälkeen samana tai samankaltaisena. Työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 10 §:n mukaan työnantajan liikkeen luovutuksella tarkoitetaan puolestaan yrityksen, liikkeen, yhteisön tai säätiön tai näiden toiminnallisen osan luovuttamista toiselle työnantajalle, jos luovutettava, pää- tai sivutoimisena harjoitettu liike tai sen osa pysyy luovutuksen jälkeen samana tai samankaltaisena. Liikkeenluovutuksessa työnantajan luovutushetkellä voimassa olevista työ- ja virkasuhteista johtuvat oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät uudelle työnantajalle.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että siirrettäessä maakuntien liittojen tehtäviä uuteen maakuntaan tai maakuntien valtakunnalliseen palvelukeskukseen, tehtävien ja tehtäviä hoitavan henkilöstön siirtoon sovellettaisiin liikkeenluovutusta. Tämä tarkoittaisi sitä, että henkilöstön siirtyminen katsottaisiin suoraan liikkeenluovutukseksi. Näin ollen viranhaltijalain ja työsopimuslain liikkeenluovutussäännöksiä sovellettaisiin kaikkiin maakuntauudistuksen yhteydessä toteutettaviin työnantajan vaihtumista merkitseviin muutoksiin riippumatta siitä, täyttyvätkö niissä viranhaltijalain ja työsopimuslain liikkeenluovutukselle säädetty tunnusmerkit. Maakuntauudistuksessa henkilöstö siirtyisi sen maakunnan tai maakuntien valtakunnallisen palvelukeskuksen palvelukseen, jonne siirtyvät ne tehtävät, joita henkilö on hoitanut.

Liikkeenluovutuksessa luovutuksensaaja tulee sidotuksi aikaisempaa työnantajaa sitoneeseen virka- ja työehtosopimukseen siihen saakka, kunnes sen voimassaoloaika päättyy, vaikkei työnantaja olisikaan kyseisen työnantajaliiton jäsen työehtosopimuslain (436/1946) 5 §:n ja viranhaltijalain 25 §:n mukaan. Tämän jälkeen aletaan soveltaa luovutuksensaajaa sitovaa virka- tai työehtosopimusta. Tämä periaate koskee myös paikallisia virka- ja työehtosopimuksia. Jos paikallinen sopimus on toistaiseksi voimassa oleva, sitoo se luovutuksensaajaa, jollei luovuttaja tai luovutuksensaaja ole irtisanonut sopimusta.

Maakuntien liittojen palveluksessa oleva henkilöstö siirtyisi suoraan tämän lain nojalla maakuntien tai maakuntien palveluskusten palvelukseen kunnallisen viranhaltijalain ja työsopimuslain liikkeenluovutusperiaatteiden mukaisesti niin sanottuina vanhoina työntekijöinä ja säilyttäisi siirtymähetkellä voimassa olevat virka- tai työsuhteeseen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet. Työnantajan luovutushetkellä voimassa olevista virka- tai työsuhteista johtuvista oikeuksista ja velvollisuuksista sekä niihin liittyvistä etuuksista vastaa luovutuksen jälkeen uusi työnantaja. Viranhaltijalain 25 §:n työsopimuslain 1 luvun 10 §:n mukaan ennen luovutusta erääntyneestä palkka- tai muusta palvelussuhteesta johtuvasta saatavasta vastaavat luovuttaja ja luovutuksensaaja yhteisvastuullisesti. Luovutuksensaajalla ei ole oikeutta pelkästään luovutuksen perusteella irtisanoa virka- tai työsuhdetta. Viranhaltijalain 39 §:n ja työsopimuslain 7 luvun 5 §:n nojalla viranhaltijalla ja työntekijällä on liikkeenluovutuksen yhteydessä oikeus irtisanoa palvelussuhde päättymään irtisanomisaikaa noudattamatta luovutuspäivästä tai myöhemminkin viimeistään kuukauden kuluttua saatuaan tiedon luovutuksesta.

Liikkeenluovutusperiaatetta sovelletaan riippumatta siitä, missä järjestyksessä maakuntien organisaatioita perustetaan. Näin ollen henkilöstö voi siirtyä liikkeenluovutusperiaatteella kunnan, kuntayhtymän tai maakuntien liittojen palveluksesta suoraan maakuntaan tai maakuntakonserniin kuuluvan tai maakuntien määräysvallassa olevan yhteisön palvelukseen. Jos maakuntakonserniin kuuluva tai maakuntien määräysvallassa olevan yhteisö perustetaan vasta maakuntien toiminnan jo alettua, siirtyy henkilöstö ensin maakuntaan ja sieltä maakuntakonserniin kuuluvan tai maakuntien määräysvallassa olevan yhteisön palvelukseen.

Ehdottavan pykälän 4 momentin mukaan liikkeenluovutukseksi katsottaisiin 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien tukipalvelutehtävien ja henkilöstön siirrot maakuntiin tai maakuntien valtakunnallisiin palvelukeskuksiin, mikäli tehtäviä hoitavan henkilön tosiasiallisista työtehtävistä vähintään puolet olisi mainittuihin tehtäviin kohdistuvia tukipalvelutehtäviä.

Viranhaltijalain 25 §:n ja työsopimuslain 1 luvun 10 §:n mukaan luovuttaja on luovutuksensaajalle vastuussa ennen luovutusta erääntyneestä saatavasta, jollei muuta ole sovittu. Maakuntauudistuksessa on linjattu, että kunnat eivät erikseen maksa maakunnille vuodenvaihteessa **2018–2019?** erääntynyttä lomapalkkavelkaa. Maakunnat vastaavat lomapalkasta ja se sisältyy maakunnille siirtyvään rahoitukseen. Tästä ehdotetaan säädettäväksi pykälän 5 momentissa.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin siirtymäajasta, jonka aikana tehtävien ja henkilöstön jatkosiirto maakuntakonserniin kuuluvaan tai maakuntien määräysvallassa olevaan yhteisöön luettaisiin niin ikään liikkeenluovutukseksi. Maakuntakonserni määrittää maakuntalain 4 §:n 1 momentissa. Maakunta tytäryhteisöineen muodostaa maakuntakonsernin. Maakunnan tytäryhteisö on yhteisö, jossa maakunnalla on kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta. Se, mitä maakunnan tytäryhteisöstä säädetään, sovelletaan myös maakunnan määräysvaltaan kuuluvaan säätiöön. Maakuntien määräysvallassa

olevia yhteisöjä olisivat maakuntien valtakunnalliset palvelukeskukset ja muut yhteisöt, joista maakunnilla yhdessä on kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta.

Maakunnat voisivat näin järjestää palvelujen yhtiöittämisen 31.12.2020 **2021?** mennessä, ja henkilöstö siirtyisi tällöin myös jatkoluovutuksessa liikkeenluovutuksen periaattein. Näin voidaan tehdä ensiksi siirto maakunnalle ja sitten yhtiöön, ja molemmat siirrot katsotaan liikkeenluovutukseksi. Säännös turvaa henkilöstön asemaa ja antaa käytännön siirtymäajan yhtiöittämiseen. Yhtiöittäminen voitaisiin tällöin tehdä hallitusti ja vaaleilla valitun maakuntavaltuuston johdolla.

**5 §.** *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa, kehittämis- ja hallintokeskuksessa sekä työ- ja elinkeinotoimistoissa vireillä olevia asioita koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälä sisältäisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia, kehittämis- ja hallintokeskusta ja työ- ja elinkeinotoimistoja koskien vireillä olevia asioita koskevat siirtymäsäännökset. Pykälän 1 momentti sisältäisi maakunnille siirtyviä, vireillä olevia asioita koskevan siirtymäsäännöksen. Säännöksen mukaan ELY-keskuksessa, KEHA-keskuksessa ja TE-toimistossa vireillä olevat asiat sekä tehdyt sopimukset ja sitoumukset ja niistä johtuvat oikeudet ja velvollisuudet, jotka tämän lain tai muun lain nojalla kuuluvat maakunnalle, siirtyisivät sille maakunnalle, jonka maakuntalain ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain voimaannpanosta annetun lain (xxxx/yyyy) 5 §:ssä tarkoitettuun alueeseen ne kuuluvat, jollei lailla tai asetuksella toisin säädetä.

**6 §.** *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, kehittämis- ja hallintokeskuksen sekä työ- ja elinkeinotoimistojen omaisuuden siirtyminen maakunnille.* Pykälä sisältäisi säännökset valtiolta maakunnalle siirtyviin tehtäviin liittyvistä omaisuusjärjestelyistä. Siirrossa noudatettaisiin samoja periaatteita kuin kunnasta maakuntaa siirtyvän irtaimen sekä sopimusten ja vastuiden siirtämisessä.

Pykälän 1 momentin mukaan maakunnalle siirtyisi 1 päivänä tammikuuta 2020 elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, kehittämis- ja hallintokeskuksen ja työ- ja elinkeinotoimistojen tässä laissa ja tämän lain toimialaan kuuluvissa laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen liittyvä omistama irtaimisto, irtaimen omaisuuden omistusta, hallintaa ja käyttöä koskevat oikeudet sekä immateriaaliset oikeudet ja luvat. Jos tässä laissa tarkoitettut tehtävät siirtyisivät ELY-keskukselta, KEHA-keskukselta tai TE-toimistolta yhtä useammalle maakunnalle, omaisuus siirtyisi maakunnille tehtävien siirtymistä vastaavassa suhteessa, elleivät valtio ja maakunnat toisin sovi.

**7 §.** *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia, kehittämis- ja hallintokeskusta sekä työ- ja elinkeinotoimistoja sitovien sopimusten ja vastuiden siirtäminen maakunnille.* Pykälässä säädettäisiin valtiolta maakunnalle siirtyvistä sopimuksista ja vastuista. Pykälä vastaisi periaatteiltaan maakuntalain ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain voimaannpanosta annetun lain 22 §:ä.

Valtio siirtäisi maakunnalle alueiden ja kasvupalveluista annetussa laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen liittyvät sopimukset 1.1.2020 lukien. Jos sopimus liittyisi myös valtion jäljelle jääviin tehtäviin eikä sitä olisi mahdollista siirtää tai jakaa, valtion ja maakunnan sopisivat sopimukseen liittyvien vastuiden jakautumisesta valtion ja maakunnan välillä. Maakunnan vastuulle siirtyisivät erilaiset palvelujen ostoihin liittyvät sopimukset. Siirtyviin sopimuksiin lukeutuivat siis muun muassa valtion solmimat sopimukset aluekehittämiseen ja kasvupalveluihin liittyvien maakunnallisten palvelujen tuottamisesta. Joissakin tilanteissa sopimuksen irtisanominen voisi olla perusteltua.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että maakunta voisi käyttää Senaatti-kiinteistöjen, Hansel Oy:n, Valtorin ja Palkeiden ja kehittämis- ja hallintokeskuksen toteuttamia hankintasopimuksia sekä Hansel Oy:n kilpailuttamien puitejärjestelyjä ja hankintasopimuksia samoin kuin kehittämis- ja hallintokeskuksen kilpailuttamia puitejärjestelyjä x.x.20xx saakka ulottuvan siirtymäkauden.

**7 a §.** *Uudenmaan kasvupalveluiden järjestämiseen liittyvän omaisuuden, sopimusten ja vastuiden siirtyminen kuntayhtymälle.* Pykälässä säädettäisiin Uudenmaan kasvupalveluiden järjestämiseen liittyvän valtion omaisuuden, sopimusten ja vastuiden siirtymisestä kasvupalvelujen järjestämisestä Uudenmaan maakunnassa annetussa laissa tarkoitettulle kuntayhtymälle. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin edellä 6 ja 7 §:ssä säädetystä poikkeavalla tavalla ELY-keskuksia, ELY-keskusten ja TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskusta sekä TE-toimistoja sitovien sopimusten ja vastuiden siirtymisestä Uudenmaan kasvupalvelujen järjestämisen osalta. Omaisuus siirtyisi kuntayhtymälle Uudenmaan kasvupalvelutehtäviä vastaavassa suhteessa, elleivät kuntayhtymä ja valtio toisin sopisi. Valtio ja kuntayhtymä sopisivat sopimukseen liittyvän vastuun jakamisesta, ellei sopimuksia olisi mahdollista jakaa. Tämä vastaisi sitä, mitä edellä 6 ja 7 §:ssä, säädettäisiin omaisuuden, sopimukseen liittyvien velvoitteiden ja vastuiden jakamisesta.

**8 §.** *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, kehittämis- ja hallintokeskuksen sekä työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstön asema ja siirtyminen.* Pykälässä säädettäisiin henkilöstön asemasta maakuntauudistuksessa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, että maakuntauudistuksessa tapahtuvat työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tehtävien ja niitä hoitavan henkilöstön siirrot ELY-keskuksista, kehittämis- ja hallintokeskuksesta ja TE-toimistoista maakuntiin katsottaisiin virkasuhteisten osalta valtion virkamieslain (750/1994) 5 e §:ssä ja työsopimussuhteisten osalta työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 10 §:ssä tarkoitetuksi liikkeenluovutukseksi. Tehtävien ja toiminnan uudelleenjärjestelyihin sovellettaisiin myös EY:n liikkeenluovutusdirektiiviä (2001/23/EY). Työnantajavaihdostilanteita sääntelee virkamies- ja työoikeudessa niin sanottu liikkeenluovutusperiaate. Liikkeenluovutuksella tarkoitetaan valtion virkamieslain 5 e §:n mukaan valtion toiminnallisen osan luovuttamista toiselle työnantajalle, jos luovutettava osa pysyy luovutuksen jälkeen samana tai samankaltaisena. Työsopimuslain 1 luvun 10 §:n mukaan työnantajan liikkeen luovutuksella tarkoitetaan puolestaan yrityksen, liikkeen, yhteisön tai säätiön tai näiden toiminnallisen osan luovuttamista toiselle työnantajalle, jos luovutettava, pää- tai sivutoimisena harjoitettu liike tai sen osa pysyy luovutuksen jälkeen samana tai samankaltaisena. Liikkeenluovutuksessa työnantajan luovutushetkellä voimassa olevista työ- tai virkasuhteista johtivat oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät uudelle työnantajalle.

Siirtyvien valtion virkamiesten osalta valtion virkamieslain ja siirtyvien valtion työntekijöiden osalta työsopimuslain liikkeenluovutussäännöksiä sovellettaisiin kaikkiin maakuntauudistuksen yhteydessä toteutettaviin työnantajan vaihtumista merkitseviin muutoksiin riippumatta siitä, täytyvätkö niissä valtion virkamieslaissa ja työsopimuslaissa liikkeenluovutukselle säädetyt tunnusmerkit.

Liikkeenluovutusperiaatteen mukaan henkilöstö siirtyisi tehtäviensä siirtymisen mukana uuden organisaation palvelukseen. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa, TE-toimistoissa sekä KEHA-keskuksessa siirtyviä tehtäviä hoitava henkilö siirtyisi maakuntauudistuksessa sen maakunnan tai maakuntien valtakunnallisen palvelukeskuksen palvelukseen, jolle siirtyisivät ne tehtävät, joita asianomainen henkilö on hoitanut ennen siirtymistä. Määräaikaisessa palvelussuhteessa oleva henkilöstö siirtyisi maakuntaan määräaikaisen palvelussuhteensa keston ajaksi.

Liikkeenluovutuksessa luovutuksensaaja tulee sidotuksi aikaisempaa työnantajaa sitoneeseen virka- ja työehtosopimukseen siihen saakka, kunnes sen voimassaoloaika päättyy, vaikkei luovutuksensaaja olisikaan kyseisen työnantajaliiton jäsen (työehtosopimuslain (436/1946) 5 §, valtion virkamieslain 5 f §). Tämän jälkeen sovellettaisiin luovutuksensaajaa sitovaa virka- tai työehtosopimusta. Tämä koskee myös paikallisia virka- ja työehtosopimuksia. Jos paikallinen virka- tai työehtosopimus on toistaiseksi voimassaoleva, se sitoo luovutuksensaajaa, jollei luovuttaja tai luovutuksensaaja ole irtisanonut sopimusta.

Henkilöstö siirtyisi suoraan lain nojalla maakuntien palvelukseen valtion virkamieslain ja työsopimuslain liikkeenluovutusperiaatteiden mukaisesti niin sanottuina vanhoina työntekijöinä ja säilyttäisi siirtymähetkellä voimassa olevat virka- tai työsuhteeseen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet. Tämä ei kuitenkaan koskisi niitä oikeuksia ja velvollisuuksia, jotka johtuvat nimenomaan virkasuhteesta eivätkä ole ominaisia työsuhteelle, silloin, kun virkamies siirtyisi työsopimussuhteeseen luovutuksensaajan palvelukseen.

Työnantajan luovutushetkellä voimassa olevista virka- tai työsuhteista johtuvista oikeuksista ja velvollisuuksista sekä niihin liittyvistä etuuksista vastaisi luovutuksen jälkeen uusi työnantaja. Ennen luovutusta erääntyneestä palkka- tai muusta palvelussuhteesta johtuvasta saatavasta vastaisivat luovuttaja ja luovutuksensaaja yhteisvastuullisesti. Luovuttaja olisi kuitenkin luovutuksensaajalle vastuussa ennen luovutusta erääntyneestä saatavasta, jollei muuta ole sovittu.

Luovutuksensaajalla ei ole oikeutta pelkästään luovutuksen perusteella irtisanoa virka- tai työsuhdetta. Valtion virkamieslain 29 a §:n ja työsopimuslain 7 luvun 5 §:n nojalla virkamiehellä ja työntekijällä on liikkeenluovutuksen yhteydessä oikeus irtisanoa palvelussuhde päättymään irtisanomisaikaa noudattamatta luovutuspäivästä tai myöhemminkin viimeistään kuukauden kuluttua saatuaan tiedon luovutuksesta.

Siirtyvien tehtävien tarkat henkilötyövuodet olisi selvitettävä maakuntien väliaikaishallinnon ja valtion virastojen välillä hyvissä ajoin ennen 31.12.2018. Henkilöstön siirtymisten valmistelussa olisi tärkeää varmistua siitä, että välttämätön palvelutuotanto turvattaisiin siirtymätilanteessa ja muutoinkin yhteen sovitettaisiin henkilöstöresurssit siten, että sekä maakunnilla että valtion virastoilla olisi myös jatkossa käytössään riittävä ja osaava henkilöstö.

Liikkeenluovutusperiaatetta sovellettaisiin riippumatta siitä, missä järjestyksessä maakuntien organisaatioita perustetaan. Näin ollen henkilö voisi siirtyä liikkeenluovutusperiaatteella valtion virastosta suoraan maakunnan tai maakuntakonserniin kuuluvan tai maakuntien määräysvallassa olevan yhteisön palvelukseen. Jos maakuntakonserniin kuuluva tai maakuntien määräysvallassa oleva yhteisö perustettaisiin vasta maakuntien toiminnan jo alettua, siirtyisi henkilöstö ensin maakuntaan ja sieltä maakuntakonserniin kuuluvan tai maakuntien määräysvallassa olevan yhteisön palvelukseen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin henkilöstön siirtymisestä maakuntakonserniin kuuluvaan sekä maakuntien määräysvallassa olevaan yhteisöön sekä siirtymäajasta, jonka aikana tehtävien jatkosiirto maakuntakonserniin kuuluvaan tai maakuntien määräysvallassa olevaan yhteisöön katsottaisiin niin ikään liikkeenluovutukseksi. Maakuntakonserni määritellään maakuntalain 4 §:n 1 momentissa. Maakunta tytäryhteisöineen muodostaa maakuntakonsernin. Maakunnan tytäryhteisö on yhteisö, jossa maakunnalla on kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta. Se, mitä maakunnan tytäryhteisöstä säädetään, sovelletaan myös maakunnan määräysvaltaan kuuluvaan säätiöön. Maakunnat voisivat näin järjestää palvelujen yhtiöittämisen 31.12.2020 **2021?** mennessä, ja henkilöstö siirtyisi tällöin myös jatkoluovutuksessa liikkeenluovutuksen periaattein. Näin voitaisiin tehdä ensiksi siirto maakunnalle ja sitten siirto maakunnan tytäryhteisöön, ja molemmat siirrot katsottaisiin liikkeenluovutukseksi. Säännös turvaisi henkilöstön asemaa ja antaisi käytännön siirtymäajan yhtiöittämiseen. Yhtiöittäminen voitaisiin tällöin tehdä hallitusti ja vaaleilla valitun maakuntavaltuuston johdolla. Yhtiöittämisen siirtymäajasta säädettäisiin lain 44 §:ssä. Henkilö siirtyisi maakuntakonserniin kuuluvan tai maakuntien määräysvallassa olevan yhteisön palvelukseen, jos siirtyvät tehtävät muodostaisivat vähintään puolet hänen tosiasiallisista työtehtävistään.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siirtymisestä maakuntakonserniin kuuluvaan tai maakuntien määräysvallassa olevaan yhteisöön. Virkamies siirtyisi maakuntakonserniin kuuluvaan tai maakuntien määräysvallassa olevaan yhteisöön työsopimussuhteeseen. Kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 25 §:n 2 momentin mukaan, jos liikkeen luovutus tapahtuu yksityisoikeudelliselle yhteisölle, siirtyvät viranhaltijat työsopimussuhteeseen luovutuksensaajan palvelukseen. Vastaavaa säännöstä ei ole valtion virkamieslaissa.

Maakuntien tulee pitää valmistelun lähtökohtana hallituksen 5.4.2016 tekemää linjausta, jonka mukaan tehtävien uudelleenjärjestelyissä minimoidaan siirtymiset paikkakunnalta toiselle. Linjauksen toteuttamiseksi maakunnat voivat hyödyntää esimerkiksi maakuntalain 8 luvussa säädettyjä vapaaehtoisia yhteistoiminnan muotoja. Maakunnat voivat muun muassa perustaa yhteisiä virkoja tai sopia tehtävän antamisesta toisen maakunnan viranhaltijan hoidettavaksi. Maakunnat voivat myös sopia palvelujen tuottamisesta yhteistoiminnassa tai vastuumaakuntamallilla siten, että jokin maakunta hoitaa tehtävää yhden tai useamman maakunnan puolesta.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin valtion henkilöstön siirrosta kasvupalvelujen järjestämisestä Uudenmaan maakunnassa annetussa laissa tarkoitettuun kuntayhtymään. Edellä samassa pykälässä säädetyistä poiketen Uudenmaan kasvupalvelutehtäviä hoitava henkilöstö siirtyisi pääkaupunkiseudun kuntien, Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan perustamaan kuntayhtymään, joka järjestäisi kasvupalvelut Uudenmaan alueella. Samoin kuin edellä 1 momentissa tehtäviä hoitavan henkilöstön siirto katsottaisiin liikkeenluovutukseksi.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin edellä 4 momentissa tarkoitetun kuntayhtymään siirtyvän henkilöstön palvelussuhteesta. Kuntayhtymään siirtyvä valtion virkamies siirtyisi virka- tai työsopimussuhteeseen sen mukaan, koskisiko hänen sisältäisikö hänen tehtävänsä kuntayhtymässä julkisen vallan käyttöä. Kuntayhtymän tytäryhteisöön siirtyvä valtion henkilöstö siirtyisi työsopimussuhteeseen.

**9 §. Lisäeläketurva.** Maakuntakonserniin kuuluvan tai maakunnan määräysvallassa olevan 31 päivään joulukuuta 2021 mennessä perustetun yhteisön on huolehdittava julkisten alojen eläkelain voimaanpanolain (82/2016) 8 §:n 2 momentin tasoisen lisäeläkeosuuden säilymisestä henkilöillä, jotka siirtyvät niiden palvelukseen maakuntauudistuksesta ja tämän lain nojalla johtuvan järjestelyn johdosta valtion palveluksesta ja joiden palvelussuhde jatkuu yhteisössä yhdenjaksoisesti eläketapahtumaan saakka.

Maakuntauudistuksessa tehtäviä siirrettäessä valtiolta maakuntakonserniin kuuluvan tai maakuntien määräysvallassa olevan 31 päivään joulukuuta 2021 mennessä perustetun yhteisön palvelukseen, siirtyvät henkilöt säilyttävät oikeuden julkisten alojen eläkelain voimaanpanolain (82/2016) 8 §:n 2 momentin mukaiseen lisäeläkeosuuteen, jos:

- 1) palvelussuhde täyttää julkisten alojen eläkelain voimaanpanolain 9 §:n mukaiset yhdenjaksoisuusedellytykset, kun järjestämisvastuu siirtyy 42 §:n mukaisesti ja
- 2) palvelussuhde jatkuu 1 kohdassa mainitussa pykälässä edellytetyllä tavalla yhdenjaksoisena valtion palveluksessa siitä, kun järjestämisvastuu siirtyy 42 §:n mukaisesti.

**9 a §.** *Uudenmaan kuntayhtymän henkilöstön lisäeläketurva.* Pykälässä säädettäisiin edellä 9 §:ssä säädettyä vastaavalla tavalla lisäeläketurvasta kasvupalvelujen järjestämisestä Uudenmaan maakunnassa annetussa laissa tarkoitetussa kuntayhtymässä.

**10 §.** *Selvitys maakunnille siirtyvästä irtaimistosta ja sopimuksista.* Pykälässä säädettäisiin siitä, että ELY-keskusten, KEHA-keskuksen ja TE-toimistojen olisi tehtävä viimeistään xx päivänä xxkuuta 20xx maakunnalle yksityiskohtainen selvitys tässä laissa tarkoitetuista maakunnalle ja kasvupalvelujen järjestämisestä Uudenmaan maakunnassa annetussa laissa tarkoitetulle kuntayhtymälle siirtyvästä omaisuudesta ja sopimuksista.

Selvityksessä tulisi yksilöidä, mitkä ELY-keskuksen, KEHA-keskuksen tai TE-toimiston hallinnassa olevat toimitilat olisivat siirtymässä maakunnan ja kuntayhtymän hallintaan. Selvityksestä tulisi toimitilan yksilöinnin lisäksi käydä yksityiskohtaisesti ilmi hallinnoiko valtion viranomainen tilaa omistuksen vai vuokrasopimuksen nojalla. Jos tila on valtion viranomaisen omistuksessa, sen tulisi tehdä selkoa tilan ylläpitokustannuksista ja tilaan liittyvistä kohtuullisista pääomakustannuksista. Jos valtion viranomainen hallinnoi tilaa vuokrasopimuksen tai muun käyttöoikeussopimuksen nojalla, sopimus tulisi mahdollisimman tarkoin yksilöidä. Myös muut maakunnan ja kuntayhtymän vastuulle siirtyvät sopimukset tulisi yksilöidä ja luetteloida mahdollisimman yksityiskohtaisesti.

Mikäli sopimus olisi sellainen, ettei sitä olisi mahdollista siirtää tai jakaa eikä sitä olisi myös taloudellisesti tai muista syistä perusteltua irtisanoa, valtion viranomaisen tulisi selvityksessä esittää, miten sopimukseen liittyvä vastuu jakautuisi ja käytännössä hoidettaisiin valtion viranomaisen ja maakunnan sekä kuntayhtymän kesken. Tarvittaessa valtion viranomaisen ja maakunnan tulisi neuvotella asiasta.

Yksityiskohtaista luetteloa valtiolta siirtyvästä irtaimistosta ei olisi välttämättä tarpeen tehdä, vaan lähtökohtaisesti maakunnalle ja kuntayhtymälle siirtyisi toimitiloissa oleva, toimintaan liittyvä irtain omaisuus. Tältä osin selvityksen pohjana olisi perusteltua käyttää mahdollisuuksien mukaan käyttöomaisuuskirjanpitoa. Selvityksessä tulisi kuitenkin erikseen luetteloida sellainen irtain omaisuus, jonka omistusoikeus tulee rekisteröidä, kuten esimerkiksi autot.

**11 §.** *Järjestämisvastuun siirtyminen.* Pykälässä säädettäisiin laissa alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista tarkoitettujen maakunnallisten tehtävien järjestämisvastuiden siirtymisestä valtiolta maakunnille ja kuntayhtymälle. Siirto tapahtuisi 1 päivänä tammikuuta 2020. Kyseisestä ajankohdasta lukien valtiolla ei enää olisi järjestämisvastuuta näistä siirtyvistä palveluista.

**12 §.** *Järjestämisvastuun siirtymistä edeltävät täytäntöönpanotoimet.* Kasvupalvelujen luominen on monivaiheinen prosessi, jonka on arvioitu vievän jopa kymmenen vuotta. Tarvittavan lainsäädännön valmistelun ohella on syksyllä 2016 käynnistetty palveluja ja palvelukuvauksia koskeva valmistelu, jonka pohjalta varsinainen tehtävien uudelleen järjestely ja nykyisten virkatyönä tuotettavien palvelujen siirtäminen yksityisten toimijoiden tuotettavaksi voidaan käynnistää. Säännöksessä annettaisiin työ- ja elinkeinoministeriölle valtuus käynnistää kasvupalvelu-uudistus tarkoituksenmukaiseksi katsottavilla pilottihankkeilla, joilla erikseen valikoituvien ELY-keskusten ja/tai TE-toimistojen toiminnasta tuoteistettaisiin palveluja tai palvelukokonaisuuksia ja näitä pyrittäisiin irrottamaan valtionhallinnosta.

Uudistushankkeet tulisi toteuttaa maakuntauudistuksessa noudatettavia henkilöstön aseman ja oikeudet huomioon ottavia toimintatapoja vastaavin periaattein. Henkilöstölle tarjottaisiin esimerkiksi yrittäjäys-, hankinta- ja laadunvarmistuskoulutusta. Järjestämistehtävien eriyttäminen jo ennen vuotta 2020 mahdollistaa henkilöstön osaamisen kehittämisen erityisesti järjestämistehtäviin. ELY-keskusten ja TE-toimistojen henkilöstö olisi mukana suunnittelemassa ja rakentamassa niitä toimintoja, joilla järjestämistehtävät organisoidaan maakuntaan. Mikäli valtio itse yhtiöittäisi toimintoja, noudatettaisiin liikkeenluovutusta koskevia periaatteita eli henkilöstö siirtyisi yhtiöihin vanhoina työntekijöinä ja entisiin palkka- ja työsuhte-eduin. Mikäli valtio muodostaisi toiminnoista erillisiä kokonaisuuksia ja luovuttaisi niitä yksityisille toimijoille, noudatettaisiin samoin liikkeen luovutusta koskevia periaatteita. Kolmantena toteutusvaihtoehtona olisi siirtyminen palvelussuhteesta yrittäjäksi siten, että valtio tekisi siirtyvän henkilön tai siirtyvien henkilöiden kanssa palvelujen ostamista koskevan sopimuksen, joka mahdollistaisi toiminnan käynnistämisen ja turvaisi yrittäjäksi siirtyvien aseman määrääjäksi. Tällaisen sopimuksen enimmäiskesto ei kuitenkaan saisi ylittää kolmea vuotta eikä sopimus saisi tuottaa yksinoikeuksia palvelun tarjoamiseen. Tällä sekä varmistetaan toimintansa aloittavien maakuntien mahdollisuus järjestää kasvupalveluja oman harkintansa mukaisesti, että estetään kilpailua rajoittavien sopimuskäytäntöjen syntyminen.

**13 §.** *Yhteistoiminnasta sopiminen.* Pykälässä säädettäisiin maakuntien ja kuntayhtymän yhteistoiminnan varmistamisesta tilanteessa, jossa maakunnat eivät sopisi 38 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamisesta

yhteisesti maakuntalain 8 luvun mukaisesti x päivään xxkuuta 20xx mennessä. Pykälässä esitetään valtioneuvostolle työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä oikeutta päättää järjestämistehtävän keskittämisestä yhdelle tai useammalle maakunnalle ja kuntayhtymälle siihen saakka, kunnes maakunnat pääsevät sopimukseen yhteistoiminnasta.

**14 §. Voimaantulo.** Pykälässä ehdotetaan, että laki tulisi voimaan x päivänä y kuuta 20xx. Lain 2 § tulisi kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 2020.

## **2 Tarkemmat säännökset ja määräykset**

Lakiehdotukseen alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista sisältyy useita valtuuksia antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Ehdotuksen mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä seuraavissa tapauksissa:

- hallintoviranomaisen, todentamisviranomaisen ja tarkastusviranomaisen tehtävistä sekä välittävillä toimielimillä asetettavista edellytyksistä ja tehtävistä,
- aluekehittämispäätöksen valmistelusta ja sisällöstä,
- tukialueiden määräämis- ja jakoperusteista,
- maakuntalain 122 pykälässä säädetyn palvelukeskuksen palvelujen käyttövelvoitteesta, tuottamisen tavoista ja sisällöstä,
- maakunnan omavalvontaohjelman sisällöstä ja laatisesta sekä omavalvontaohjelmaan sisältyvästä suunnitelmasta laadunhallinnan ja vaikuttavuuden edistämiseksi sekä
- alueiden uudistumisen neuvottelukunnan kokoonpanosta, toimikaudesta ja tarkemmista tehtävistä.

Lisäksi lakiehdotukseen alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista sisältyy ehdotus, jonka mukaan työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voitaisiin säätää järjestämisen ja tuottamisen menettelytavoista silloin, kun maakunnalle taikka yhdelle tai useammalle maakunnan kunnalle voidaan valtion talousarviossa osoittaa järjestämis- tai tuottamisvastuu sellaisesta kasvupalvelusta tai siihen liittyvästä toiminnasta, jota varten talousarviossa osoitetaan erillinen määräraha.

## **4 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys**

Ehdotetulla lailla on seuraavia liittyntöjä perustuslakiin.

### ***PeL 2 § Kansanvaltaisuus***

Perustuslain 2 §:n perusteella valtiojärjestyksen perusteisiin kuuluu kansanvaltaisuusperiaate. Sen mukaan kaikella julkisen vallan käytöllä tulee olla demokraattinen perusta (PeVL 67/2014 vp.). Perustuslain 2 §:n säännöksillä kansanvaltaisuudesta on läheinen yhteys myös perustuslain 14 §:n 4 momenttiin, jonka mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon. Maakuntien tehtävissä kansanvaltaisuus toteutuisi välittömien vaalien, maakuntavaalien, kautta.

Uudenmaan kasvupalveluiden järjestämisestä säädettäisiin laissa kasvupalveluiden järjestämisestä Uudenmaan maakunnassa. Uudenmaan maakunnassa kasvupalvelut järjestäisi kuntayhtymä, jonka pääkaupunkiseudun kunnat Espoo, Helsinki, Kauniainen ja Vantaa perustaisivat ja jonka jäseneksi kaikilla Uudenmaan kunnilla olisi oikeus tulla vuoden 2019 alusta lukien. Käsillä olevaa maakuntauudistusta ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta edeltävä pääministerien Jyrki Katainen ja Alexander Stubb hallituksen aikainen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus kaatui vuonna 2014 perustuslakivaliokunnan näkemykseen siitä, että tehtävien kuntayhtymäpohjainen hallintomalli ei täyttänyt julkisen vallan kansanvaltaisen perustan vaatimusta. Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan PeVL 67/2014 vp, että esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 324/2014 vp) on ongelmallinen kansanvaltaisuusperiaatteen kannalta. Kuntapohjaisessa hallintomallissa sosiaali- ja terveysalueen kuntayhtymät olisivat muodostuneet poikkeuksellisen suuriksi (keskimäärin yli 60 kuntaa), jolloin pienten kuntien ääniosuudet yhtymävaltuustossa olisivat jääneet hyvin pieniksi ja asukkaiden vaikutusmahdollisuudet heikoiksi. Perustuslakivaliokunta kiinnitti tuolloin huomiota myös siihen, että vaikutusmahdollisuuksien vähäisyys koski kunnan asukkaiden kannalta keskeisiä peruspalveluja, joiden rahoitusosuus oli keskimäärin lähes puolet kunnan budjetista. Perustuslakivaliokunta piti kuntapohjaista hallintomallia muodollisen kuntapohjaisena ja kunnan asukkaiden vaikuttamismahdollisuuksia etäisinä. Se

totesi yhtymävaltuuston päätösvallan demokraattisen perustan välilliseksi ja ohueksi vaikuttamismahdollisuudeksi.

Käsillä olevan hallituksen esityksen ehdotus laiksi kasvupalveluiden järjestämisestä Uudenmaan maakunnassa poikkeaa monella tavalla vuoden 2014 sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevasta ehdotuksestaan. Ensinnäkin on kysymys erilaisesta tehtäväalasta. Kasvupalvelut eivät ole kuntien peruspalveluja vaan nykyisin valtion aluehallinnon järjestämiä ja osittain tuottamia palveluja, joiden siirtäminen maakunnan hoidettavaksi ei kavenna kuntien itsehallintoa miltään osin. Kasvupalveluiden rahoitusosuus valtion talousarvioissa on vähäinen suhteessa maakuntien kokonaisbudjettiin. Uudenmaan kasvupalvelukuntayhtymässä olisi perustamisvaiheessa neljä jäsenkuntaa ja myöhemmin vähintään neljä ja enintään kaksikymmentäkuusi, jos kaikki Uudenmaan kunnat tulisivat sen jäseneksi. Edellä mainitussa lausunnossaan perustuslakivaliokunta on arvioinut asukkaiden vaikuttamismahdollisuuksia tarkastelemalla kuntien asukasmäärien suhdetta, jolla äänimäärä yhtymäkokouksessa jaetaan jäsenkuntien edustajille

Helsingin, Espoon, Kauniaisten ja Vantaan kaupunkien (pääkaupunkiseudun kunnat) osalta kasvupalveluiden järjestämisestä vastaava kuntayhtymä olisi pakkokuntayhtymä, johon kuulumisen olisi lakisääteistä. Kaikilla Uudenmaan kunnilla olisi oikeus tulla kuntayhtymän jäseneksi vuoden 2019 alusta. Kuntayhtymän perustamisvaiheessa ja, ellei yksikään muu Uudenmaan kunta liittyisi kuntayhtymän jäseneksi, Helsingin asukasmäärä olisi 55,8 % pääkaupunkiseudun kuntien kokonaisasukasluvusta, Espoon 24,1 %, Vantaan 19,2 % ja Kauniaisten 0,8 %. Siinäkin tapauksessa, että kaikki Uudenmaan kunnat tulisivat jäseniksi, pääkaupunkiseudun suurten kuntien Helsingin, Espoon ja Vantaan asukasluku olisi yhteensä 69 % Uudenmaan maakunnan kokonaisasukasluvusta. Lisäksi tulisi huomioida, että kuntayhtymän perussopimuksessa voidaan sopia, että jokaisella kunnalla on asukaslukujen suhteesta riippumatta kuitenkin aina vähintään yksi ääni. Koska yhdessätoista Uudenmaan kahdestakymmenestä kuudesta kunnasta on vähemmän kuin 1 % Uudenmaan kokonaisasukasluvusta, vähintään yhden äänen sääntö vähentäisi suurten kuntien äänimäärä jonkin verran.

Käsillä olevassa esityksessä Uudenmaan kasvupalvelut järjestävän kuntayhtymässä ylintä päätösvaltaa käyttäisi ehdotetun 10 §:n mukaan yhtymäkokous. Yhtymäkokousmallissa jokaisella jäsenkunnalla olisi yhtä monta edustajaa yhtymäkokouksessa, mutta edustajien äänimäärä vaihtelisi jäsenkuntien asukasmäärien suhteessa siten kuin perussopimuksessa sovitaan. Toisin kuin yhtymävaltuutustomallissa, yksikään jäsenkunta ei voisi jäädä ilman edustajaa. Yhtymäkokousmalli tarjoaisi lähtökohtaisesti pienille kunnille ja niiden jäsenille kohtuullisen välillisen vaikuttamismahdollisuuden ja jokaiselle jäsenkunnalle yhden yhtymäkokousedustajan kunnan asukasmäärästä riippumatta.

Muilla Uudenmaan kunnilla kuin edellä mainituilla pääkaupunkiseudun kunnilla olisi oikeus liittyä kuntayhtymään ja myös oikeus jäädä sen ulkopuolelle. Riippumatta siitä, onko kunta kuntayhtymän jäsenkunta, kuntayhtymä järjestäisi kasvupalvelut koko Uudenmaan alueella. Uudenmaan kuntien asukkailla olisi mahdollisuus kuntavaaleissa vaikuttaa kotikuntansa jäsenyyteen kasvupalvelut järjestävässä kuntayhtymässä. Yhtymäkokousedustajan puuttumista lukuun ottamatta ei-jäsenkunnalla ja sen jäsenellä olisi samat osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet Uudenmaan kasvupalveluihin. Kuntayhtymään sovellettaisiin kuntalain 410/2015 8 luvun kuntayhtymää koskevia säännöksiä siltä osin kuin laissa kasvupalveluiden järjestämisestä Uudenmaan maakunnassa ei toisin säädettäisi. Uudenmaan kasvupalveluiden järjestämisestä koskevan lakiesityksen 5 §:n nojalla kasvupalvelukuntayhtymä järjestää ja tuottaa palvelut samalla tavalla kuin maakunta järjestäisi ja tuottaisi ne, ja kaikilla Uudenmaan maakunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä olisi maakuntalain 23 §:ssä tarkoitetut osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet kuntayhtymän järjestämiin palveluihin. Lisäksi Uudenmaan maakunnan asukkaalla ja alueella toimivalla yhteisöllä ja säätiöllä olisi maakuntalain 24 §:ssä tarkoitettu oikeus tehdä aloite kuntayhtymän toimintaa koskevassa asiassa ja kuntayhtymän olisi tiedotettava toiminnastaan Uudenmaan maakunnan asukkaille, palvelujen käyttäjille, järjestöille ja muille yhteisöille riippumatta siitä, onko kysymyksessä jäsenkunnan vai ei-jäsenkunnan jäsen tai asukas. Kasvupalveluiden järjestämistä Uudenmaan maakunnassa koskevan esityksen 11 §:n mukaan kuntalain 16 luvussa säädetty muutoksenhakuoikeus kuntayhtymän järjestämistehtäviään koskevaan päätökseen on jäsenkunnalla, sen jäsenellä sekä muulla Uudenmaan kunnalla ja sen jäsenellä. Muutoksenhakuoikeus kuntayhtymän järjestämistehtävänsä koskeviin päätöksiin on siten sama riippumatta kuntayhtymän jäsenyydestä.

Lisäksi ei-jäsenkunnan ja sen jäsenen vaikuttamismahdollisuuksia turvataan kasvupalveluiden järjestämistä Uudenmaan maakunnassa koskevan lakiesityksen 7 §:n säännöksellä, jonka mukaan kuntayhtymä toimii tehtävässään yhteistyössä Uudenmaan maakunnan ja kuntayhtymään kuulumattomien Uudenmaan kuntien kautta, ja yhteistyön järjestämisestä tehdään sopimus. Ei-jäsenkunnan asukkaalla on siten jatkuva välillinen vaikutusmahdollisuus kuntavaaleissa vaikuttaa siihen, millaista yhteistyötä ei-jäsenkunta tekee kasvupalvelut järjestävän kuntayhtymän kanssa.

## ***Pe L 6 § Yhdenvertaisuus***

Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Säännös ilmaisee paitsi perinteisen vaatimuksen oikeudellisesta yhdenvertaisuudesta myös ajatuksen tosiasiallisesta tasa-arvosta. Siihen sisältyy mielivallan kieltö ja vaatimus samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa. Yleistä yhdenvertaisuussäännöstä täydentää perustuslain 6 §:n 2 momentin sisältämä syrjintäkieltö, jonka mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan säännöksessä lueteltujen erotteluperusteiden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Tällainen muu syy voi olla esimerkiksi asuinpaikka (HE 309/1993 vp, s. 42—44; ks. myös PeVL 31/2014 vp, s. 3/I).

## ***PeL 14 § Osallistumisoikeudet***

Perustuslain 14 §:ssä säädetään vaali- ja osallistumisoikeuksista. Pykälän 4 momentin mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon. Maakunnan osalta asiasta säädetään kattavasti maakuntalain demokratiaa ja vaikuttamista koskevissa 4–5 luvuissa.

Asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet varmistetaan hallituksen esityksessä eduskunnalle maakuntauudistukseksi ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi. Lisäksi alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskevan käsillä olevan esityksen 23 §:n mukaan maakunnan on palveluja koskevassa sopimuksessaan ja palvelun tuottajan hyväksymistä koskevissa ehdoissa määriteltävä, millä tavoin palvelun tuottajan on noudatettava muiden sopimusehtojen muassa maakuntastrategiaa ja maakunnan tekemiä palvelukokonaisuuksia ja palveluketjuja. Käytännössä maakunnan on varmistettava maakuntastrategian ja maakunnan rakentamien palvelukokonaisuuksien ohjaava vaikutus palvelutuotantoon kilpailuttaessaan ja hyväksyessään palveluntuottajia.

Maakunnan jäsenen vaikutusmahdollisuudet toteutuvat, kun asukas äänestää maakuntavaaleissa maakuntalain 5 luvussa säädetyllä tavalla ja kun maakuntavaltuusto päättää maakuntastrategiasta maakuntalain 4 luvun 16 §:ssä säädetyllä tavalla. Jos maakunnalla markkinapuutetilanteessa on omaa tuotantoa maakuntakonserniinsa kuuluvassa yhtiössä, asukkaan osallistumisoikeus toteutuu maakuntalain maakunnan tytäryhteisöjen toimintaa ja konserniohjetta koskevan 43 §:n mukaisesti. Vaaleilla valittu maakuntavaltuusto hyväksyy maakunnan omistajaohjauksen periaatteet ja konserniohjeen, jolla varmistetaan palveluiden yhdenvertainen saatavuus, laatu, kustannustehokkuus sekä avoimuus ja maakunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutuminen.

## ***PeL 17 § Oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin***

Perustuslain 17 §:n 2 momentin mukaan jokaisen oikeus käyttää tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa asiassaan omaa kieltään, joko suomea tai ruotsia, sekä saada toimituskirjansa tällä kielellä turvataan lailla. Julkisen vallan on huolehdittava maan suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista tarpeista samanlaisten perusteiden mukaan. Lisäksi perustuslain 122 §:n 1 momentin mukaan hallintoa järjestettäessä tulee pyrkiä yhteensopiviin aluejaotuksiin, joissa turvataan suomen- ja ruotsinkielisen väestön mahdollisuudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan.

Hallituksen esitykseen maakuntauudistukseksi ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi sisältyy ehdotus kielilain muuttamisesta. Ehdotuksen mukaan kielilakia soveltaminen ulotettaisiin maakuntien viranomaisiin ja liikelaitoksiin. Lakiehdotuksessa säädettäisiin kielellisen aseman (yksikielisyys/kaksikielisyys) määräytymisestä ja yksityishenkilön kielellisistä oikeuksista viranomaisissa. Ehdotuksen mukaan valtion viranomaisessa, kaksikielisessä maakunnan viranomaisessa ja kaksikielisessä kunnallisessa viranomaisessa jokaisella on oikeus käyttää suomea tai ruotsia. Viranomaisen on lisäksi järjestettävä asiassa kuultavalle mahdollisuus tulla kuulluksi omalla kielellään, suomeksi tai ruotsiksi. Yksikielisessä maakunnan viranomaisessa käytetään maakunnan kieltä ja yksikielisessä kunnallisessa viranomaisessa käytetään kunnan kieltä, jollei viranomaisen pyynnöstä toisin päätä tai jollei muualla laissa toisin säädetä. Jokaisella on kuitenkin oikeus käyttää omaa kieltään ja tulla kuulluksi omalla kielellään viranomaisen aloitteesta vireille tulevassa asiassa, joka välittömästi kohdistuu hänen tai hänen huollettavansa perusoikeuksiin tai joka koskee viranomaisen hänelle asettamaa velvoitetta.

Kielilain mukaan maakunnat rinnastuvat kielellisten oikeuksien toteuttamisen kannalta kunnallisiin viranomaisiin lukuun ottamatta sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, joissa asiakkaiden kielelliset oikeudet ovat kielilain sääntelyä laajemmat.

Valtiolta maakunnille siirtyvissä tehtävissä hallinnon asiakkaiden ja palvelujen käyttäjien kielelliset oikeudet ovat nyt kielilain 10 §:n 1 momentin mukaan laajemmat kuin ne ovat niissä tehtävissä, jotka hoidetaan yksikielisissä kunnallisissa viranomaisissa tai jotka tullaan hoitamaan yksikielisissä maakuntien viranomaisissa.

Edellä todettujen seikkojen johdosta yksikielisten maakuntien kielivähemmistöön kuuluvien asukkaiden ja palvelujen käyttäjien kielelliset oikeudet kaventuvat valtion viranomaisilta maakunnille siirtyvien tehtävien hoitamisessa, jos ne jäävät kielilaissa säädettävän varaan.

Esitykseen alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista sisältyy 3 §:n säännös, jolla pyritään turvaamaan valtiolta maakunnalle siirtyvissä tehtävissä kielellisten oikeuksien säilyminen vähintään nykyisen tasoisina. Esitetyn lain 3 §:ssä viitataan kielilain lisäksi kasvupalveluprosesseja säänteleviin valmisteilla oleviin lakeihin, joissa säädettäisiin tarkemmin kielellisistä oikeuksista. Maahanmuuttajien osalta kielellisistä oikeuksista säädettäisiin laissa kotoutumisen edistämisestä (1386/2010).

### ***PeL 18 § Oikeus työhön ja elinkeinovapaus***

Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Julkisen vallan on huolehdittava työvoiman suojelusta.

Pykälän 2 momentin Julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Oikeudesta työllistävään koulutukseen säädetään lailla.

Järjestämisvelvollinen maakunta voisi ehdotuksen 24 §:n 1 momentin mukaan asettaa kasvupalveluiden tuottajille hyväksymismenettelyjä, joilla on liittymä perustuslain 18 §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettuun elinkeinovapauteen. Hyväksymisen tarkoituksena ei ole estää palveluntuottajan elinkeinotoimintaa sinänsä vaan mahdollistaa se, että maakunta valikoi niistä maakunnan tarpeisiin sopivat. Kasvupalvelulain 24 §:n 1 momentissa tarkoitettu palveluntuottajan hyväksymismenettelyssä ei olisi perustuslakivaliokunnan käytännön (PeVL 10/2009) valossa elinkeinovapauden toteutumisen este.

Pykälän 1 momentin jälkimmäinen virke sisältää sääntelyvarauksen, jonka mukaan oikeudesta työllistävään koulutukseen säädetään lailla (HE 1/1998). Ehdotetussa laissa ei säädettäisi oikeudesta työllistävään koulutukseen. Tästä säädettäisiin valmisteilla olevassa rekrytointi- ja osaamispalvelulaissa.

Perustuslain 18 §:n 2 momentti vastaa vuoden 1985 perusoikeusuudistuksessa säädettyä hallitusmuodon 15 §:ää, joka vastaa aikaisempaa hallitusmuodon 6 §:n 2 momenttia. Perustuslakivaliokunta (PeVL 32/1992) on katsonut säännöksen merkityksen voivan ilmetä enemmänkin poliittisluontoisena kuin juridisen täsmällisenä velvoitteena.

### ***PeL 21 § Oikeusturva***

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Pykälän 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Esitys sisältää ehdotuksen alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskevaksi järjestämislaiksi. Siinä ei ehdoteta säännöksiä koskien kasvupalveluiden asiakkaiden palveluprosesseja. Niitä koskevien lakien valmistelu on kesken. Maakuntien kasvupalveluprosesseja koskevissa laeissa säädettäisiin riittävän tarkasti asiakkaan oikeudesta tulla kuulluksi ja muista hyvän hallinnon takeista. Hallituksen esitykseen eduskunnalle maakuntauudistukseksi ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi sisältyy myös ehdotus viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (julkisuuslaki) muuttamisesta. Julkisuuslain muutosesityksessä on huomioitu lain soveltamisalan laajentaminen maakuntien hallintoon sekä yhteisöt, laitokset, säätiot ja yksityisiä henkilöt niiden käyttäessä julkista valtaa.

Laki alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista on luonteeltaan järjestämislaki. Kasvupalveluiden asiakkaiden oikeusturvasta säädetään valmisteilla olevissa kasvupalveluiden palveluprosesseja koskevissa laeissa.

### ***PeL 121 § Kunnallinen ja muu alueellinen itsehallinto***

Perustuslain mukaan kunnallisen itsehallinnon keskeiset elementit ovat kunnan asukkaiden itsehallinto, lailla säädetty kuntien hallinnon yleiset perusteet ja kunnille annetut tehtävät sekä verotusoikeus. Perustuslain 121 §:n 4 kohdassa itsehallinnolle kuntaa suuremmalla alueella ei ole säädetty itsehallinnon keskeisistä elementeistä samalla tavoin kuin kunnallisen itsehallinnon osalta. Perustuslain mukaan itsehallinnon keskeisistä elementeistä edellytetään säädettäväksi lailla. Maakuntien itsehallinnon elementtejä voidaan tarkastella kunnallisen itsehallinnon avulla.

Perustuslain perusteluissa viitataan perustuslakivaliokunnan käytäntöön, joka on ollut sama jo ennen nykyisen perustuslain säätämistä (hallitusmuodon voimassa ollessa). Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti katsonut, että kunnallinen itsehallinto merkitsee kuntalaisille kuuluvaa oikeutta päättää kuntansa hallinnosta ja taloudesta. Itsehallinto kattaa muun muassa kuntalaisten oikeuden itse valitsemiinsa hallintoelimiin. Tavallisella lailla ei voida puuttua itsehallinnon keskeisiin ominaispiirteisiin tavalla, joka asiallisesti ottaen tekisi itsehallinnon merkityksettömäksi.

Kuitenkin perustuslakivaliokunnan käytännössä on pidetty mahdollisena säätää tavallisella lailla pakkokuntayhtymistä ja vastaavista kuntien yhteistoimintaelimistä, vaikka kuntien velvoittamisen lailla osallistumaan kuntayhtymään rajoittaa jossain määrin kunnallista itsehallintoa. Kuntien pakollisen yhteistoiminnan järjestelyjä arvioidessaan valiokunta on kiinnittänyt huomiota esimerkiksi yhteistoimintatehtävien ylikunnalliseen luonteeseen, hallinnon tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen niitä hoidettaessa sekä siihen, ettei noudatettava päätöksentekojärjestelmä anna yksittäiselle kunnalle yksipuolisen määräämisvallan mahdollistavaa asemaa. Merkitystä on annettu myös sille, onko järjestely supistanut oleellisesti yhteistoimintaan velvollisten kuntien yleistä toimialaa.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt ongelmallisena kuntien yhteistoimintaelimen tehtävien lisäämistä siinä määrin ja sillä tavalla, että se vaikuttaisi oleellisesti jäsenkuntien hallintoon ja vaarantaisi kunnallisen itsehallinnon periaatteisiin sisältyvän periaatteen kunnan päätösvallan kuulumisesta kuntalaisten valitseville toimielimille. Valiokunta on kuntien vapaaehtoisesta seutuyhteistyöstä todennut, että on hankalaa perustuslain 121 §:ssä turvattuun kunnalliseen itsehallintoon sisältyvän kansanvaltaisuusperiaatteen kannalta, jos kuntien päätösvaltaa ja tehtäviä siirrettäisiin hyvin laajamittaisesti seudulliselle toimielimelle. Valiokunta on katsonut tämän näkökohdan koskevan ja viime kädessä rajoittavan myös kuntien kuntalain mukaista mahdollisuutta siirtää tehtäviään kuntayhtymille.

Alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskeva lakiehdotuksen 36 §:ssä säädettäisiin tehtävistä, joiden keskittämisestä maakuntien on yhdessä sovittava. Pykälässä mainitaan myös perusteet, joiden vuoksi keskittäminen on välttämätöntä. Pykälän mukaan palveluiden keskittäminen on välttämätöntä palvelujen laadun ja saatavuuden parantamiseksi, kielellisten oikeuksien toteutumisen edistämiseksi, riittävän henkilöstö- ja muiden voimavarojen tai tehtävässä tarvittavan erityisasiantuntemuksen turvaamiseksi. Lakisääteisesti keskitettäviä tehtäviä olisi kasvupalveluiden laajassa kokonaisuudessa vain neljä tarkkaan rajattua tehtäväryhmää. Pykälässä mainittujen perusteluiden lisäksi keskittäminen voi olla tarpeen yhdenvertaisuuden vuoksi. Esimerkiksi työntekijän ja elinkeinonharjoittajan oleskelulupakysymyksissä yhdenmukaisten linjausten syntyminen samanlaisissa tilanteissa voisi olla haasteellista, jos tehtäviä hoidettaisiin 18 maakunnassa. Yhteistoimintansa muodosta maakunnat voisivat sopia vapaasti.

Ehdotetun lain 36 §:n 2 momentti sisältäisi tehtävien keskittämistä varmistavan mekanismin, joka rajoittaisi maakunnallista itsehallintoa, jos maakunnat eivät onnistuisi sopimaan yhteistoiminnasta. Työ- ja elinkeinoministeriö puuttuisi maakuntien itsehallintoon tehtävien hoidon turvaamiseksi minimilähtökohdista vain siihen asti, kunnes maakunnat pääsisivät sopimukseen yhteistoiminnasta. Työ- ja elinkeinoministeriöllä olisi vastaava oikeus päättää 36 §:ssä pykälässä tarkoitettujen palveluiden järjestämistehtävän keskittämisestä yhdelle tai useammalla maakunnalle siinä tapauksessa, että maakuntien tekemä sopimus järjestämisyhteistyöstä purkautuisi.

### ***PeL 124 § Hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle***

Esityksen keskeisin peruslakikytkentä koskee perustuslain 124 §:ää. Pykälän mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.

Julkisella hallintotehtävällä viitataan perustuslain perusteluiden (HE 1/1998) mukaan hallinnollisten tehtävien kokonaisuuteen, johon kuuluu esimerkiksi lakien toimeenpanoon sekä yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevaan päätöksentekoon liittyviä tehtäviä. Valtiosääntöoikeudellisen virkamieshallintoperiaatteen mukaan julkista valtaa voivat Suomessa käyttää vain viranomaiset ja viranomaisten nimissä vain laillisesti virkoihinsa nimitetyt virkamiehet. Perustuslain perusteluiden (HE 1/1998) mukaan muu kuin viranomainen voi olla esimerkiksi valtion liikelaitos ja yksityisoikeudellinen yhteisö.

Merkittävänä julkisen vallan käyttämisenä pidetään perustuslain perustelujen ja perustuslakivaliokunnan käytännön valossa itsenäiseen harkintaan perustuvaa oikeutta käyttää voimakeinoja tai puuttua muuten merkittävällä tavalla yksilön perusoikeuksiin ja kotirauhan piiriin kohdistuvien tarkastusvaltuuksien käyttöä sekä hallinnollisen seuraamuksen määräämistä. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että voimakeinojen käyttämiseen liittyvää harkintaa ja kotirauhan piiriin kohdistuvia tarkastusvaltuuksia on eräissä tilanteissa voitu lakiin perustuen antaa muulle kuin viranomaiselle. Hallinnollisten seuraamusten määräämistä on myös oikeuskirjallisuudessa pidetty riidattomasti merkittävänä julkisen vallan käyttönä.

Perustuslakivaliokunta on linjannut (PeVL 45/2006), että viranomaistehtäviä ovat muun päätökset uhkasakon asettamisesta ja [valtionavustusten] takaisinperintäpäätökset.

Esitetyn lain 22 §:n 1 momentin mukaan maakunta saa tuottaa sen järjestämisvastuulle kuuluvia kasvupalveluja vain silloin, kun palveluja ei ole muutoin saatavissa (markkinapuute). Esityksen lähtökohta on, että kasvupalvelut pääosin sellaisia palveluja, joiden antaminen lain nojalla viranomaiskoneiston ulkopuolelle on tarpeen kasvupalvelujen tarkoituksenmukaisesti hoitamiseksi, eikä yksityiselle antaminen vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia.

Esityksen 18 §:ssä (maakunnan viranomaistehtävät) säädettäisiin maakunnan kasvupalvelukokonaisuuteen kuuluvista tehtävistä, joihin liittyy merkittävää julkista valtaa tai julkista valtaa, jota ei ole tarkoituksenmukaista maakunnassa antaa muulle kuin viranomaiselle. Keskeisen ryhmän näistä viranomaistehtävistä muodostavat etuudet ja oikeudet, jotka myönnetään luonnolliselle henkilölle. Esitys on luonteeltaan järjestämislakityyppinen, ja 18 §:n säännös on informatiivinen. Valmisteilla olevissa kasvupalvelujen prosesseja säätelevissä laeissa säädettäisiin tarkemmin maakuntien viranomaistehtävistä.

ELY-keskuksilta, TE-toimistoilta sekä kehittämis- ja hallintokeskukselta siirtyvissä ja maakuntien kasvupalveluihin kuuluvissa tehtävissä on runsaasti julkisia hallintotehtäviä, joiden osalta viranomaisella ei ole monopoliasemaa ja joista osaa viranomainen tälläkin hetkellä järjestää hankkimalla niitä kilpailluilta markkinoilta. Tällaisia palveluja ovat esimerkiksi työvoimakoulutuspalvelut ja yritysten konsultointipalvelut. Lisäksi ELY-keskuksissa ja TE-toimistoissa tuotetaan omana työnä eräitä palveluja, joille on jo tällä hetkellä olemassa kilpaillut markkinat. Nämä palvelut ovat esimerkiksi rekrytointipalveluja (työnvälitys) ja ammatinvalintapsykologin palvelut. Näissä palveluissa viranomaisen velvollisuus järjestää palveluja perustuu lakiin ja Suomea sitoviin kansainvälisiin sopimuksiin. Laki ja sopimukset eivät velvoita viranomaista itse tuottamaan mainittuja palveluja vaan varmistamaan, että palvelut ovat olemassa ja asiakkaiden saatavilla. Entistä useamman kasvupalveluihin sisältyvän julkisen palvelutehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle lailla tai lain nojalla on mahdollista muiden perustuslain 124 §:ssä säädettyjen edellytysten täyttyessä.

Tehtävien antaminen kilpailluilla markkinoilla toimivalle yritykselle tai yhteisölle on tarkoituksenmukaista entistä vaikuttavampien ja innovatiivisempien palvelujen kehittämiseksi kustannustehokkaalla tavalla. Maakunnan järjestämisvastuun piiriin kuuluisi esitetyn lain 17 §:n mukaisesti vastata aina siitä, että maakunnassa olisi tarjolla pykälässä mainitut muualla lainsäädännössä tai kansainvälisissä sopimuksissa tarkemmin säädellyt palvelut

Perustuslain 124 §:ssä edellytetään hallintotehtävän antamiseksi muulle kuin viranomaiselle tarkoituksenmukaisuutta. Sitä arvioidaan perustuslain yksityiskohtaisten perustelujen mukaan 1) hallinnon tehokkuuden ja muiden hallinnon sisäisten seikkojen, 2) yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen tarpeiden sekä 3) hallintotehtävän luonteen valossa. Perustuslain yksityiskohtaisten perustelujen mukaan tarkoituksenmukaisuusvaatimus voi palveluiden tuottamiseen liittyvien tehtävien kohdalla täyttyä helpommin kuin esimerkiksi yksilön tai yhteisön keskeisiä oikeuksia koskevan päätöksenteon kohdalla.

Julkisen vallan käyttöä maakuntien kasvupalveluissa voidaan arvioida erikseen yritys- ja yhteisöasiakkaiden sekä henkilöasiakkaiden kannalta. Yritysten kasvupalvelut ovat luonteeltaan euromääräisiä julkisia tukia sekä erilaisia neuvonta- ja konsultointipalveluita, joilla edistetään taloudellista kasvua ja tuottavan liiketoiminnan kasvua ja kehittämistä. Yritysten kasvupalveluissa käytettävä julkinen valta on luonteeltaan

jonkinlaista ”yhteiskunnan salkunhoitajan” valtaa, johon tarvittavaa asiantuntemusta yhteiskunnan panoksen tuotosta verotulojen kasvulle ja työllisyydelle voi olla viranomaiskoneiston ulkopuolella jopa enemmän kuin se sisällä. Yritystuet ovat harkinnanvaraisia tukia, joiden saajalla ei ole tuen myöntämisen edellytysten täytyessäkään oikeutta saada tukea.

Yritystukea myönnetään käytettävissä olevien varojen puitteissa niille yrityksille ja yhteisöille, joiden vailla riittävää rahoitusta olevat hankkeet sopivat maakunnan strategiaan ja jotka parhaiten tuottavat yhteiskunnalle verotuloja, työllisyyttä ja taloudellista kasvua. Mitä suuremmasta euromääräistä tuesta on kysymys, sitä merkittävämpää julkista valtaa päätöksen tekijä käyttää. Nykyisin valtionavustuksia koskevassa sääntelyssä avustuksen määrä heijastuu julkisen vallan käyttöön siten, ett tuki-instrumenttien mukaan ELY-keskus voi myöntää pienimpiä euromääräisiä tukia, ministeriö tätä suurempia ja valtioneuvosto kaikkein suurimpia tukia.

Esityksen 18 §:ssä ehdotetaan, että yritykselle myönnettävät muuta yritystukea kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelulaissa tarkoitettua palkkatukea voisi 10 000 euroon asti myöntää muu toimija kuin viranomainen. Ottaen huomioon yritystukipäätösten luonteen ja muulle kuin viranomaiselle annettavia tukipäätöksiä koskevan yksittäisen päätöksen euromääräisen katon, pienet tuet ovat perustuslain 124 §:n valossa mahdollista ja tarkoituksenmukaista antaa lain nojalla maakunnassa muun kuin viranomaisen myönnettäväksi. Yritystukiprosessista säädettäisiin tarkemmin valmisteilla olevassa laissa. Myöhemmin säädettävässä laissa varmistettaisiin perustuslain edellyttämällä tavalla kuulemisen toteutuminen, oikeusturva ja muut hyvän hallinnon takeet myös myönnettäessä tukea muun kuin viranomaisen toimesta.

On tarkoituksenmukaista ja kustannustehokasta, että euromääräiseltä arvoltaan pieniä ja lainsäädännössä riittävän tarkasti säänneltyjä etuuksia voisivat myöntää yksityiset. Pienten tukien ja avustusten hallinnolliset kustannukset muodostuvat käytännössä kohtuuttomiksi suhteessa niiden myöntämiseksi tarvittavan viranomaistoiminnan kokonaiskustannuksiin. Euromäärää, jonka suuruisia avustuksien myöntäminen voitaisiin maakunnissa antaa muulle kuin viranomaiselle, esitetään myöhemmin annettavassa hallituksen esityksessä. Euromääräinen raja edustaisi käsitystä siitä, millaisen avustuksen määrän myöntäminen ei olisi luonteeltaan merkittävää julkista valtaa.

Perustuslain perusteluiden mukaan julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle ei saa vaarantaa perusoikeuksia, oikeusturvaa eikä muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Perustuslakivaliokunta on mietinnössään PeVM 10/1998 katsonut, että uskottaessa hallintotehtävä suoraan laissa tai lain nojalla muulle kuin viranomaiselle, tulee säännösperusteisesti taata oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten noudattaminen tässä toiminnassa. Jos hallintotehtävään voi sisältyä julkisen vallan käyttämistä, on erityisesti varmistuttava siitä, että valtaa käyttävät ovat virkamiehiä rikoslain mielessä. Lisäksi perustuslakivaliokunta on edellyttänyt, että hallintotehtävän antamisesta säädetään riittävän yksityiskohtaisin säännöksin.

Perustuslain 124 §:ssä tarkoitettulla oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimukset koskevat perustelujen mukaan ennen muuta julkiseen hallintotehtävään liittyvää päätöksentekoa. Tällöin olisi kiinnitettävä huomiota muun muassa yhdenvertaisuuteen (6 §), yksilön kielellisiin perusoikeuksiin (17 §), oikeuteen tulla kuulluksi, vaatimukseen päätösten perustelemisesta ja oikeuteen hakea muutosta (ks. PeVL 19/1996 vp). Oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimuksia olisi yleisesti tulkittava yhteydessä 21 §:ään ja muihin perusoikeussäännöksiin. Säännöksen tulkinnassa on mahdollista saada tukea perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännöstä.

Hallituksen esitykseen eduskunnalle maakuntauudistukseksi ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi sisältyvät ehdotukset hallintolain, viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain ja kielilain muuttamisesta. Hallituksen esityksen sisältämillä ehdotuksilla ulotettaisiin yleishallinto-oikeudelliset säädökset koskemaan maakuntia. Lisäksi rikosoikeudellinen virkavastuu on tarkoitus ulottaa koskemaan kasvupalveluita tuottavissa yhteisöissä ja säätiöissä. Alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskevassa esityksessä 23 §:n 2 momentissa säädettäisiin, että maakunnallisten kasvupalvelujen tuottajan palveluksessa olevaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan kasvupalveluihin liittyviä julkisia hallintotehtäviä. Rikosoikeudellisesta virkavastuusta säädettäisiin tarkemmin valmisteilla olevissa kasvupalveluprosesseja koskevissa laeissa.

Maakuntalaissa, joka sisältyy hallituksen esitykseen eduskunnalle maakuntauudistukseksi ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi, säädetään 7 §:ssä järjestämisvastuusta. Maakuntalain 7 §:n 3 momentin mukaan tehtävien hoidosta vastuussa oleva maakunta vastaa asukkaansa laissa säädettyjen oikeuksien toteutumisesta ja palvelukokonaisuuksien yhteensovittamisesta sekä järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden yhdenvertaisesta saatavuudesta; tarpeen, määrän ja

laadun määrittelemisestä; tuottamistavasta; tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta ja viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä. Maakuntalaissa säädetyn lisäksi alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskevan lain 17 §:n mukaan maakunnan järjestämisvastuuseen kuuluu palvelujen tarveharkinta ja maakunnan resurssien käyttämistä koskeva päätöksenteko, palvelujen saatavuuden varmistaminen siten, että asiakas voi mahdollisimman monen palvelun osalta valita tarvitsemansa palvelun tuottajan useammasta kuin yhdestä vaihtoehdosta ja palvelun tuottajana olevan maakunnan yhtiön ohjaaminen silloin, kun palvelujen saatavuutta ei muutoin ole voitu varmistaa. Kasvupalvelujen tuottajat valitsee maakunta siten kuin tässä laissa säädetään. Viime kädessä hyvästä hallinnosta markkinoilla tuotetuissa palveluissa vastaa maakunta. Vastuuta maakunnan lakisääteistä tehtävistä ja niiden hoitamisten laadusta ei voi ulkoistaa.

Maakuntalaissa säädettäisiin palvelujen tuottamista koskevasta maakunnan vastuun toteuttamisesta ja sen valvonnasta. Maakuntalain 9 §:n mukaan maakunnan tulee varmistaa, että sen järjestämisvastuulle kuuluvia palveluja tuottavilla liikelaitoksilla sekä palveluja tuottavilla yrityksillä, yhteisöillä ja säätiöillä on riittävät ammatilliset, toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset huolehtia palveluiden tuottamisesta. Maakunnan tulee ottaa hallintosääntönsä ja palveluntuottajien kanssa tekemiinsä sopimukseen maakunnan järjestämisvastuun toteuttamiseksi tarvittavat määräykset.

Maakuntalain 9 §:n 2 momentin mukaan maakunnan tulee ohjata ja valvoa sen järjestämisvastuulle kuuluvaa palvelutuotantoa. Maakunnalla on oikeus saada palveluntuottajalta salassapitosäännösten estämättä palveluiden asianmukaisen tuotannon edellytysten varmistamista ja valvonnan toteuttamista varten välttämättömät tiedot.

Maakuntalain 10 §:n 2 momentin mukaan aluehallintovirasto voi kantelun johdosta tutkia, onko maakunta toiminut voimassa olevien lakien mukaan.

Edellä esitetyn perusteella katsotaan, että ehdotettu laki on sopusoinnussa perustuslain kanssa ja voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyksessä. Samalla pidetään kuitenkin suotavana, että esityksestä pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus: